JUSTITSMINISTERIET

Reform af den civile retspleje VII

Midlertidige afgørelser om forbud og påbud

Betænkning nr. 1530

Kronologisk fortegnelse over betænkninger

2010

1513 Betænkning om optagelse og protokollering af forklaringer i straffesager
1514 Betænkning om farlige hunde
1515 Betænkning om det videnskabsetiske komitesystem i Danmark
1516 Betænkning om offentlige myndigheders offentliggørelse af kontrolresultater, afgørelser mv.
1517 Beretning om elektronisk aftaleindgåelse og handel
1518 Betænkning om ægtefælleskifte m.v.
1519 Betænkning om revision af dødsboskifteloven
1520 Betænkning om huseftersynsordningen
1521 Betænkning om insiderhandel
1522 Reform af den civile retspleje VI
1523 Betænkning om en fremtidig statsadvokat-ordning

2011

Betænkning om revision af hundeloven
Betænkning om konkurskarantæne
Betænkning om tilhold, opholdsforbud og bortvisning
Provstestillingen og provstiets funktion
Betænkning om revision af reglerne om forkyndelse

2012

1529 Betænkning om PET og FE
1530 Reform af den civile retspleje VII
1531 Strafudmåling i samspillet mellem lovgiver og domstole

Reform af den civile retspleje VII

Midlertidige afgørelser om forbud og påbud

Afgivet af Retsplejerådet

Betænkning nr. 1530
København 2012

Reform af den civile retspleje VII
Betænkning nr. 1530

Publikationen kan bestilles
via Justitsministeriets hjemmeside (www.jm.dk)
eller hos
Rosendahls - Schultz Grafisk Distribution
Herstedvang 10
2620 Albertslund
Telefon: 43 22 73 00
Fax: 43 63 19 69
distribution@rosendahls-schultzgrafisk.dk

ISBN: 978-87-92760-14-2
ISBN: 978-87-92760-15-9 (e-udgave)
Tryk: Rosendahls - Schultz Grafisk A/S
Pris: Kr. 150 pr. bog incl. moms

Indholdsfortegnelse

Kapitel 1 ..... **7**
Indledning 7
1. Retsplejerådets kommissorium 7
2. Retsplejerådets sammensætning 8
3. Retsplejerådets arbejde 8
4. Oversigt over betænkningens indhold 9
5. Økonomiske og administrative konsekvenser af Retsplejerådets forslag 14
Kapitel 2 ..... **17**
Gældende ret 17
1. Indledning 17
2. Gældende ret 17
2.1. Formål 17
2.2. Rettigheder, der kan håndhæves ved forbud 18
2.3. Betingelserne for at nedlægge forbud 22
2.4. Værneting 25
2.5. Sagens behandling 26
2.6. Fogedrettens bistand og beslaglæggelse 28
2.7. Overtrædelse af forbud 30
2.8. Justifikationssag 31
2.9. Ophævelse af forbuddet 32
2.10. Ansvaret ved ulovligt nedlagt forbud 32
2.11. Appelmuligheder 33
2.12. Andre foreløbige retsmidler 33
Kapitel 3 ..... **37**
Fremmed ret 37
1. Indledning 37
2. Norge 37
2.1. Indledning 37
2.2. Betingelserne 37
2.3. Værneting 38
2.4. Sagens behandling 38
2.5. Ophør af midlertidig forføyning 40
2.6. Appel 41
2.7. Erstatning 41
3. Sverige 41

3.1. Indledning ... 41
3.2. Betingelserne ... 42
3.3. Værneting ... 42
3.4. Sagens behandling ... 42
3.5. Efterfølgende retssag ... 43
3.6. Ophør af foranstaltninger ... 43
3.7. Appel ... 43
4. Finland ... 44
4.1. Indledning ... 44
4.2. Betingelserne ... 44
4.3. Værneting ... 45
4.4. Sagens behandling ... 46
4.5. Efterfølgende retssag ... 46
4.6. Ophør af en sikrende foranstaltning ... 47
4.7. Appel ... 47
4.8. Erstatning ... 48
5. Tyskland ... 48
5.1. Indledning ... 48
5.2. Betingelserne ... 49
5.3. Værneting ... 49
5.4. Sagens behandling ... 49
5.5. Ophør af foranstaltninger og appel ... 50
Kapitel 4 ... 51
Tidligere overvejelser ... 51
1. Retsplejelovens forarbejder ... 51
2. Betænkning nr. 1107/1987 om arrest og forbud ... 52
3. Rapport om håndhævelse af patentrettigheder ... 53
Kapitel 5 ... 55
Retsplejerådets overvejelser ... 55
1. Indledning ... 55
2. Procesordningen ... 55
3. Forbud og påbud ... 61
4. Rettigheder, der kan håndhæves ved forbud eller påbud ... 63
5. Betingelserne for at meddele forbud eller påbud ... 66
6. Værneting mv. ... 69
7. Sagens behandling ... 72

8. Beslaglæggelse og bistand til opretholdelse af et forbud eller påbud 77
9. Overtrædelse af et forbud eller påbud 81
10. Efterfølgende retssag 83
11. Bortfald eller ophævelse af et forbud eller påbud 84
12. Inhabilitet 86
13. Ansvaret ved ulovligt meddelt forbud eller påbud 88
14. Appelmuligheder 88
Kapitel 6 91
Lovudkast med bemærkninger 91
1. Lovudkast 91
2. Bemærkninger til lovudkastet 102

Kapitel 1
Indledning

1. Retsplejerådets kommissorium

Ved brev af 21. januar 1998 har Justitsministeriet anmodet Retsplejerådet om at behandle et kommissorium af 19. januar 1998 om en generel reform af den civile retspleje. Kommissoriet, der i sin helhed er optrykt i kapitel 1, afsnit 1, i betænkning nr. 1401/2001 om reform af den civile retspleje I, har sin baggrund i bl.a. en skrivelse af 12. september 1996 fra Den Danske Dommerforening til justitsministeren med forslag om, at der tages initiativ til en generel reform af den civile retspleje.

Det hedder i skrivelsen fra Den Danske Dommerforening bl.a.:

> ”(…) Fogedrettens opgave er at gennemtvinge retlige krav. Bortset fra tvangsauktioner over fast ejendom, må det formentlig i dag erkendes, at fogedretlig behandling er af meget begrænset værdi. Som motiverende faktor for frivillig opfyldelse må det endvidere antages, at det fogedretlige system i vore dage spiller en marginal rolle sammenlignet med kreditinformation. Disse forhold kan give anledning til mere dybtgående overvejelser om det samlede regelsæt på dette område. (…).”

Som led i kommissoriet om en generel reform af den civile retspleje behandler Retsplejerådet en række spørgsmål vedrørende tvangsfuldbyrdelse. Efter nogle indledende overvejelser bl.a. om foreløbige retsmidler og lønindeholdelse for private krav afventer Retsplejerådets fortsatte overvejelser om disse spørgsmål som udgangspunkt et arbejde, som foregår i en arbejdsgruppe, som rådet har nedsat til behandling af en række også mere praktisk betonede spørgsmål om fremgangsmåden ved foretagelsen af de forskellige fogedforretninger. Rådet har dog bl.a. efter drøftelse med arbejdsgruppens formand fundet det forsvarligt allerede nu at færdiggøre sine overvejelser om behandlingen af sager om nedlæggelse af forbud med det forbehold, at senere forslag fra arbejdsgruppen om den praktiske fremgangsmåde ved visse (nuværende) fogedsagers behandling selvsagt også vil kunne få betydning for spørgsmål i forbindelse med behandlingen af forbudssager. Rådets beslutning om nu at færdiggøre overvejelserne om forbudssager er truffet bl.a. på baggrund af et indtryk af, at der blandt en hel del praktikere med interesse for forbudsinstituttet er et stærkt ønske om, at overvejelserne om behandlingen af sager om forbud i muligt omfang søges fremrykket.

2. Retsplejerådets sammensætning

Retsplejerådet havde ved afgivelsen af denne betænkning følgende sammensætning:
Retsassessor Mai Ahlberg
Landsretspræsident Bjarne Christensen (formand)
Advokat Karen Dyekjær
Landsdommer Michael Kistrup
Retspræsident Henrik Linde
Professor, lic.jur. Gorm Toftegaard Nielsen
Advokat Jens Rostock-Jensen
Professor, dr.jur. Eva Smith
Landsdommer Olaf Tingleff
Kontorchef Mette Undall-Behrend
Professor, dr.jur. Erik Werlauff
Udviklingschef Joy Winter

Som sekretær for Retsplejerådet i forbindelse med denne betænkning har i forskellige perioder fungeret fuldmægtig Hanne Aagaard og fuldmægtig Stine Tolstrup Christensen. Ved betænkningens afgivelse fungerede fuldmægtig Stine Tolstrup Christensen som sekretær for rådet.

3. Retsplejerådets arbejde

Retsplejerådet har som led i arbejdet med kommissoriet om en generel reform af den civile retspleje hidtil afgivet 6 delbetænkninger:

- Betænkning nr. 1401/2001 om reform af den civile retspleje I (Instansordningen, byrettens sammensætning og almindelige regler om sagsbehandlingen i første instans)
- Betænkning nr. 1427/2003 om reform af den civile retspleje II (Offentlighed i civile sager og straffesager)
- Betænkning nr. 1436/2004 om reform af den civile retspleje III (Adgang til domstolene)
- Betænkning nr. 1468/2005 om reform af den civile retspleje IV (Gruppesøgsmål mv.)
- Betænkning nr. 1481/2006 om reform af den civile retspleje V (Retsmægling)

- Betænkning nr. 1522/2010 om reform af den civile retspleje VI (Behandling af forurettedes civile krav under straffesager (Adhæsionsprocessen))

Retsplejerådet har endvidere som led i arbejdet med kommissoriet om en generel reform af den civile retspleje afgivet 5 udtalelser:

- Udtalelse af august 1999 om Justitsministeriets udkast til ændring af retsplejeloven vedrørende behandling af retssager uden for retskredsen af lokalemæssige grunde (Folketingstidende 1999-2000, tillæg A, side 188 ff)
- Udtalelse af 29. februar 2000 om Sølovsudvalgets forslag om ændring af reglerne om søforklaring (jf. Folketingstidende 2000-01, tillæg A, side 1695f)
- Udtalelse af 2. december 2003 om en redegørelse om digital kommunikation med domstolene, som er afgivet af en arbejdsgruppe under Domstolsstyrelsen (Folketingstidende 2003-04, tillæg A, s. 6115f)
- Udtalelse af 12. august 2004 om Advokatrådets redegørelse om en reform af voldgiftsloven (Folketingstidende 2004-05, tillæg A (2. samling), side 5333ff)
- Udtalelse af 15. december 2008 om anvendelse af telekommunikation med billede ved retsmøder om forlængelse af varetægtsfængsling (Folketingstidende 2008-09, tillæg A, side 4950)

Retsplejerådet har i første omgang behandlet midlertidige afgørelser om forbud og påbud på 8 møder i 2007-2008. Efter afslutningen i 2010 af arbejdet med emnet om behandlingen af forurettedes civile krav under straffesager har Retsplejerådet færdigbehandlet emnet om de midlertidige afgørelser om forbud og påbud på i alt 8 møder i 2010-2011. Sideløbende med dette har Retsplejerådet arbejdet med et kommissorium af 24. marts 2010 om retshjælp. Dette arbejde er endnu ikke afsluttet.

4. Oversigt over betænkningens indhold

Dette afsnit indeholder en oversigt over betænkningens kapitel 2-5. Betænkningens kapitel 6 indeholder Retsplejerådets lovudkast med bemærkninger.

Kapitel 2

Kapitel 2 beskriver gældende ret.

Afsnit 2.1 beskriver formålet med reglerne om fogedforbud. Afsnit 2.2 beskriver rettigheder, der kan håndhæves ved forbud. Afsnit 2.3 beskriver betingelserne for at nedlægge forbud. Afsnit 2.4 beskriver reglerne om værneting. Afsnit 2.5 beskriver sagens behandling. Afsnit 2.6 beskriver fogedrettens bistand og beslaglæggelse. Afsnit 2.7 beskriver spørgsmålet om overtrædelse af forbud. Afsnit 2.8 beskriver justifikationssagerne, herunder spørgsmål om inhabilitet. Afsnit 2.9 beskriver ophævelse af forbuddet. Afsnit 2.10 beskriver ansvaret ved ulovligt nedlagt forbud. Afsnit 2.11 beskriver appelmuligheder. Endelig beskriver afsnit 2.12 andre foreløbige retsmidler.

Kapitel 3

Kapitel 3 (afsnit 2-5) gennemgår hovedtrækkene i norsk, svensk, finsk og tysk ret.

Reglerne om midlertidige foranstaltninger i de andre nordiske lande og Tyskland adskiller sig særligt fra de danske forbudsregler ved et bredere anvendelsesområde, som i de fire lande overordnet set giver mulighed for at nedlægge både forbud og påbud. Reglerne i de andre nordiske lande og udgangspunktet efter tysk ret adskiller sig endvidere særligt fra de danske forbudsregler ved, at der ikke skal anlægges en sag om, hvorvidt forbuddet eller påbuddet var lovligt nedlagt (justifikationssag). Der ses endvidere i Norge, Finland og Tyskland særlige regler om, at hvis retssagen om den rettighed, der påstås krænket (hovedsagen), er anlagt, fremsættes anmodning om midlertidig foranstaltning for den domstol, der behandler retssagen, ligesom der i Norge ses adgang til at samle hovedsagen med sagen om den midlertidige foranstaltning.

Kapitel 4

Kapitel 4 gennemgår tidligere overvejelser om forbud særligt for så vidt angår tidligere overvejelser om procesordningen. I afsnit 1 refereres overvejelserne i retsplejelovens forarbejder, i afsnit 2 refereres overvejelserne i Retsplejerådets betænkning nr. 1107/1987 om arrest og forbud, og i afsnit 3 refereres overvejelserne i rapport om håndhævelse af patentrettigheder.

Kapitel 5

Kapitel 5 indeholder Retsplejerådets overvejelser om ændring og modernisering af forbudsinstituttet.

Retsplejerådets forslag til regler om midlertidige afgørelser om forbud og påbud indebærer, at retsplejelovens regler om forbud i kapitel 57 foreslås revideret og indsat i et nyt kapitel 23 b. Det foreslås således, at reglerne flyttes fra tredje bog, femte afsnit, som omhandler de foreløbige retsmidler, til tredje bog, første afsnit, som omhandler de almindelige bestemmelser i den borgerlige retspleje.

Forslaget om at flytte forbudsreglerne fra kapitel 57 til et nyt kapitel 23 b skal ses i lyset af Retsplejerådets forslag til procesordningen, som rådet gennemgår i *afsnit 2*. Retsplejerådet foreslår for det første at overføre kompetencen i forbudssagerne fra byrettens afdeling for behandling af fogedsager (fogedretten) til byrettens afdeling for behandling af bl.a. civile retssager (retsafdelingen). Derudover foreslår rådet at udvide Sø- og Handelsrettens kompetence til at behandle forbudssager svarende til den kompetence, som retten har til at behandle de sagstyper, der er nævnt i retsplejelovens § 225 og § 227.

Retsplejerådet overvejer, om der – ligesom efter gældende ret – fortsat skal kunne anmodes om at få nedlagt forbud mv., uanset om hovedsagen er anlagt eller ej, eller om en anmodning om forbud mv. skal forudsætte, at hovedsagen er anlagt eller bliver anlagt samtidig med forbudssagen. Rådet finder imidlertid ikke grundlag for at foreslå en sådan begrænsning af adgangen til at nedlægge forbud, og forbudsinstituttet skal således fortsat kunne anvendes uafhængigt af, om hovedsagen er anlagt eller ej. Dernæst overvejer Retsplejerådet, om der skal indføres adgang til, at retten som led i hovedsagen kan træffe en midlertidig afgørelse om nedlæggelse forbud mv., således at det ikke er nødvendigt at indbringe en selvstændig sag om forbud mv. En sådan ordning rejser imidlertid en række problemer i forhold til appeladgangen, og rådet finder derfor ikke anledning til at foreslå dette.

I *afsnit 3* overvejer Retsplejerådet området for de midlertidige afgørelser. Retsplejerådet foreslår at udvide området, så dansk ret ikke er begrænset til egentlige forbud mod visse handlinger, men at domstolene – i lighed med hvad der gælder i bl.a. de andre nordiske lande samt i medfør EUF-traktaten – ved et forbud eller påbud skal kunne bestemme, at en part midlertidigt skal foretage, undlade eller tåle bestemte handlinger. Retsplejerådet foreslår endvidere at opretholde den gældende afgrænsning i forhold til reglerne om arrest og bevissikring, således at fogedretterne fortsat behandler anmodninger herom.

I *afsnit 4* overvejer Retsplejerådet, hvilke rettigheder der kan håndhæves ved forbud eller påbud. Retsplejerådet overvejer for det første, om det gældende forbud mod at anvende forbudsinstituttet mod offentlig myndighedsudøvelse bør videreføres. Retsplejerådet finder imidlertid ikke anledning til at lovfæste en ordning, der giver anledning til at anvende forbudsinstituttet mod offentlig myndighedsudøvelse, da det er rådets opfattelse, at en sådan adgang bør have undtagelsens karakter og i alt væsentligt svare til muligheden for efter gældende ret at tillægge et søgsmål om gyldigheden af en administrativ afgørelse opsættende virkning. Retsplejerådet overvejer endvidere, om adgangen til at få meddelt forbud bør begrænses for visse immaterialretlige sager, men finder ikke anledning til at foreslå dette.

Retsplejerådet overvejer i *afsnit 5* betingelserne for at meddele forbud og påbud. Rådet overvejer for det første, om bevisbetingelserne bør skærpes, men rådet finder ikke anledning til at foreslå dette, navnlig fordi det ville berøve forbudsinstituttet dets effektivitet, hvis rekvirenten allerede under forbudssagen i alle tilfælde skal godtgøre – og ikke blot sandsynliggøre – sin ret. Rådet foreslår dernæst at videreføre bestemmelsen om, at forbud mv. ikke skal kunne meddeles, når det skønnes, at lovens almindelige regler om straf og erstatning mv. yder parten tilstrækkeligt værn. Rådet foreslår endvidere at videreføre proportionalitetsafvejningen mellem interessen i få nedlagt forbuddet mv. og de mulige skadevirkninger for modparten. Rådet overvejer i den forbindelse særligt spørgsmålet om varetagelse af eventuelle tredjemænds interesser, men finder, at det vil være for vidtgående at indføre en egentlig underretningspligt i sager om forbud mv. Herudover foreslår Retsplejerådet at videreføre reglerne om sikkerhedsstillelse, dog således at erhvervsdrivende og offentlige myndigheder som udgangspunkt skal have mulighed for at give afkald på sikkerhedsstillelse, inden tvisten er opstået.

I *afsnit 6* overvejer Retsplejerådet spørgsmål om værneting mv. Retsplejerådet foreslår, at retsplejelovens almindelige regler i kapitel 22 om stedlig kompetence i sin helhed skal finde anvendelse i forbudssager mv. Retsplejerådet foreslår endvidere, at der skal være adgang til kollegial behandling af sager om forbud mv., og at retten ved behandlingen af sager om forbud mv. skal kunne tiltrædes af sagkyndige retsmedlemmer.

Retsplejerådet overvejer i *afsnit 7* reglerne for behandlingen af sager om forbud mv. Retsplejerådet finder, at de gældende sagsbehandlingsregler i det store hele må anses for velbegrundede og hensigtsmæssige og finder på den baggrund ikke grundlag for at foreslå væsentlige ændringer af de gældende sagsbehandlingsregler. Den foreslåede

ændring af procesordningen nødvendiggør dog efter rådets opfattelse en nyaffattelse af sagsbehandlingsreglerne, så de i det væsentligste samles i det nye kapitel 23 b.

I *afsnit 8* overvejer Retsplejerådet spørgsmål i relation til beslaglæggelse og bistand til opretholdelse af et forbud eller påbud. I de tilfælde, hvor en anmodning om beslaglæggelse mv. indgives, mens anmodningen om forbud mv. er under behandling ved retten, finder Retsplejerådet det mest hensigtsmæssigt, at retsafdelingen som udgangspunkt selv samtidig skal tage stilling til en anmodning om beslaglæggelse mv., men at der er adgang til, at retsafdelingen kan henvise anmodningen til behandling ved fogedretten. Hvis en anmodning om beslaglæggelse eller bistand til opretholdelse af et forbud mv. først fremkommer efter eller ikke vil kunne afgøres samtidig med, at retten har meddelt eller meddeler forbud mv., finder rådet derimod, at anmodningen bør behandles eller henvises til behandling af fogedretten. Retsplejerådet foreslår, at retsplejelovens kapitel 57 skal indeholde reglerne for fogedrettens behandling af en anmodning om bistand til opretholdelse af forbud og påbud mv., mens der i det nye kapitel 23 b indsættes regler for de tilfælde, hvor retsafdelingen behandler en sådan anmodning. Retsplejerådet foreslår i øvrigt at videreføre de gældende regler om behandlingen af en anmodning om beslaglæggelse eller bistand til opretholdelse af et forbud mv. og om, hvordan der skal forholdes med beslaglagt gods mv.

Retsplejerådet foreslår i *afsnit 9* at videreføre de gældende regler om strafansvar for overtrædelse af et forbud eller påbud med den særlige modifikation, at spørgsmålet om idømmelse af straf eller erstatning kan udsættes, indtil hovedsagen er afgjort.

Den før nævnte modifikation skal ses i lyset af Retsplejerådets forslag om at flytte kompetencen til at meddele forbud mv. fra fogedretten til retsafdelingen. Forslaget indebærer, at der ikke længere skal anlægges en egentlig justifikationssag, jf. overvejelserne i *afsnit 10*. Der er efter Retsplejerådets opfattelse derimod fortsat behov for en endelig afklaring af, om den rettighed, som har givet anledning til forbuddet eller påbuddet, også rent faktisk består.

I *afsnit 11* overvejer Retsplejerådet spørgsmålene om bortfald eller ophævelse af et forbud eller påbud. Retsplejerådet foreslår, at forbud mv. skal bortfalde, når der er afsagt realitetsdom i sagen. Retsplejerådet foreslår endvidere at afgrænse bortfald i forhold til ophævelse således, at ophævelse vedrører alle de andre tilfælde, hvor der kan blive tale om, at et forbud mv. ikke skal opretholdes, f.eks. hvis hovedsagen om den

underliggende tvist bliver afvist eller hævet eller ikke bliver anlagt rettidigt. Råder finder, at det bør være den ret, der har behandlet anmodningen om meddelelse af forbud eller påbud i 1. instans, der også bør behandle en anmodning om ophævelse heraf.

I *afsnit 12* overvejer Retsplejerådet spørgsmål om inhabilitet for dommere, der har truffet afgørelse om meddelelse af et forbud eller påbud, når den pågældende dommer senere deltager i behandlingen af hovedsagen. Retsplejerådet finder, at behandling af en anmodning om forbud eller påbud ikke i sig selv fører til, at dommeren er inhabil i hovedsagen. Rådet finder, at det må være afgørende for at statuere inhabilitet, at dommeren har truffet sin afgørelse om forbud mv. på en sådan måde, at vedkommende kan siges reelt at have taget stilling til den underliggende retstvist, der skal afgøres i hovedsagen.

Retsplejerådet foreslår i *afsnit 13* at videreføre de gældende regler om ansvar på objektivt grundlag ved ulovligt meddelt forbud eller påbud.

I *afsnit 14* overvejer Retsplejerådet spørgsmålet om appel af en afgørelse om forbud eller påbud. Retsplejerådet finder, at såvel byretternes som Sø- og Handelsrettens afgørelser skal appelleres til landsret. Herved udvides den ordning, der allerede gælder for Sø- og Handelsrettens afgørelser om forbud eller påbud i sager om EF-varemærker mv., således, at alle forbudssager behandlet af Sø- og Handelsretten vil skulle kæres til Østre Landsret.

5. Økonomiske og administrative konsekvenser af Retsplejerådets forslag

Efter en gennemgang af de gældende regler om forbud har Retsplejerådet fundet grundlag for at foreslå en række ændringer og moderniseringer af forbudsinstituttet navnlig med henblik på at indrette procesordningen således, at den afspejler forbudssagernes stigende kompleksitet.

Retsplejerådet foreslår bl.a.:

- at overføre den saglige kompetence til at nedlægge forbud mv. fra fogedafdelingen til retsafdelingen,
- at udvide Sø- og Handelsrettens kompetence til at nedlægge forbud mv. svarende til den kompetence, som retten har til at behandle de sagstyper, der er nævnt i retsplejelovens § 225 og § 227,

- at adgangen til at foranstalte midlertidige afgørelser udvides, så retten ved forbud eller påbud skal kunne bestemme, at en part midlertidigt skal foretage, undlade eller tåle bestemte handlinger,
- at der skal være mulighed for at undergive en sag om forbud mv. kollegial behandling, ligesom retten skal kunne træffe afgørelse om, at retten tiltrædes af sagkyndige retsmedlemmer, og
- at der ikke længere skal anlægges justifikationssag.

Det er Retsplejerådets forventning, at de foreslåede ændringer samlet set vil betyde, at behandlingen af sager om forbud mv. vil få større kvalitet og blive mere effektiv.

Det er imidlertid vanskeligt at opgøre de samlede økonomiske og administrative konsekvenser af forslagene, herunder effekten på de enkelte instanser. Selvom forslaget om at give mulighed for kollegial og sagkyndig behandling særskilt må antages at føre til merudgifter, må det også antages, at den generelle styrkelse af den saglige kompetence i sagerne fører til besparelser. Forslaget om at udvide området for midlertidige afgørelser kan omvendt muligvis føre til en vis forøgelse i antallet af anlagte sager, mens det på den anden side vil være en besparelse, at der ikke længere skal anlægges justifikationssag. Det kan også føre til en udvidelse af antallet af sager, at behandlingen gøres mere kvalificeret, da dette i sig selv vil kunne gøre det mere attraktivt at anvende reglerne om forbud mv.

Retsplejerådets forslag indebærer i øvrigt, at det i højere grad vil være udnævnte dommere, der skal behandle sager om forbud mv. frem for dommerfuldmægtige. Det er vanskeligt at opgøre nettoeffekten af denne ændring. Det er ligeledes vanskeligt at opgøre nettoeffekten for Sø- og Handelsretten.

Justitsministeriets repræsentant har taget forbehold for, at der skal ske en afklaring af omkostningerne ved forslaget og finansieringen heraf, før lovforslag kan fremsættes for Folketinget.

København, december 2011

Bjarne Christensen (formand)	Jens Rostock-Jensen
Mai Ahlberg	Eva Smith
Karen Dyekjær	Olaf Tingleff
Michael Kistrup	Mette Undall-Behrend
Henrik Linde	Erik Werlauff
Gorm Toftegaard Nielsen	Joy Winter

_____

Stine Tolstrup Christensen

Kapitel 2
Gældende ret

1. Indledning

Reglerne om forbud (kapitel 57) udgør sammen med reglerne om arrest (kapitel 56) og bevissikring ved krænkelse af immaterialrettigheder (kapitel 57 a) retsplejelovens regler om de foreløbige retsmidler.

Retsplejelovens regler om arrest og forbud henstod indtil 1989 i det væsentlige uændret. Ved lov nr. 731 af 7. december 1988 blev reglerne med virkning fra den 1. januar 1989 revideret og moderniseret på baggrund af Retsplejerådets betænkning nr. 1107/1987 om arrest og forbud.

De foreløbige retsmidler arrest og forbud er karakteriseret ved, at de kan anvendes, selv om rekvirenten, dvs. den der begærer retsmidlet anvendt, endnu ikke har sin ret fastslået ved et eksigibelt tvangsfuldbyrdelsesgrundlag som nævnt i retsplejelovens § 478. Som følge heraf er det sædvanligvis en betingelse for at få foretaget arrest eller nedlagt et forbud, at rekvirenten stiller sikkerhed for den skade og ulempe, som rekvisitus (dvs. den det foreløbige retsmiddel retter sig imod) kan blive påført ved retsmidlets anvendelse. Det er endvidere kendetegnende for arrest og forbud, at den handling, som foretages af fogedretten, kun er af foreløbig karakter. Den, som har begæret et foreløbigt retsmiddel anvendt, skal således – medmindre rekvisitus har frafaldet det under forretningen – inden en vis frist anlægge en retssag ved de almindelige domstole, en såkaldt justifikationssag, for at få endelig fastslået om han eller hun har den påståede ret, og om arresten eller forbuddet er lovligt gjort.

2. Gældende ret

2.1. Formål

Reglerne om fogedforbud har til formål at beskytte mod krænkelse af rettigheder.

Den, som vil blive krænket, hvis en uberettiget handling foretages, kan søge undladelsesforpligtelsen håndhævet ved et civilt søgsmål. Under en sådan sag kan sagsøgeren opnå dom for, at den sagsøgte er uberettiget til at foretage nogle nærmere beskrevne handlinger. En sådan dom vil – hvis den ikke er en ren anerkendelsesdom – kunne

tvangsfuldbyrdes ved, at fogedretten – eller for så vidt angår straf retsafdelingen – hvis den domfældte overtræder det påbud, som dommen indeholder, efter begæring af domhaveren bringer de sanktioner, der er omtalt i retsplejelovens §§ 533-535 om straf og erstatning, i anvendelse over for den domfældte.

Reglerne i retsplejelovens kapitel 57 om fogedforbud giver mulighed for, at rekvirenten, hurtigere end det sædvanligvis kan lade sig gøre ved en almindelig retssag, kan opnå et judicielt forbud mod, at bestemte fysiske og juridiske personer foretager visse handlinger, som strider mod rekvirentens ret. Forbudsinstituttets særlige formål er således at give rekvirenten en hurtig hjælp mod aktuelle eller truende retskrænkelser.

2.2. Rettigheder, der kan håndhæves ved forbud

2.2.1. Fogedforbud kan nedlægges over for private og repræsentanter for stat, region og kommune i disses egenskab af parter i private retsforhold, jf. retsplejelovens § 641, stk. 1. Fogedforbud kan derimod ikke nedlægges mod handlinger, som foretages eller agtes foretaget af det offentlige som led i den egentlige offentlige myndighedsudøvelse. Som eksempler på privatretlige rettigheder, der kan søges hævdet ved forbud, kan nævnes immaterielle rettigheder (f.eks. patenter, ophavsrettigheder, varemærker mv.), ligesom der kan være tale om forbud mod retsstridig adfærd i øvrigt i henhold til markedsføringsloven eller i forbindelse med fremstilling og salg af produkter, konkurrence- og kundeklausuler samt (erhvervs)lejeforhold.

Udgangspunktet om, at der ikke kan iværksættes foreløbige foranstaltninger mod det offentliges myndighedsudøvelse, er dog bl.a. blevet modificeret af Danmarks EU-retlige forpligtelser, jf. sagen Factortame I (EU-Domstolens dom af 19. juni 1990, sag C-213/89).

Sagen omhandlede en britisk lov, hvori der blev stillet krav om nyregistrering af alle britiske fiskerfartøjer. Herefter kunne alene fiskerfartøjer, som var overvejende britisk ejet, blive registreret og dermed drive fiskeri. Hensigten med loven var at sætte en stopper for særligt spanske fiskeres udnyttelse af britiske fiskekvoter. En række selskaber, der ejede eller drev fiskerfartøjer, som ved loven ville blive udelukket fra optagelse i registret, anlagde sag ved de britiske domstole om, at loven var uforenelig med fællesskabsretten, og fremsatte samtidig begæring om foreløbige forholdsregler, indtil der blev truffet endelig afgørelse vedrørende begæringen om domstolsprøvelse. Da de britiske domstole ikke var beføjede til at udsætte anvendelsen af en lov ved en foreløbig forholdsregel, blev der over for EU-Domstolen rejst spørgsmål om, hvorvidt

engelske domstole på trods af den nationale retsregel var beføjet til at træffe foreløbige forholdsregler i medfør af fællesskabsretten. EU-Domstolen udtalte, at "fællesskabsretten skal fortolkes således, at en national retsinstans, der i en tvist vedrørende fællesskabsretten finder, at det eneste, der er til hinder for, at den anordner foreløbige forholdsregler, er en national retsregel, skal undlade at bringe denne regel i anvendelse."

Om en afgørelse ikke kan håndhæves, fordi der nedlægges forbud herimod, eller om håndhævelse ikke kan ske, fordi et søgsmål vedrørende gyldigheden af afgørelsen tillægges opsættende virkning, kan siges reelt at være to sider af samme sag. Spørgsmålet om, hvorvidt der kan nedlægges forbud mod det offentliges håndhævelse af regler, må derfor ses i sammenhæng med spørgsmålet om, hvorvidt der kan tillægges et søgsmål vedrørende gyldigheden af en administrativ afgørelse opsættende virkning.

I afgørelsen gengivet i U 1994.823 H fastslog Højesteret, at domstolene ikke er afskåret fra undtagelsesvis at tillægge et søgsmål vedrørende gyldigheden af en administrativ afgørelse opsættende virkning, selv om der ikke er udtrykkelig lovhjemmel hertil. For så vidt angår tilfælde, hvor det gøres gældende, at en national forvaltningsafgørelse er i strid med EU-retten, og hvor den nationale domstol har besluttet at forelægge et præjudicielt spørgsmål for EU-Domstolen i medfør af EUF-traktatens artikel 267, følger det endvidere af Højesterets afgørelse og en henvisning heri til EU-Domstolens afgørelse i Factortame-sagen, at det må antages at følge af EU-retten, at den nationale domstol har beføjelse til at træffe bestemmelse om, at gennemførelsen af afgørelsen skal udsættes. Højesteret tilkendegav i øvrigt, at den konkrete afvejning af, om et søgsmål uden lovhjemmel bør tillægges opsættende virkning, må bero på en afvejning af det offentliges interesse i, at gennemførelsen af afgørelsen ikke udsættes, over for arten og omfanget af den skade, den pågældende kan blive påført, ligesom det må tillægges betydning, om der efter en foreløbig vurdering foreligger et rimeligt grundlag for påstanden om ugyldighed. Højesterets afgørelse er kommenteret af Per Walsøe i U 1995B.128 ff.

Den beskrevne adgang til at tillægge et søgsmål opsættende virkning gælder uanset, at det af grundlovens § 63, stk. 1, 2. pkt., fremgår, at den, der vil rejse spørgsmål om øvrighedsmyndighedens grænser, ikke ved at indbringe sagen for domstolene, kan unddrage sig fra foreløbig at efterkomme øvrighedsmyndighedens befaling. Grundlovens § 63, stk. 1, 2. pkt. betyder, at et sagsanlæg ikke i sig selv medfører, at en forvaltningsakt bliver uden retsvirkning, men bestemmelsen hindrer ikke, at der kan gives ret til, at

adressaten kan undlade at rette sig efter forvaltningsakten. Bestemmelsen indebærer heller ikke, at opsættende virkning i alle tilfælde skal have lovhjemmel.

Forbudsinstituttet kan endvidere være forudsat bl.a. i EU's direktiver, jf. f.eks. direktiv 2004/48/EF om håndhævelsen af intellektuelle ejendomsrettigheder.

I sammenhæng med spørgsmålet om foreløbige forholdsregler mv. i forhold til det offentliges myndighedsudøvelse kan nævnes den såkaldte Rule 39-procedure i Den Europæiske Menneskerettighedsdomstols Rules of Court. Rule 39-proceduren indebærer, at Menneskerettighedsdomstolen kan nedlægge forbud mod en kontraherende stats handlinger. Proceduren er i praksis bl.a. anvendt i sager om kontraherende staters, bl.a. Danmark, tilbagesendelser til Grækenland af asylansøgere.

Mens der som nævnt ovenfor kun i særlige tilfælde vil kunne nedlægges forbud *mod* en offentlig myndighed, vil en offentlig myndighed derimod som udgangspunkt kunne optræde som rekvirent og begære forbud nedlagt over for andre, hvilket da også er forudsat ved afgørelsen gengivet i TfS 2009.502 Ø. Hvis en offentlig myndighed ved et almindeligt, civilt søgsmål vil kunne få pålagt en borger at respektere den offentligretlige lovgivning, hvis overholdelse myndigheden har til opgave at påse, må myndigheden også kunne få nedlagt forbud. Der har i den juridiske litteratur været rejst spørgsmål om, hvorvidt en offentlig myndighed overhovedet kan anlægge en civil sag med påstand om fuldbyrdelse af et påbud, som myndigheden har udstedt, f.eks. et påbud om standsning af et ulovligt byggeri, eller om sådanne sager i alle tilfælde skal føres som straffesager, selv om de ikke vedrører straf, jf. retsplejelovens § 684, stk. 1, nr. 1. Efter denne bestemmelse behandles efter strafferetsplejens regler, uden hensyn til om der samtidig nedlægges påstand om straf, sager, hvor det offentlige nedlægger påstand om særlige følger, der til fyldestgørelse for det almene er fastsat for overtrædelser af love om politivæsenet, bygningsvæsenet, landbovæsenet, skattevæsenet og lignende love. Højesteret har i U 1975.1023 H og U 1977.514 H realitetsbehandlet to civile fuldbyrdelsessøgsmål af den nævnte karakter, hvilket således taler for, at bestemmelsen i retsplejelovens § 684, stk. 1, nr. 1, ikke er eksklusiv i den forstand, at forvaltningens civile fuldbyrdelsessøgsmål i sådanne sager må afvises.

2.2.2. Fogedforbuddets anvendelsesområde er ikke begrænset til en bestemt type rettigheder, men kan anvendes ved mange forskelligartede rettigheder. Fogedforbud kan således nedlægges til beskyttelse af økonomiske såvel som ikke-økonomiske interes-

ser, og rettigheden kan udspringe af såvel lovgivning som aftale. Endvidere kan forbud nedlægges til beskyttelse af såvel privatretlig som offentligretlig regulering.

Med det forbehold, som følger af retsplejelovens § 641, stk. 2, jf. nedenfor, kan fogedforbud kun benyttes til at håndhæve undladelsesforpligtelser, jf. § 641, stk. 1, der bestemmer, at fogedretten ved forbud kan pålægge private mv. at undlade handlinger, som strider mod rekvirentens ret.

Som eksempel på rettigheder, der i praksis ofte søges beskyttet ved anvendelse af reglerne om fogedforbud, kan nævnes sager om krænkelse af immaterialrettigheder eller konkurrence- og kundeklausuler.

For visse rettigheder kan der i lovgivningen være opstillet særlige regler, som gør, at rettigheden ikke kan søges håndhævet ved anvendelse af fogedforbud. Det fremgår således f.eks. af § 4 b, stk. 2, i foreningsfrihedsloven, jf. lovbekendtgørelse nr. 424 af 8. maj 2006, at retten under behandlingen af en sag om afskedigelse kan bestemme, at afskedigelsen ikke har virkning, før sagen er afgjort ved dom. Denne bestemmelse må formentlig være til hinder for, at den afskedigede søger at nedlægge fogedforbud mod, at ansættelsen bringes til ophør på det i opsigelsen varslede tidspunkt.

I forbindelse med et forbud kan fogedretten i medfør af retsplejelovens § 641, stk. 2, pålægge rekvisitus at foretage enkeltstående handlinger for at sikre den ved forbuddet pålagte undladelsesforpligtelse. De handlinger, som rekvisitus pålægges at udføre, må dog – ud over at være klart angivne – være af forholdsvis underordnet betydning og have accessorisk tilknytning til den undladelsespligt, der begrunder forbuddet, jf. Højesterets afgørelse gengivet i U 2010.2221 H, hvor der konkret blev taget stilling til, om de nævnte betingelser måtte anses for opfyldt. Højesteret fandt i den pågældende sag, at dette var tilfældet, og stadfæstede herefter kendelsen om nedlæggelse af forbud. Der er typisk tale om reetablering af fysiske forhold, når dette er nødvendigt af hensyn til den effektive håndhævelse af undladelsespligten, og det er formentlig en betingelse, at handlingen i givet fald kan foretages af fogedretten i medfør af § 645, jf. Michael Kistrup m.fl., Fogedsager, 4. udgave (2009), side 826, hvor der også henvises til Niels M. Andersen m.fl., Retshåndhævelse af immaterialrettigheder (2006), side 275. Se nærmere om § 645 neden for under afsnit 2.6. Som eksempel på en accessorisk handlepligt kan nævnes fjernelse af skilte i forbindelse med et forbud mod skiltning. Der har i de senere års retspraksis været en vis tendens til at pålægge mere vidtgående

handlepligter, f.eks. ved i forbindelse med et forbud mod salg, markedsføring mv. af produkter tillige at pålægge rekvisitus en pligt til at tilbagekalde produkter, der var solgt *før* nedlæggelsen af forbuddet, jf. herved f.eks. afgørelsen gengivet i U 2003.630 H og Vestre Landsrets kendelse af 5. februar 2003 (V.L B-2938-02).

2.2.3. Vedrører anmodningen om fogedforbud et forbud mod en fordrings udbetaling, et skibs afsejling eller en genstands flytning eller anden rådighedsudøvelse over genstanden, og er formålet hermed at opnå sikkerhed for fyldestgørelse af et pengekrav, anvendes reglerne om arrest og ikke reglerne om forbud, jf. retsplejelovens § 652. Bestemmelsen omhandler de såkaldte arrestforbud og præciserer forskellen mellem arrest og forbud. Det afgørende i så henseende er, om rekvirentens formål er sikring af fyldestgørelsen af et pengekrav eller håndhævelse af en undladelsesforpligtelse.

2.2.4. Med hensyn til sager om luftfartøjer, fremmede statsskibe og skibsladninger, der tilhører fremmede stater, følger det af retsplejelovens § 641, stk. 3, at forbud kun kan anvendes efter reglerne herom i anden lovgivning. Der kan i den forbindelse henvises til lov nr. 367 af 21. december 1938 om frihed for arrest og forbud med hensyn til luftfartøjer, og lov nr. 198 af 16. maj 1950 om fremmede statsskibe mv.

2.3. Betingelserne for at nedlægge forbud

2.3.1. Retsplejelovens § 642 indeholder de grundlæggende betingelser for at nedlægge forbud. Efter bestemmelsen skal rekvirenten som betingelse for nedlæggelse af forbud godtgøre eller sandsynliggøre en række forhold. Beviskravene blev skærpet ved lovændringen i 1988, og om baggrunden herfor er i forarbejderne, jf. Folketingstidende 1988-89, Tillæg A, sp. 275, bl.a. anført følgende:

> "…efter den herskende opfattelse i teori og praksis [er det] en tilstrækkelig betingelse for nedlæggelse af forbud, at rekvirentens ret *kan* være krænket. I mangel af fyldestgørende bevis kan forbudssagen således fremmes, hvis rekvirenten stiller sikkerhed for den skade og ulempe, som forbudet kan forårsage rekvisitus….
>
> …ud fra et retssikkerhedssynspunkt må [det] forekomme uantageligt, at man – som det har været fremført – kan købe sig til et forbud uden at sandsynliggøre, at betingelserne herfor er opfyldt."

I forarbejderne blev det endvidere samme sted anført, at der på den anden side heller ikke kunne blive tale om at kræve, at rekvirenten allerede under forbudssagen fuldt ud skal godtgøre sin ret, idet dette ville berøve fogedforbuddet dets effektivitet som retsmiddel mod truende retskrænkelse og i øvrigt medføre en bevisførelse, som i man-

ge sager ville ligge uden for en fogedsags rammer. På den baggrund endte man ved lovændringen med at opstille et krav om, at rekvirenten i det mindste skal sandsynliggøre, at betingelserne i § 642 er opfyldt.

Det første rekvirenten skal godtgøre eller sandsynliggøre er, at de handlinger, der søges forbudt, strider mod rekvirentens ret, jf. § 642, nr. 1.

Dernæst skal det godtgøres eller sandsynliggøres, at rekvisitus vil foretage de handlinger, som søges forbudt, jf. § 642, nr. 2. Der skal være konkret indikation af, at rekvisitus vil foretage handlingerne, f.eks. fordi delvis krænkelse allerede har fundet sted, eller fordi rekvisitus har udtalt, at han påtænker at foretage handlingen. Der kan bl.a. henvises til Højesterets afgørelse gengivet i U 2011.2501 H, hvor Højesteret tiltrådte Sø- og Handelsrettens afgørelse om, at betingelsen i § 642, nr. 2, for at nedlægge fogedforbud ikke var opfyldt. Sagen drejede sig i hovedtræk om, hvorvidt en lægemiddelproducents ansøgning om markedsføringstilladelse af et lægemiddel, som stred mod et dansk patent, når den pågældende producent i øvrigt havde erklæret, at formålet med ansøgningen var at anvende Danmark som referenceland for opnåelse af markedsføringstilladelser til lægemidler, og at lægemidlet ikke skulle markedsføres i Danmark, kunne føre til, at patentejeren havde sandsynliggjort eller godtgjort, at producenten havde til hensigt inden for et kortere tidsrum at markedsføre lægemidler i strid med patentejerens patent. Dette fandt Højesteret ikke var tilfældet.

Endvidere skal det godtgøres eller sandsynliggøres, at formålet vil forspildes, såfremt rekvirenten henvises til at gøre sin ret gældende ved almindelig rettergang, jf. § 642, nr. 3. Det følger af bestemmelsen, at et fogedforbud normalt er af subsidiær karakter i forhold til øvrige retsbeskyttelsesmidler. I forarbejderne fremhæves det dog, at muligheden for at nedlægge fogedforbud for visse sagstyper kan udgøre den primære sikring mod retskrænkelser, eksempelvis krænkelse af immaterialrettigheder, jf. Folketingstidende 1988-89, Tillæg A, sp. 293.

2.3.2. Nedlæggelse af forbud er efter retsplejelovens § 643, stk. 1, endvidere betinget af, at det skønnes, at lovens almindelige regler om straf og erstatning og eventuelt en af rekvisitus tilbudt sikkerhed ikke yder rekvirenten tilstrækkeligt værn. Ligesom bestemmelsen i § 642, nr. 3, er § 643, stk. 1, med til at understege fogedforbuddets subsidiære karakter, jf. afsnit 2.3.1 ovenfor. Som det også er fremhævet sidstnævnte sted, anses fogedforbud for visse sagstyper som f.eks. sager om krænkelse af immaterialret-

tigheder dog for at være det primære retsmiddel. Af forarbejderne til bestemmelsen fremgår det således, at muligheden for straf eller erstatning i sådanne sager oftest ikke yder et tilstrækkeligt værn, jf. Folketingstidende 1988-89, Tillæg A, sp. 276 f.

Fogedforbud er herudover begrænset af et almindeligt proportionalitetsprincip. Efter retsplejelovens § 643, stk. 2, kan fogedretten således nægte at nedlægge forbud, såfremt det vil påføre rekvisitus skade eller ulempe, der står i åbenbart misforhold til rekvirentens interesse i at få nedlagt forbuddet. Det fremhæves i forarbejderne til bestemmelsen, at reglen må have karakter af en undtagelsesregel, som kun bringes i anvendelse i de få tilfælde, hvor der består en betydelig forskel mellem rekvirentens interesse i forbuddets nedlæggelse og dets mulige skadevirkninger for rekvisitus, jf. betænkning 1107/1987 side 94 og Folketingstidende 1988-89, Tillæg A, sp. 276 f.

Det bemærkes endvidere, at adgangen til at nedlægge forbud ligeledes må vurderes i lyset af relevante bestemmelser i Den Europæiske Menneskerettighedskonvention, herunder f.eks. artikel 10 om ytringsfrihed. Som eksempel kan nævnes dom af 25. august 1998 fra Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol i sagen Hertel mod Schweiz, hvor en schweizisk domstol på begæring af en forening af fabrikanter af husholdningsmaskiner havde nedlagt forbud mod, at en privat forsker udtalte, at mikrobølgemad indebar en sundhedsrisiko. Indgrebet havde ikke været "nødvendigt i et demokratisk samfund", jf. kriteriet i EMRK artikel 10, stk. 2.

2.3.3. Som betingelse for at nedlægge forbud kan fogedretten efter retsplejelovens § 644 desuden bestemme, at rekvirenten skal stille sikkerhed for den skade og ulempe, som kan påføres rekvisitus ved forbuddet.

Fogedretten kan ikke kræve sikkerhedsstillelse, når rekvirenten allerede under forbudsforretningen godtgør sit kravs berettigelse, og sikkerhedsstillelse er derfor begrænset til tilfælde, hvor rekvirenten alene kan sandsynliggøre (men ikke godtgøre) sit kravs berettigelse. Sikkerhedsstillelsen skal sikre rekvisiti erstatningskrav for det tilfælde, at forbuddet viser sig at være ulovligt og dermed ansvarsbegrundende, jf. afsnit 2.10 nedenfor.

Sikkerhedens art og størrelse bestemmes af fogedretten, jf. § 644, stk. 2. Afgørelsen skal træffes på baggrund af et konkret skøn.

Parterne kan ikke på forhånd aftale, at der ikke skal stilles sikkerhed, jf. f.eks. U 2006.1356 Ø, hvorimod rekvisitus under forretningen godt kan give afkald på sikkerhedsstillelse, jf. f.eks. U 1972.974 H.

Det følger af retsplejelovens § 644, stk. 3, at forbud, i de tilfælde hvor fogedretten har stillet krav om sikkerhed, først nedlægges, når den forlangte sikkerhed er stillet. Fogedretten giver i så fald parterne meddelelse om, at forbuddet er nedlagt, hvis dette tidspunkt ikke allerede er meddelt i et retsmøde, jf. retsplejelovens § 162.

I international sammenhæng ses eksempler på, at parter i forbindelse med kontraktindgåelse har givet afkald på at kunne få nedlagt et foreløbigt retsmiddel, men spørgsmålet ses ikke forelagt for danske domstole.

2.4. Værneting

Anmodning om forbud skal indgives til fogedretten i den retskreds, hvor rekvisitus har hjemting, jf. retsplejelovens § 646, stk. 1, jf. §§ 235-240. Værnetinget bestemmes dermed som udgangspunkt efter de samme regler som ved et civilt søgsmål og ikke efter de almindelige fogedretlige værnetingsregler i § 487. Det følger modsætningsvis af § 646, stk. 1, at de supplerende værneting i §§ 241-247 ikke finder anvendelse i forbudssager. I denne forbindelse kan nævnes afgørelsen gengivet i U 2002.405 H. Spørgsmålet i denne sag var, om der i medfør af deliktsværnetingsreglen i retsplejelovens § 243 kunne nedlægges fogedforbud mod en dansk statsborger bosiddende i Columbia for angiveligt at være ansvarlig for en hjemmeside, som efter det oplyste var placeret enten i Schweiz eller Rusland, hvorfra der via internettet kunne hentes ulovligt materiale til Danmark. Højesteret udtalte, at retsplejeloven ikke giver hjemmel for at anvende § 243 (deliktsværnetinget) som værneting i forbudssager, hvorfor sagen blev afvist.

I to tilfælde finder de almindelige fogedretlige værnetingsregler i retsplejelovens § 487 tilsvarende anvendelse. Det drejer sig dels om tilfælde, hvor rekvisitus ikke har hjemting i Danmark, dels tilfælde hvor anmodningen alene vedrører fogedrettens bistand eller beslaglæggelse efter § 645, jf. nærmere neden for under afsnit 2.6.

Retsplejelovens § 646, stk. 2, indeholder en henvisning til § 248, der indebærer, at fogedretten af egen drift skal påse, om rekvirentens anmodning er indbragt for rette værneting. Møder rekvisitus efter indkaldelse, eller træffes denne under en udgående fogedforretning uden at fremsætte indsigelse mod fogedrettens kompetence, anses foged-

retten som stedlig kompetent. Fogedretten kan i samme omfang som retsafdelingen i civile sager henvise sagen til rette fogedret ved kendelse. Kan henvisning ikke finde sted, må sagen afvises, jf. retsplejelovens § 650.

2.5. Sagens behandling

2.5.1. De nærmere regler for behandlingen af en forbudssag fremgår af retsplejelovens § 646, stk. 2, og § 647.

§ 646, stk. 2 henviser dels til bestemmelser fra afsnittene om civile søgsmål, dels til bestemmelser fra afsnittet om tvangsfuldbyrdelse.

Der henvises for det første til § 344 om bevisbedømmelse. Hvor bevisførelsen i den ordinære domsproces er begrænset af retsplejelovens § 341, hvorefter retten alene kan afskære en bevisførelse, der skønnes at være uden betydning for sagen, begrænses adgangen til bevisførelse i en forbudssag derimod af retsplejelovens § 647, stk. 1. Efter denne bestemmelse kan fogedretten (alene) afskære en bevisførelse, som findes uforenelig med hensynet til forretningens fremme. Som udgangspunkt kan der i en fogedforbudssag anvendes de samme former for bevismidler som i en almindelig civil sag, herunder f.eks. sagkyndig bevisførelse. I den ordinære domsproces vil sagkyndig bevisførelse oftest ske i form af syn og skøn, men det er også tilladt at fremlægge ensidigt indhentede sagkyndige erklæringer, hvis de er indhentet før sagens anlæg, jf. Højesterets afgørelse gengivet i U 2011.151 H. I fogedforbudssager er der derimod praksis for at anvende ensidigt indhentede sagkyndige erklæringer frem for syn og skøn, uanset om de pågældende erklæringer er indhentet før eller efter indgivelse af en anmodning om forbud. Der er endvidere adgang til at anvende sagkyndige vidner, hvilket bl.a. ses anvendt i sagen gengivet i U 2010.2221 H.

I § 646, stk. 2, henvises endvidere til §§ 348 og 349, hvilket betyder, at anmodningen om fogedforbud skal være skriftlig og indeholde oplysninger svarende til en stævning i en civil sag og være vedlagt bl.a. genpart af de dokumenter, som rekvirenten agter at påberåbe sig. I modsat fald afvises sagen, medmindre fogedretten giver rekvirenten frist til at afhjælpe manglerne.

§ 646, stk. 2, indeholder endvidere en henvisning til § 352 om udeblivelsesdom på grund af sagsøgtes manglende indgivelse af svarskrift eller indgivelse af mangelfuldt svarskrift. Det bemærkes i denne forbindelse, at henvisningen til § 352 kom ind ved lov nr. 538 af 8. juni 2006, jf. lovens § 1, nr. 110. Det fremgår af bemærkningerne til

denne ændring, at der er tale om en konsekvensændring som følge af den foreslåede nyaffattelse af retsplejelovens kapitel 33. Før denne lovændring blev der i § 646, stk. 2, henvist til den da gældende § 354, stk. 3, som omhandlede udeblivelsesdom på grund af sagsøgtes udeblivelse fra det første retsmøde. Da ændringen af § 646, stk. 2, ved lov nr. 538 af 8. juni 2006 omtales som en konsekvensrettelse, burde der formentlig have været henvist til § 360, stk. 3, i stedet for § 352.

I fogedforbudssager gælder ikke nogen formel sondring mellem sagens forberedelse og selve fogedforretningen, og præklusionsreglerne (§§ 358 og 363), som i den ordinære domsproces på et vist tidspunkt afskærer parterne fra at komme med nye påstande, anbringender og beviser, gælder ikke i fogedforbudssager.

Endelig indeholder § 646, stk. 2, en henvisning til § 491, stk. 1, 1. pkt., om fastsættelse af tid og sted for forretningen, § 492, stk. 1, om afvisning ved rekvirentens udeblivelse, § 493, stk. 1 og 2, om underretning af rekvisitus om tid og sted for forretningen samt mulighederne for undladelse heraf, § 494, stk. 1 og 4, om tilsigelse af rekvisitus, § 495, stk. 1, 1. pkt., og stk. 3, om fremme af forretningen i rekvisiti fravær, § 499 om tredjemands mulighed for at indtræde som part i sagen (hovedintervention), § 500 om fogedrettens vejledningspligt over for selvmødere og advokatbeskikkelse, § 502, stk. 1, nr. 2 og 3, om udsættelse af forretningen, samt § 506 om deltagelse ved telekommunikation. Uanset at der i § 646, stk. 2, ikke er henvist til reglen i § 252 om tredjemands indtræden i sagen til støtte for en af parterne (biintervention), traf Højesterets anke- og kæremålsudvalg i sagen gengivet i U 2010.2221 H beslutning om, at reglen kunne anvendes analogt.

Det er antaget i litteraturen, at selvom rekvisitus udebliver, afskærer det næppe fogedretten fra at betinge et forbud af, at rekvirenten stiller sikkerhed, jf. Kommenteret Retsplejelov II (red. af Bernhard Gomard m.fl.), 8. udgave (2008), side 575, hvor der henvises til Henrik Rothe, I fogedretten, 2. udgave (1997), side 149.

2.5.2. Under behandlingen af en anmodning om bistand eller beslaglæggelse jf. retsplejelovens § 645, jf. nærmere afsnit 2.6 nedenfor, finder en række yderligere bestemmelser anvendelse. Det drejer sig om § 491, stk. 3, om foretagelse af en forretning uden for retskredsen, § 494, stk. 2, om politifremstilling af rekvisitus, § 495, stk. 2, om varetagelsen af rekvisiti interesser i dennes fravær, § 497 om rekvisiti oplysningspligt

og § 498 om undersøgelse af rekvisiti husrum og gemmer mv. samt politiets bistand og magtanvendelse.

2.5.3. Retsplejelovens § 647, stk. 1, regulerer fogedrettens adgang til at afskære en bevisførelse, som findes uforenelig med hensynet til forretningens fremme, f.eks. fordi den efter art eller omfang falder uden for fogedsagens rammer, eller fordi den åbenbart er uden betydning for sagen. Lovændringen i 1988 tilsigtede en udvidelse af adgangen til at føre bevis både for rettens eksistens og for krænkelse i forhold til tidligere gældende ret, jf. Folketingstidende 1988-89, Tillæg A, sp. 299. Det er forudsat, at der kan ske en meget vidtgående bevisførelse, men en alt for omfattende bevisførelse, der skal støtte rekvirentens forbudsbegæring, kan dog afskæres med den konsekvens, at forbud må nægtes. Parts- og vidneforklaringer og dokumentbeviser kan i almindelighed ikke afskæres.

2.5.4. Som det er nærmere omtalt neden for i afsnit 2.8, skal rekvirenten efter forbuddets nedlæggelse anlægge en såkaldt justifikationssag, og afgørelse om sagsomkostningerne ved forbudsforretningen træffes som udgangspunkt under justifikationssagen. Hvis rekvirenten tilbagekalder sin anmodning om forbud, hvis forbud ikke gennemføres, eller hvis forbud ophæves under fogedsagen, skal fogedretten dog efter anmodning træffe afgørelse om sagsomkostninger, jf. retsplejelovens § 647, stk. 2. Afgørelsen om sagsomkostninger træffes efter reglerne i kapitel 30. Højesteret har i en kendelse gengivet i U 2009.762 H taget stilling til spørgsmålet om dækning af udgifter til bl.a. ensidigt indhentede erklæringer. Højesteret fandt i den forbindelse ikke grundlag for at tilsidesætte fogedrettens vurdering af, at udgifterne til ensidigt indhentede erklæringer havde været rimelige og påkrævede for sagens forsvarlige udførelse, og tiltrådte derfor, at udgifterne indgik ved fastsættelsen af sagsomkostningerne.

2.6. Fogedrettens bistand og beslaglæggelse

2.6.1. Når forbud er nedlagt, har rekvirenten mulighed for at bede fogedretten om bistand til opretholdelse af forbuddet, jf. retsplejelovens § 645, stk. 1. Bistanden kan bl.a. bestå i at hindre overtrædelse af forbuddet og tilintetgøre, hvad der er foretaget i strid med forbuddet.

2.6.2. Fogedretten har endvidere mulighed for at beslaglægge rørligt gods, jf. retsplejelovens § 645, stk. 2. Betingelsen herfor er, at rekvirenten godtgør, at godset anvendes eller har været anvendt til overtrædelse af forbuddet, eller påviser, at godset højst sandsynligt vil blive brugt hertil.

Fogedretten kan som en yderligere betingelse for beslaglæggelse stille krav om sikkerhedsstillelse, jf. § 645, stk. 4.

Det beslaglagte skal for rekvirentens regning opbevares af fogedretten eller af én, som fogedretten bemyndiger dertil, jf. § 645, stk. 3. Det beslaglagte må ikke overgives til rekvirenten.

Fogedrettens behandling af anmodninger om bistand eller beslaglæggelse har karakter af egentlig tvangsfuldbyrdelse, og fogedretten har derfor i disse tilfælde adgang til at benytte en række af de processuelle regler, der i øvrigt er karakteristiske for tvangsfuldbyrdelse, jf. § 646, stk. 1, 2. pkt., og stk. 2, 2.pkt., jf. afsnit 2.5.2 ovenfor.

I retssager om fast ejendom vil reglerne om fogedforbud og beslaglæggelse i forbindelse hermed endvidere kunne suppleres af reglerne om tinglysning af stævning. Efter tinglysningslovens § 12, stk. 3, kan sagsøgeren i en sag om fast ejendom således søge sin ret beskyttet ved tingslysning af stævningen på ejendommen.

2.6.3. Det fremgår af retsplejelovens § 649, at afgørelse af, hvad der skal ske med det beslaglagte gods, enten træffes ved justifikationssagen, ved en eventuel sag i medfør af retsplejelovens § 651 om overtrædelse af forbuddet, eller ved ophævelse af forbuddet i henhold til retsplejelovens § 648, jf. § 638. Ved afgørelsen kan det beslaglagte tilbagegives rekvisitus, eller det kan konfiskeres. Sker der konfiskation, kan det konfiskerede efter anmodning anvendes til dækning af rekvirentens erstatningskrav.

Forarbejderne til retsplejelovens § 649 (lov nr. 731 af 7. december 1988, der bygger på Retsplejerådets betænkning nr. 1107/1987 om arrest og forbud) giver ingen vejledning med hensyn til valget mellem tilbagelevering og konfiskation. I den juridiske litteratur er det imidlertid antaget, at der som altovervejende hovedregel bør ske konfiskation, hvis de beslaglagte genstande har været benyttet til eller udgør udbyttet af partens retsstridige handlinger, eller det kan befrygtes, at de fortsat vil blive anvendt til overtrædelse af det nedlagte forbud. Hvis beslaglæggelsen af genstandene derimod har været begrundet i bevissikringshensyn antages det, at der vil kunne ske tilbagelevering til parten, når der foreligger en endelig afgørelse vedrørende (u)retmæssigheden af de handlinger, der begrundede nedlæggelse af forbuddet, jf. Michael Kistrup m.fl., Fogedsager, 4. udgave (2009), side 861.

I forarbejderne er det endvidere forudsat, at gods i tilfælde af konfiskation overgives til det stedlige politi til videre foranstaltning på samme måde, som det sker i straffesager. I de tilfælde, hvor det konfiskerede efter dommen skal anvendes til fyldestgørelse af rekvirentens erstatningskrav, forudsættes det i bemærkningerne i det pågældende lovforslag endvidere, at det konfiskerede forbliver i fogedrettens besiddelse, indtil udlæg i gods kan foretages. Den processuelle fremgangsmåde ved rekvirentens fyldestgørelse i det konfiskerede gods er ikke nærmere uddybet. Der kan i den forbindelse endvidere henvises til Retsplejerådets betænkning nr. 1107/1987, side 100 og 123 f.

Der ses ikke at foreligge nogen trykte retsafgørelser om rekvirentens fyldestgørelse i konfiskeret gods, herunder om den nærmere fremgangsmåde.

2.7. Overtrædelse af forbud

Den, der forsætligt overtræder et fogedforbud, kan idømmes straf i form af bøde eller fængsel indtil 4 måneder samt betaling af erstatning, jf. retsplejelovens § 651, stk. 1. Forsætlig medvirken til overtrædelse af et fogedforbud straffes på samme måde, jf. § 651, stk. 2. Spørgsmålet om idømmelse af straf eller erstatning kan udsættes, indtil justifikationssagen er afgjort, jf. § 651, stk. 3. I praksis udsættes spørgsmålet om idømmelse af straf sjældent på udfaldet af justifikationssagen, hvorimod udsættelse normalt sker med hensyn til spørgsmålet om erstatning.

Adgangen til at pålægge straf retter sig mod selve det at handle i strid med et meddelt forbud. Det er derfor principielt uden betydning for selve strafansvaret, om den rettighed, på grundlag af hvilken forbuddet er nedlagt, senere måtte vise sig ikke at bestå.

Fogedretten har i medfør af § 648, stk. 2, pligt til at vejlede rekvisitus om et forbuds retsvirkninger, herunder at overtrædelse kan medføre strafansvar. Nedlægges forbuddet uden rekvisitus er til stede, skal vejledningen meddeles skriftligt.

Forbudsrekvirenten har påtaleretten i sager anlagt efter § 651, og sagen behandles som en privat straffesag, dvs. (i al fald i 1. instans) efter civilprocessens regler, jf. retsplejelovens §§ 989 og 990 og 725.[1]

---

[1] Immaterialretskrænkelser af særlig grov karakter kan føres som offentlige straffesager, jf. straffelovens § 299 b, smh. § 305. I det omfang sagen føres som en offentlig straffesag behandles denne uafhængigt af både forbuds- og justifikationssagen.

2.8. Justifikationssag

2.8.1. Da fogedforbud som nævnt alene er et foreløbigt retsmiddel, skal rekvirenten efter forbuddets nedlæggelse anlægge justifikationssag, jf. retsplejelovens § 648, jf. § 634, stk. 1. Reglerne for justifikationssag ved forbud følger reglerne for justifikationssag ved arrest, jf. henvisningen i § 648 til §§ 634-639.

Til forskel fra arrest er fristen for anlæg af justifikationssag vedrørende forbud dog 2 uger imod kun 1 uge ved arrest, jf. § 648, stk. 1, 2. pkt.

Verserer der retssag om det forhold, der danner grundlag for forbuddet, skal justifikationssagen dog allerede inden en uge efter forbuddets nedlæggelse anlægges ved samme ret, jf. § 648, jf. § 634, stk. 2.

Rekvirentens forpligtelse til at anlægge retssag bortfalder, hvis rekvisitus under eller efter forbudssagen frafalder forfølgning. Videre forfølgning af et forbud kan derimod ikke frafaldes på forhånd. Frafald af videre forfølgning kan ikke antages tillige at indebære et afkald på adgangen til kære, afsnit 2.11 nedenfor.

Under justifikationssagen skal rekvirenten nedlægge påstand om stadfæstelse af forbuddet, jf. § 648, stk. 1, jf. § 634, stk. 1. Under retssagen efterprøves det, om fogedforbuddet blev lovligt nedlagt, jf. § 648, stk. 1, jf. § 636. Det skal med andre ord undersøges, om rekvisitus er eller var uberettiget til at foretage den omhandlede handling, og om forbudsbetingelserne var opfyldt. I praksis stilles der ikke noget krav om, at rekvirenten ud over påstanden om forbuddets stadfæstelse også nedlægger en særskilt (anerkendelses- eller fuldbyrdelses)påstand vedrørende undladelsespligtens eksistens. Under sagen kan der påkendes andre påstande end påstande om stadfæstelse eller ophævelse af forbuddet. Som eksempel på sådanne andre påstande kan nævnes erstatningskrav for den skade, som rekvisitus allerede har påført rekvirenten, eller erstatningskrav fremsat af rekvisitus for ulovligt forbud, jf. afsnit 2.10 nedenfor.

Ophæves forbuddet ved justifikationssagen, bortfalder forbuddet, når ankefristen er udløbet, medmindre anke er iværksat inden eller andet er bestemt i dommen, jf. § 648, stk. 1, jf. § 637.

2.8.2. Et særligt spørgsmål, der kan rejses i forbindelse med justifikationssagen, er spørgsmålet om de tilfælde, hvor rettens personer skal eller kan vige deres sæde, dvs. om der foreligger inhabilitetsgrunde.

Retsplejelovens specielle regler om inhabilitet findes i kapitel 5 (§§ 60-67). Det fremgår af § 61, at ingen må handle som dommer i en sag, når der – ud over de konkrete inhabilitetsgrunde nævnt i § 60 – foreligger omstændigheder, som er egnede til at rejse tvivl om dommerens fuldstændige upartiskhed. Det samme gælder for bl.a. fuldmægtige ved domstolene,jf. § 66, stk. 1.

Som nærmere beskrevet under afsnit 2.3 ovenfor skal fogedretten under forbudssagen tage stilling til, om det er godtgjort eller sandsynliggjort, at betingelserne for at nedlægge et forbud er til stede, jf. § 642. Under den efterfølgende justifikationssag skal det efterprøves, om forbuddet blev lovligt nedlagt, jf. afsnit 2.8.1 ovenfor. Der er således tale om en prøvelse netop af, om den tidligere afgørelse var lovlig, og den, der traf den tidligere afgørelse, kan derfor ikke medvirke ved justifikationssagens behandling uanset bestemmelsen i retsplejelovens § 60, stk. 7.

2.9. Ophævelse af forbuddet

Forbuddet kan som nævnt oven for i afsnit 2.8 blive ophævet ved justifikationssagen. Derudover har fogedretten kompetence til at ophæve et forbud, hvis justifikationssag ikke anlægges rettidigt, hvis justifikationssag afvises eller hæves, eller på baggrund af omstændigheder, der er indtruffet efter forbuddets nedlæggelse, jf. retsplejelovens § 648, stk. 1, jf. § 638. Det antages i litteraturen, at også ophævelse af et forbud må afvente appelfristens udløb eller en eventuel appelsag. Der henvises bl.a. til Kommenteret Retsplejelov II (red. af Bernhard Gomard m.fl.), 8. udgave (2008), side 549, og Michael Kistrup m.fl., Fogedsager, 4. udgave (2009), side 804.

2.10. Ansvaret ved ulovligt nedlagt forbud

Rekvirenten er erstatningsansvarlig for den eventuelle skade, som et ulovligt nedlagt forbud har påført rekvisitus, jf. retsplejelovens § 648, stk. 1, jf. § 639. Skyldes ulovligheden, at rekvisitus ikke havde den hævdede undladelsesforpligtelse, hæfter rekvirenten på objektivt grundlag, jf. § 648, stk. 1, jf. § 639, stk. 1. Skyldes forbuddets ulovlighed andre grunde, hæfter rekvirenten kun, når denne har handlet culpøst, jf. § 648, stk. 1, jf. 639, stk. 3.

2.11. Appelmuligheder

Det følger af retsplejelovens § 650, 1. pkt., at fogedrettens afgørelser i en forbudssag skal træffes ved kendelse, som kan kæres efter reglerne i kapitel 53 om appel af fogedrettens afgørelser. Kære påvirker ikke rekvirentens pligt til at anlægge justifikationssag. Kærefristen er 4 uger, jf. retsplejelovens § 586, stk. 1. Kære af fogedrettens afgørelse har ikke opsættende virkning, jf. § 650, 2. pkt. I afgørelsen gengivet i U 2010.1651 H fik Højesteret lejlighed til at tage stilling til et spørgsmål om at tillægge kære til Højesteret af en afgørelse i en fogedforbudssag opsættende virkning. Efter forhistorien og forarbejderne til retsplejelovens § 650 fandt Højesteret, at bestemmelsens andet punktum ikke var til hinder for, at kære til Højesteret af landsrettens afgørelse om at ophæve fogedrettens forbud blev tillagt opsættende virkning, jf. § 650, 1. pkt., sammenholdt med § 587, stk. 1, og § 395.

Ved kære af et nedlagt forbud kan der ikke fremsættes påstande, som ikke har været fremlagt for fogedretten, jf. § 587, stk. 4.

Kæreinstansen har på samme måde som fogedretten mulighed for at afskære bevisførelse af hensyn til forretningens fremme, jf. henvisningen til § 647, stk. 1, i § 587, stk. 5.

Det følger af § 587, stk. 3, at fogedrettens ophævelse af forbud (eller arrest) ikke gennem kære kan hindres i at træde i virksomhed.

2.12. Andre foreløbige retsmidler

Foreløbige retsmidler findes også på andre områder end retsplejelovens. Af særlig interesse er voldgiftslovens regler og de EU-retlige forpligtelser herom. Begge områder omtales i det følgende. Herudover kan nævnes, at også TRIPS-aftalen (Agreement on Trade Related Aspects of Intellectual Property Rights) foreskriver adgang til foreløbige retsmidler.

2.12.1 Efter *voldgiftslovens*[2] § 17 kan en voldgiftsret efter anmodning fra en part pålægge en anden part at foretage sådanne foreløbige skridt, som voldgiftsretten efter tvistens art finder nødvendige. Voldgiftsretten kan i forbindelse hermed pålægge en part at stille passende sikkerhed.

[2] Voldgiftsloven bygger på UNCITRAL's modellov om international handelsvoldgift fra 1985.

Voldgiftslovens § 17 indeholder ikke særlige begrænsninger i, hvilke foreløbige skridt en part kan blive pålagt af en voldgiftsret. En part kan dog kun pålægges at foretage skridt, der både formelt og reelt er foreløbige. En voldgiftsrets pålæg i medfør af voldgiftslovens § 17 kan ikke tvangsfuldbyrdes[3]. Hvilke retsvirkninger der i øvrigt er forbundet med en eventuel manglende efterlevelse af voldgiftsrettens afgørelser om foreløbige retsskridt, beror på parternes aftale. Der kan eventuelt blive tale om erstatningsansvar, jf. Folketingstidende 2004-05, Tillæg A (2. samling), side 5313.

Det forhold, at en tvist skal afgøres ved voldgift, er ikke til hinder for, at domstolene efter anmodning fra en part kan iværksætte foreløbige retsmidler eller tvangsfuldbyrdelse, selv om tvisten efter parternes aftale skal afgøres ved voldgift, jf. voldgiftslovens § 9.

Uanset at en tvist skal afgøres ved voldgift, kan en part således bl.a. få nedlagt forbud efter retsplejelovens regler herom, når betingelserne efter retsplejeloven for at foretage dette retsskridt er opfyldt. En part kan endvidere få gennemført tvangsfuldbyrdelse efter retsplejelovens regler herom, når betingelserne efter retsplejeloven herfor er opfyldt, jf. Folketingstidende 2004-05, Tillæg A (2. samling), side 5306.

Er der tale om et forbud nedlagt efter reglerne i retsplejeloven, skal der anlægges justifikationssag, der i praksis ofte udsættes med henblik på voldgiftsrettens afgørelse om kravets berettigelse.

2.12.2. Inden for det EU-retlige område kan EU-Domstolen foranstalte foreløbige retsmidler i medfør af EUF-traktaten, ligesom EU-Domstolen ved flere lejligheder har udtalt sig om medlemsstaternes (nationale) anvendelse af foreløbige retsmidler. Derudover kan medlemsstaterne i direktiver være pålagt at sikre anvendelse af foreløbige retsmidler inden for det pågældende direktivs område.

EUF-traktatens artikel 279 (tidligere artikel 243 EF)
I henhold til EUF-traktatens artikel 279 kan EU-Domstolen (ved præsidenten) i sager, der er indbragt for den, foreskrive "de nødvendige foreløbige forholdsregler". I sager om medlemsstaters mulige traktatbrud kan EU-Domstolen i medfør af artikel 279 påbyde en medlemsstat f.eks. at ophøre med eller undlade at iværksætte en påtænkt

[3] UNCITRAL-modelloven blev ændret i 2006 og indeholder et nyt kapitel IV A med detaljerede regler om voldgiftsrettens adgang til at anordne foreløbige retsmidler. Ændringerne er ikke gennemført i dansk ret.

handling indtil traktatbrudssagen (hovedsagen) er afgjort.[4] Som et eksempel herpå kan nævnes et traktatbrudssøgsmål mod Tyskland vedrørende en vedtaget, men ikke-ikrafttrådt lov om motorvejsafgifter. Da hovedsagen ikke kunne nå at blive afgjort før lovens ikrafttræden, traf EU-Domstolens præsident efter anmodning fra Kommissionen afgørelse om, at Tyskland skulle udsætte opkrævning af motorvejsafgifter i henhold til loven, indtil der var afsagt dom i hovedsagen (kendelse af 28. juni 1990, sag C-195/90 R).[5]

Factortame I (sag C-213/89)

I nær tilknytning til den før nævnte problemstilling ligger EU-Domstolens dom i Factortame I (sag C-213/89). EU-Domstolen udtalte i denne sag – som svar på et præjudicielt spørgsmål fra Storbritannien om, hvorvidt det var foreneligt med fællesskabsretten, at der ifølge britisk ret ikke kunne anordnes foreløbige forholdsregler over for regeringen (i forhold til en vedtaget lov, der angik rettigheder, som hævdedes at bestå i henhold til fællesskabsretten) – at "fællesskabsretten skal fortolkes således, at en national retsinstans, der i en tvist vedrørende fællesskabsretten finder, at det eneste, der er til hinder for, at den anordner foreløbige forholdsregler, er en national retsregel, skal undlade at bringe denne regel i anvendelse." Nationale domstole har således en forpligtelse til at udsætte anvendelse af en national lov, når der anlægges sag om lovens forenelighed med fællesskabsretten, hvis det eneste, der afholder dem fra at udsætte anvendelsen af den nationale lov, er en national regel om, at der ikke kan anordnes foreløbige forholdsregler mod det offentlige. For en nærmere omtale af sagen henvises til afsnit 2.2.1.

Mund & Fester mod Hatrex Int. Transport (sag C-398/92)

EU-Domstolen tog i sagen Mund & Fester mod Hatrex Int. Transport (sag C-398/92) stilling til arrestbetingelserne i den tyske Zivilprocessordnung (ZPO), som var forskellige, alt afhængig af om den senere dom i sagen skulle fuldbyrdes i udlandet eller i Tyskland.

---

[4] Selve hovedsagen om det mulige traktatbrud kan derimod alene munde ud i en konstatering af, at der er eller ikke er sket et traktatbrud. De foreløbige forholdsregler har i traktatbrudssager således til formål at undgå, at øjemedet med det iværksatte traktatbrudssøgsmål forspildes.

[5] Spørgsmålet om at foreskrive foreløbige forholdsregler har bl.a. også været fremme i forbindelse med Danmarks iværksættelse af byggeriet af Storebæltsbroen. En fransk entreprenør klagede til Kommissionen over en klausul i udbudsmaterialet om, at den entreprenør, der fik opgaven, i videst muligt omfang skulle anvende dansk arbejdskraft og materialer. Kommissionen anlagde herefter sag mod Danmark for brud på EF-traktaten. Kommissionen anmodede EU-Domstolen om at påbyde standsning af byggeriet, indtil traktatbrudssagen var afgjort. Spørgsmålet om at foreskrive foreløbige forholdsregler blev imidlertid aldrig afgjort af Domstolen, da der forinden blev indgået et retsforlig mellem Danmark og Kommissionen. Hovedsagen om traktatbrudskrænkelsen er optrykt som C-243/89.

EU-Domstolen udtalte, at "EØF-traktatens artikel 7, sammenholdt med traktatens artikel 220 og med Bruxelles-konventionen … er til hinder for en national civilprocesretlig bestemmelse, hvorefter arrest – når en dom skal fuldbyrdes i indlandet – kun kan finde sted, når det er sandsynligt, at fuldbyrdelsen ellers umuliggøres eller vanskeliggøres væsentligt, medens arrest – når en dom skal fuldbyrdes i en anden medlemsstat – kan finde sted, når blot fuldbyrdelsen skal ske i udlandet".

De EU-retlige regler tilsiger således, at de grundlæggende betingelser for at få iværksat et foreløbigt retsmiddel skal være ens, uanset hvor den senere dom i sagen skal fuldbyrdes.

Direktiver med bestemmelser om foreløbige retsmidler

Direktiver kan også indeholde bestemmelser om medlemsstaternes forpligtelse til at sikre nationale domstole adgang til at vedtage foreløbige retsmidler inden for direktivets område, jf. f.eks. direktiv 2004/48/EF om håndhævelsen af intellektuelle ejendomsrettigheder. Det fremgår af direktivets artikel 9 (1) (a), at medlemsstaterne bl.a. skal sikre, at de kompetente retslige myndigheder på begæring af rekvirenten kan udstede et foreløbigt påbud til en påstået krænkende part med henblik på at forhindre en nært forestående krænkelse af en intellektuel ejendomsrettighed.

Kapitel 3
Fremmed ret

1. Indledning

I dette afsnit beskrives gældende ret vedrørende forbud i Norge, Sverige, Finland og Tyskland. I afsnit 2 beskrives de norske regler om såkaldt midlertidig sikring. Afsnit 3 indeholder en beskrivelse af svensk ret på området, og i afsnit 4 omtales de finske forbudsregler. Endelig beskrives de tyske forbudsregler i afsnit 5.

2. Norge

2.1. Indledning

De norske regler om midlertidig sikring fandtes indtil 1. januar 2008 i tvangsfullbyrdelseslovens[6] kapitel 14 og 15. Den 1. januar 2008 blev reglerne med enkelte ændringer overført til tvistelovens[7] kapitel 32-34, idet enkelte af tvangsfullbyrdelseslovens regler dog fortsat finder anvendelse.

Reglerne om midlertidig sikring omfatter dels arrest, dels såkaldt midlertidig forføyning. Er der tale om pengekrav anvendes reglerne om arrest, hvorimod krav, der ikke vedrører betaling af penge, behandles efter reglerne om midlertidig forføyning, jf. § 32-1 (3).

En afgørelse om midlertidig forføyning kan gå ud på at sagsøgte (rekvisitus) skal undlade, foretage eller tåle en handling, eller at sagsøgte skal fratages besiddelsen af et formuegode, og at dette skal tages i forvaring, jf. § 34-3 (1). De norske regler om midlertidig forføyning har således et bredere anvendelsesområde end de danske forbudsregler, idet det i større omfang kan pålægges sagsøgte at foretage aktive handlinger.

2.2. Betingelserne

For at en afgørelse om midlertidig forføyning kan træffes, kræves det, at der foreligger en af to følgende sikringsgrunde:

---

[6] Lov nr. 86 af 26. juni 1992 med senere ændringer.
[7] Lov nr. 90 af 17. juni 2005 med senere ændringer.

1. Sagsøgtes adfærd gør det nødvendigt, fordi forfølgning eller gennemførelse af kravet ellers vil blive væsentlig vanskeliggjort, jf. § 34-1 (1a) eller
2. Det er nødvendigt for at afværge væsentlig skade eller ulempe eller for at hindre voldsomheder, som frygtes på grund af sagsøgtes adfærd, jf. § 34-1 (1b).

Det kræves endvidere, at sagsøger (rekvirenten) sandsynliggør eksistensen af både kravet samt sikringsgrunden. Sandsynliggørelse af kravets eksistens kan dog undlades, hvis afventning heraf medfører risiko for at øjemedet forspildes, jf. § 34-2 (2).

Står den skade eller ulempe, som sagsøgte påføres ved afgørelsen, i åbenbart misforhold til sagsøgerens interesse, kan der ikke træffes afgørelse om midlertidig forføyning, jf. § 34-1 (2).

Endelig kan retten som en betingelse for gennemførelse af en midlertidig forføyning bestemme, at sagsøgte skal stille sikkerhed, jf. § 34-2 (1). Vedrører sagen krav på baggrund af overtrædelse af visse miljøretlige bestemmelser, kan sagsøgeren dog ikke pålægges at stille sikkerhed, jf. § 34-2 (3).

2.3. Værneting

Anmodning om midlertidig sikring, herunder midlertidig forføyning, skal fremsættes for tingretten i den kreds, hvor sagsøgte har hjemting eller i en kreds, hvor et eller flere af sagsøgtes formuegoder befinder sig, jf. § 32-4 (1). Vedrører anmodningen om midlertidig forføyning en genstand, kan anmodningen tillige fremsættes for tingretten på det sted, hvor genstanden befinder sig.

Er der anlagt retssag om det krav, som anmodningen om midlertidig forføyning vedrører, skal anmodningen fremsættes for den domstol, der behandler retssagen, jf. § 32-4 (3).

2.4. Sagens behandling

Sager om midlertidig forføyning indledes ved, at sagsøger indgiver en begæring, enten mundtligt eller i form af en processkrivelse, jf. § 32-5. Begæringen skal angive det krav, der ønskes midlertidig sikring af, samt sikringsgrunden. Endvidere skal begæringen indeholde en redegørelse for de forhold, som sagsøgeren påberåber sig. Derudover skal der medfølge de dokumenter, som sagsøger påberåber sig.

Afviser retten ikke sagen straks, jf. § 32-6, indkaldes parterne til mundtlig forhandling. Dette kan dog undlades, såfremt afventning af mundtlig forhandling vil medføre risiko for, at øjemedet forspildes, jf. § 32-7 (2). Træffer retten afgørelsen om midlertidig forføyning, uden at sagen har været mundtlig forhandlet, kan parterne og enhver anden, som forføyningen retter sig imod, kræve efterfølgende mundtlig forhandling, jf. § 32-8. Ved en eventuel efterfølgende mundtlig forhandling kan retten stadfæste, ændre eller ophæve den første afgørelse helt eller delvist.

En part (eller et vidne) kan modsætte sig at fremlægge et bevis, som ikke kan gøres tilgængeligt uden derved at røbe en drifts- eller forretningshemmelighed. Retten kan dog efter en afvejning pålægge den pågældende, at beviset skal fremlægges, når det findes påkrævet, jf. § 32-2, jf. § 22-10. Hvis beviset fremlægges med den pågældendes samtykke, skal retten pålægge de tilstedeværende tavshedspligt, medmindre der er givet samtykke til andet. Er der pålagt tavshedspligt, lukkes dørene under mundtlig forhandling om beviset, jf. § 32-2, jf. § 22-12 (1). Hvis beviset fremlægges efter rettens pålæg, kan retten pålægge tavshedspligt og bestemme, at mundtlig forhandling om beviset skal ske for lukkede døre, jf. § 32-2, jf. § 22-12 (2). Retten skal efterfølgende nægte offentligheden aktindsigt i bevismateriale, som kan kræves ført for lukkede døre, jf. § 32-2, jf. § 14-4 (3).

Med den nye tvistelov er der indført en adgang til at samle hovedsagen med sagen om midlertidig forføyning. Det følger således af § 32-9, at både sagsøger og sagsøgte kan anmode om samlet behandling, såfremt 1) hovedsagen kan afgøres forsvarligt samtidigt med begæringen om midlertidig forføyning, 2) sagen om midlertidig forføyning ikke vil blive forsinket, og 3) det ikke nødvendiggør yderligere sagsforberedelse, jf. § 32-9 (1). Retten kan modsætte sig en samlet behandling, hvis den finder grund hertil.

Rettens afgørelser træffes ved kendelse, jf. § 32-7 (1) og § 32-8 (2). Afgørelse om samlet behandling efter § 32-9 træffes dog ved beslutning.

Efterkommer retten en begæring om midlertidig forføyning, skal retten fastsætte de forholdsregler, som retten finder påkrævet, jf. § 34-3 (2). Retten kan i den forbindelse bestemme, hvordan og hvornår forføyningen skal gennemføres, og hvor længe den skal vare. Har retten bestemt, at sagsøgeren skal stille sikkerhed, skal retten fastsætte en frist herfor. Retten kan i afgørelsen eller på sagsøgtes begæring i en senere afgørelse fastsætte en frist for, hvornår sagsøgeren senest skal anlægge retssag om kravet, jf.

§ 34-3 (2). Der gælder således ikke en lovbestemt pligt til at anlægge en efterfølgende retssag.

Efterkommer sagsøgte ikke en afgørelse om midlertidig forføyning, kan sagsøger fremsætte begæring om gennemførelse heraf. Gennemførelsen sker efter reglerne i tvangsfullbyrdelseslovens kapitel 13 om tvangsfuldbyrdelse af andre krav end pengekrav, jf. tvistelovens § 34-4. Begæring om gennemførelse skal som udgangspunkt indgives til retten. Bliver der tale om et gennemførelsesskridt, som skal udføres af namsmannen, f.eks. afhentning af løsøregenstande, kan begæringen dog fremsættes direkte for namsmannen, jf. § 34-4 (1).

Handler sagsøgte i strid med en undladelsesforpligtelse (forbud), tvangsfuldbyrdes afgørelsen ved, at sagsøgte ved kendelse tilpligtes at stille sikkerhed for den skade, som sagsøger vil lide, hvis sagsøgte også i fremtiden handler i strid med forbuddet, jf. tvangsfullbyrdelsesloven § 13-16. Derudover kan det bestemmes, at den tidligere tilstand skal søges genoprettet, f.eks. ved at give sagsøgeren ret til at udføre en bestemt handling på sagsøgtes regning eller ved at pålægge sagsøgte løbende bøder for hver dag eller uge, der går, indtil en bestemt handling er udført.

2.5. Ophør af midlertidig forføyning

Midlertidig forføyning ophører ved ophævelse eller ved bortfald.

Sagsøgte kan begære en forføyning helt eller delvist ophævet, såfremt det godtgøres, at kravet og/eller sikringsgrunden enten ikke var eller ikke længere er til stede. Det samme gælder, hvis sagsøgeren, efter søgsmål om kravet er rejst, utilbørligt forhaler sagen, jf. tvistelovens § 34-5 (1). Begæring om ophævelse skal indgives til den ret, som har truffet afgørelse om midlertidig forføyning. Er der rejst søgsmål, kan begæringen dog altid indgives til den ret, der behandler dette.

En midlertidig forføyning bortfalder automatisk, hvis en eventuel tidsfrist for forføyningen udløber, hvis en eventuel tidsfrist for sikkerhedsstillelse og/eller anlæggelse af retssag overskrides, hvis kravet er afgjort ved dom, hvis sagsøgte opfylder kravet, eller det falder bort af anden grund, eller hvis sagsøger giver afkald på sit krav i henhold til forføyningen, jf. § 34-6 (1).

Er en midlertidig forføyning bortfaldet, har sagsøgeren pligt til skriftligt at give afkald på sin ret i henhold til forføyningen, jf. § 34-6 (3). Sagsøgte kan endvidere kræve, at retten træffer afgørelse om, at forføyningen er bortfaldet.

2.6. Appel

Tingrettens afgørelser i sager om midlertidig forføyning kan ankes til Lagmannsretten, jf. § 32-2, jf. § 29-1. Ankefristen er en måned, jf. § 32-2, jf. § 29-5.

Har tingretten truffet afgørelsen uden mundtlig forhandling, kan parterne dog ikke anke til højere ret, men er henvist til at kræve efterfølgende mundtlig forhandling, jf. § 32-8 (1).

2.7. Erstatning

Er en midlertidig forføyning ophævet eller bortfaldet, og viser det sig, at sagsøgerens krav ikke bestod ved afgørelsen om midlertidig forføyning, er sagsøgeren objektivt erstatningsansvarlig for den skade, som sagsøgte har lidt som følge af forføyningen. Det samme gælder, hvis forføyningen i øvrigt viser sig ubegrundet som følge af, at der under sagen forsætligt eller uagtsomt blev afgivet urigtige eller vildledende oplysninger om sikringsgrunden, jf. § 32-11 (1).

Blev der under sagen forsætligt eller uagtsomt givet urigtige eller vildledende oplysninger, og medførte dette, at der blev truffet afgørelse om midlertidig forføyning, kan retten desuden pålægge sagsøger at give sagsøgte erstatning for tort og anden ikke-økonomisk skade, jf. § 32-11 (2).

Spørgsmålet om erstatning kan behandles under en sag om ophævelse af forføyningen eller ved ordinært søgsmål, jf. § 32-11 (3).

3. Sverige

3.1. Indledning

De svenske regler om foreløbige retsmidler findes i rättegångsbalkens kapitel 15. Herudover indeholder de immaterialretlige eneretslove særbestemmelser om foreløbige forbud mv. Disse særbestemmelser skal imidlertid fortolkes i overensstemmelse med reglerne i rättegångsbalken kapitel 15 (3 §), hvorfor alene de sidstnævnte regler beskrives i det følgende.

Udover regler om kvarstad (arrest), indeholder kapitel 15 en generel bestemmelse, hvorefter der kan træffes passende foranstaltninger for at sikre sagsøgerens ret, jf. kap. 15, 3 §. En passende foranstaltning kan bl.a. bestå i et bødepålagt forbud mod at foretage en bestemt handling eller et påbud om at tage hensyn til sagsøgerens krav, jf. kap. 15, 3 §, stk. 2.

3.2. Betingelserne

Den grundlæggende betingelse er, at der er tale om et krav, som kan gøres til genstand for en retssag, eller som kan prøves inden for rammerne af en lignende procedure, som f.eks. voldgift, jf. kap. 15, 3 §.

Dernæst skal sagsøger kunne sandsynliggøre, at han/hun har et krav, og at det efter al rimelighed må frygtes, at modparten ved at foretage visse aktiviteter eller ved at foretage eller undlade en bestemt handling vil forhindre eller vanskeliggøre udøvelsen af sagsøgerens ret eller væsentligt forringe dens værdi, jf. kap. 15, 3 §.

Endvidere er det som udgangspunkt en betingelse, at sagsøgeren stiller sikkerhed for den skade, som kan påføres sagsøgte ved foranstaltningen (forbuddet), jf. kap. 15, 6 §. Domstolen kan dog beslutte, at en sagsøger, der er ude af stand til at stille sikkerhed, skal fritages herfor, såfremt sagsøgeren har godtgjort sin ret. Derudover er staten og kommunerne fritaget fra at stille sikkerhed.

3.3. Værneting

Er der anlagt retssag om kravet, skal anmodning om foranstaltninger i medfør af kapitel 15 behandles af den domstol, hvor retssagen er anlagt, jf. kap. 15, 5 §, stk. 1. Er der ikke anlagt retssag, afgøres spørgsmålet om værneting efter de almindelige regler om tvistemål (civile sager), jf. kap. 15, 5 §, stk. 1, hvilket som hovedregel betyder, at anmodningen skal indgives ved tingsrätten ved sagsøgtes hjemting, jf. kap. 10, 1 §, stk. 1.

3.4. Sagens behandling

Sager om foranstaltninger i medfør af kapitel 15 indledes ved, at der indgives begæring herom. Domstolen kan ikke tage spørgsmålet op ex officio. Er der ikke anlagt retssag om kravet, skal begæringen være skriftlig, jf. kap. 15, 5 §, stk. 2.

Modparten skal have mulighed for at udtale sig om begæringen, inden domstolen træffer afgørelse. Dette kan dog undlades, såfremt der er fare for, at formålet ellers vil for-

spildes, jf. kap. 15, 5 §, stk. 3. Træffes afgørelsen uden, at modparten er blevet hørt, skal afgørelsen forkyndes for parterne, og modparten opfordres til at fremsætte bemærkninger. Fremkommer modparten ikke med bemærkninger, skal retten tage stilling til, om forbuddet skal opretholdes indtil videre. [8]

Afgørelsen træffes ved kendelse, uanset om den afsiges under en verserende retssag eller ej.

3.5. Efterfølgende retssag

Imødekommer domstolen en begæring om foranstaltninger i medfør af kapitel 15, og verserer der ikke allerede en retssag, skal sagsøgeren inden en måned anlægge retssag ved domstolene eller, hvis sagen skal prøves på anden måde, tage skridt hertil, jf. kap. 15, 7 §, stk. 1.

Anlægger sagsøgeren ikke retssag rettidigt, bortfalder afgørelsen om foranstaltninger straks, jf. kap. 15, 7 §, stk. 2.

3.6. Ophør af foranstaltninger

En foranstaltning (f.eks. et forbud) skal straks ophæves, hvis sagsøgte stiller sikkerhed, eller hvis der af anden grund ikke længere er grundlag for at opretholde foranstaltningen, jf. kap. 15, 8 §, stk. 1.

Derudover skal en foranstaltning ophæves, hvis søgsmålet i retssagen tilbagekaldes eller bortfalder, jf. kap. 15, 8 §, stk. 1.

Som nævnt ovenfor bortfalder en foranstaltning desuden, hvis sagsøgeren ikke rettidigt anlægger retssag om kravet, jf. kap. 15, 7 §, stk. 2.

3.7. Appel

Tingsrättens kendelse kan, uanset om den imødekommer en begæring om forantaltning eller ej, kæres til hovrätten. Kæremål skal indgives skriftligt inden 3 uger til tingsrätten, som herefter sørger for fremsendelse af sagen til hovrätten, jf. kap. 52, 1§.

[8] Kilde: http://ec.europa.eu/civiljustice/interim_measures/interim_measures_swe_da.htm.

4. Finland

4.1. Indledning

Den finske rättegångsbalks[9] kapitel 7 indeholder regler dels om kvarstad (arrest), dels om andre sikrende retsmidler, herunder forbud. Reglerne i kapitel 7 er senest ændret ved lov nr. 707 af 15. juni 2007, som trådte i kraft 1. januar 2008.

Arrest kan ske til sikring af et pengekrav (kap. 7, 1 §) eller til sikring af ejendomsretten til det aktiv, hvori arresten ønskes foretaget (kap. 7, 2 §). Reglen i kap. 7, 3 §, om andre sikrende retsmidler anvendes på andre krav end dem, der er omfattet af reglerne om kvarstad (arrest) i 1 og 2 §.

Domstolene har i medfør af kap. 7, 3 §, mulighed for at træffe enhver foranstaltning, som er nødvendig for at beskytte sagsøgerens ret. Det fremgår udtrykkeligt af bestemmelsen, at domstolene bl.a. har mulighed for at forbyde eller pålægge modparten at foretage en bestemt handling. I et sådant forbud eller påbud kan bestemmes, at manglende efterlevelse kan medføre en bøde, jf. 3 §.

4.2. Betingelserne

Den grundlæggende betingelse er, at der er tale om et krav, der kan være genstand for en retskraftig afgørelse, som nævnt i utsökningsbalkens[10] kap. 2, 2 §.

Sagsøgeren skal dernæst sandsynliggøre, at han/hun har et sådant krav, og at der er fare for, at modparten ved at gøre eller undlade noget eller på anden måde forhindrer eller forringer sagsøgerens muligheder for at gøre sit krav gældende eller væsentligt mindsker dets værdi eller betydning.

Derudover gælder der et proportionalitetskrav, jf. kap. 7, 3 §, stk. 2, hvorefter domstolen skal overveje, om modparten påføres en ulejlighed, som er urimelig i forhold til sagsøgerens interesse i foranstaltningen.

Endelig er det efter kap. 7, 3 §, stk. 3, en betingelse for, at en foranstaltning (f.eks. et forbud) kan træde i kraft, at sagsøgeren ansøger om fuldbyrdelse af foranstaltning ved utmätningsmannen (fogeden) efter reglerne i kap. 8 i utsökningsbalken. Konsekvensen

[9] Rättegångsbalk 1.1.1734/4 med senere ændringer.
[10] Jf. lov nr. 705 af 15. juni 2007 med senere ændringer.

heraf er, at sagsøgeren skal stille sikkerhed for den skade, som måtte blive tilført modparten, jf. utsökningsbalken kap. 8, 2 §. På den baggrund skal anmodning om fuldbyrdelse derfor også fremsættes, selv om det i det konkrete tilfælde synes unødvendigt at tvangsfuldbyrde afgørelsen, f.eks. fordi sagsøgte indtil videre har overholdt et forbud.[11] Domstolen (og ikke fogeden) kan efter anmodning fritage sagsøgeren fra at stille sikkerhed, såfremt domstolen skønner, at sagsøgeren ikke er i stand hertil, og at hans/hendes krav må anses for åbenbart begrundet, jf. rättegångsbalkens kap. 7, 7 §. En fritagelse for at stille sikkerhed fritager imidlertid ikke sagsøger fra pligten til at anmode om fuldbyrdelse, da sagsøgte skal have mulighed for at afværge ikrafttrædelsen af foranstaltningen ved at stille sikkerhed i henhold til utsökningsbalkens kap. 8, 3 §[12].

4.3. Værneting

Anmodning om en sikrende foranstaltning behandles af de almindelige domstole, dvs. tingsrätterne, jf. rättegångsbalkens kap. 7, 4 §. En anmodning kan dog også i visse tilfælde indgives direkte til utmätningsmannen (fogeden), jf. nærmere nedenfor.

Er der ikke anlagt retssag om kravet, skal spørgsmålet om værneting afgøres efter de almindelige regler herom i rättegångsbalkens kap. 10. Herefter er rette værneting som udgangspunkt sagsøgtes hjemting, jf. kap. 10, 1 §. Er der derimod anlagt retssag i hovedsagen, behandles en anmodning om sikrende foranstaltninger af den domstol, hvor retssagen behandles. Er retssagen afsluttet, men ankefristen endnu ikke udløbet, skal anmodningen behandles af den domstol, som senest behandlede retssagen.

Er ingen af de almindelige domstole ifølge rättegångsbalkens kap. 10 kompetente til at behandle hovedsagen, skal anmodning om sikrende forantaltninger behandles af tingsrätten ved sagsøgtes hjemting eller dér, hvor formålet med foranstaltningen kan opnås, jf. kap. 7, 4 §, stk. 2.

Som nævnt er fogeden i et vist omfang kompetent til at træffe afgørelse om sikrende foranstaltninger, jf. utsökningsbalkens kap. 8, 13 §. For at en sådan afgørelse kan træffes, skal de almindelige betingelser for at fastsætte sikrende foranstaltninger være opfyldt, og herudover kræves det, at sagsøgeren er i besiddelse af et tvangsfuldbyrdelsesgrundlag, som blot ikke kan fuldbyrdes endnu. Foranstaltninger, som er truffet af fo-

[11] RP 83/2006 rd (lovforslaget til lov nr. 705 og 707 af 15. juni 2007).
[12] RP 83/2006 rd (lovforslaget til lov nr. 705 og 707 af 15. juni 2007).

geden, gælder i højst 6 måneder, medmindre der findes særlige grunde til en forlængelse.

4.4. Sagens behandling

En sag om sikrende foranstaltning rejses kun efter anmodning, og domstolen kan derfor ikke tage spørgsmålet op ex officio under en retssag, jf. rättegångsbalkens kap. 7, 4 §, stk. 1.

Anmodningen skal være skriftlig, medmindre der er anlagt retssag om kravet. I så fald skal anmodningen fremsættes mundtligt i det retsmøde, hvor hovedsagen behandles, jf. kap. 7, 5 §, stk. 1.

Dernæst skal modparten som udgangspunkt have adgang til at udtale sig om anmodningen. Dette kan dog undlades, såfremt der er risiko for at formålet med foranstaltningen ellers vil forspildes, jf. kap. 7, 5 §, stk. 2.

Som nævnt ovenfor under punkt 4.2 er det en betingelse, at sagsøgeren anmoder om fuldbyrdelse af foranstaltningen hos utmätningsmannen (fogeden), jf. rättegångsbalkens kap. 7, 3 §, stk. 4. I den forbindelse skal sagsøgeren som nævnt som udgangspunkt stille sikkerhed for den skade, som sagsøgte måtte blive påført, jf. utsökningsbalkens kap. 8, 2 §.

Indeholder et nedlagt forbud bestemmelse om, at manglende efterlevelse kan medføre en bøde (tvangsbøde), tvangsfuldbyrdes forbuddet ved at utmätningsmannen, i tilfælde af at forbuddet er overtrådt, ansøger tingsrätten om, at bøden idømmes sagsøgte, jf. utsökningsbalkens kap. 7, 16 og 17 §§, jf. kap. 8, 9 §, og kap. 3, 78 §. Om nødvendigt kan utmätningsmannen endvidere træffe en ny afgørelse om, at manglende efterlevelse vil kunne medføre tvangsbøder. Indeholder et forbud ikke bestemmelse om tvangsbøder, må utmatningsmannen først træffe afgørelse herom efter reglerne i utsökningsbalkens kap. 3, 74-81 §§.

Kan utmätningsmannen på en passende måde forhindre, at sagsøgte på ny overtræder et forbud, skal han/hun endvidere gøre dette, jf. utsökningsbalkens kap. 7, 17 §.

4.5. Efterfølgende retssag

Imødekommes en anmodning om en sikrende foranstaltning, skal sagsøgeren anlægge retssag eller tage skridt til anden prøvelse, der kan føre til en retskraftig afgørelse, som

nævnt i utsökningsbalkens kap. 2, 2 §. Fristen herfor er én måned regnet fra den dag, hvor domstolen traf afgørelsen om den sikrende foranstaltning, jf. rättegångsbalkens kap. 7, 6 §.

Ved afgørelse af hovedsagen, skal det bestemmes, hvor længe den sikrende foranstaltning skal vare, jf. rättegångsbalkens kap. 7, 9 §. Afvises søgsmålet i hovedsagen, kan det samtidig bestemmes, at den sikrende foranstaltning først skal ophøre, når der foreligger en retskraftig afgørelse af hovedsagen. Hæves sagen, skal det bestemmes, at den sikrende foranstaltning ophører.

Derudover skal det efter anmodning fra en af parterne i forbindelse med hovedsagen afgøres, hvem der skal bære sagsomkostningerne i forbindelse med den sikrende foranstaltning, jf. kap. 7, 10 §.

Anlægges der ikke retssag eller anden prøvelse rettidigt, skal utmätningsmannen på sagsøgtes anmodning tilbagekalde fuldbyrdelsen, jf. utsökningsbalkens kap. 8, 4 §. Det samme gælder, hvis det viser sig, at retssagen afvises eller af anden grund bortfalder.

4.6. Ophør af en sikrende foranstaltning

En sikrende foranstaltning ophører for det første på det tidspunkt, som er fastsat i forbindelse med afgørelsen af hovedsagen, jf. kap. 7, 9 §.

Derudover skal en foranstaltning tilbagekaldes, hvis begrundelsen for den sikrende foranstaltning ikke længere er til stede. Afgørelse om tilbagekaldelse træffes efter anmodning fra en af parterne af den domstol eller myndighed, der behandler hovedsagen. Er hovedsagen ikke under behandling ved en domstol eller myndighed, tilbagekaldes foranstaltningen ved den domstol, der først traf afgørelsen om foranstaltningen, jf. rättegångsbalkens kap. 7, 8 §.

Derudover skal fuldbyrdelse af en foranstaltning som nævnt tilbagekaldes af utmätningsmannen, hvis der ikke rettidigt anlægges retssag eller anden prøvelse, jf. afsnit 4.5 ovenfor.

4.7. Appel

Tingsrättens afgørelser om sikrende foranstaltninger kan appelleres til hovrätten, jf. rättegångsbalkens kap. 25. Dog kan en afgørelse, der er truffet uden at modparten har

haft mulighed for at udtale sig, jf. kap. 7, 5 §, ikke appelleres.[13] Sådanne afgørelser gælder derimod alene indtil andet bestemmes, jf. rättegångsbalken kap. 7, 5 §, stk. 2.

En afgørelse truffet af utmätningsmannen kan appelleres til tingsrätten, jf. utsökningsbalkens kap. 11, 2 §.

4.8. Erstatning

Har en sikrende foranstaltning været upåkrævet, skal sagsøgeren erstatte modparten den skade, som foranstaltningen og fuldbyrdelsen heraf har forårsaget, jf. kap. 7, 11 §. Sagsøger er erstatningsansvarlig, uanset om denne var i god tro eller ej.

5. Tyskland

5.1. Indledning

De tyske regler om de foreløbige retsmidler "Arrest und einstweilige Verfügung" findes i 8. bog, 5. afsnit i Zivilprozessordnung (ZPO) og minder i vidt omfang om de nordiske regler, der er beskrevet i de foregående afsnit.

De nævnte foreløbige retsmidler skal sikre rekvirenten grundlaget for tvangsfuldbyrdelse af en senere dom for et givent krav. Hvis der ikke er anlagt retssag (hovedsagen) om det påståede krav på tidspunktet for anmodningen om iværksættelse af et foreløbigt retsmiddel, skal rekvirenten inden for en given frist anlægge en sådan retssag, jf. ZPO §§ 926 og 936.

Reglerne om einstweilige Verfügung fremgår af ZPO §§ 935-942 og følger i vidt omfang reglerne i samme bog om arrest. "Einstweilige Verfügung" kan oversættes med "foreløbig anordning", og denne betegnelse anvendes i det følgende.

Formålet med brug af foreløbige anordninger er overordnet set, at beskytte borgernes retskrav samt at garantere borgerne en korrekt retsproces. Den foreløbige anordning gør det muligt at fastfryse en given situation i retslig henseende.[14]

[13] http://ec.europa.eu/civiljustice/interim_measures/interim_measures_fin_da.htm.
[14] http://ec.europa.eu/civiljustice/interim_measures/interim_measures_ger_sv.htm.

5.2. Betingelserne

For at få iværksat en foreløbig anordning skal rekvirenten sandsynliggøre, at han har et retskrav (Verfügungsanspruch) mod modparten, og at der foreligger en særlig grund, der nødvendiggør iværksættelse af den foreløbige anordning (Verfügungsgrund). Retskravet kan være alt andet end pengekrav.

En foreløbig anordning vedrørende stridens genstand kan tillades, hvis det må befrygtes, at forholdet mellem parterne ellers vil blive ændret i en sådan grad, at rekvirenten forhindres i eller får væsentligt vanskeligere ved senere (ved afgørelsen af hovedsagen) at kunne få fyldestgjort sin ret, jf. ZPO § 935. Den foreløbige anordning tjener til at sikre grundlaget for fyldestgørelse af rekvirentens krav, men gennemtvinger ikke kravet.[15]

En foreløbig anordning kan også iværksættes i form af en regulering af en (foreløbig) retstilstand mellem parterne, hvis dette er nødvendigt for at afværge væsentlige ulemper, forhindre truende magtanvendelse eller af andre grunde (sikring af "retsfred" mellem parterne), jf. ZPO § 940, f.eks. fastlæggelse af en grænse mellem to grundstykker.[16]

Ifølge tysk retspraksis kan en foreløbig anordning tillige iværksættes, hvis det i helt i særlige tilfælde er tvingende nødvendigt at give rekvirenten øjeblikkelig fyldestgørelse for sit krav, f.eks. betaling af et af retten fastsat underholdsbidrag.[17]

5.3. Værneting

Kompetencen til at træffe afgørelse om en foreløbig anordning ligger hos den domstol, der behandler (eller skal behandle) hovedsagen, jf. ZPO § 937, stk.1. I bl.a. særligt hastende tilfælde kan den lokale Amtsgericht, i hvis retskreds stridens genstand befinder sig, træffe afgørelse om en foreløbig anordning, men afgørelsen skal da efterprøves hos den domstol, der skal behandle hovedsagen, jf. ZPO § 942.

5.4. Sagens behandling

Sager om foreløbige anordninger indledes ved begæring herom til den domstol, der behandler eller skal behandle hovedsagen, se afsnit 5.3. ovenfor, jf. § 936, jf. § 920.

---

[15] http://www.jurathek.de/showdocument.php?session=0&ID=4508.

[16] Eksemplet i afsnittet er med inspiration fra beskrivelsen på http://www.einstweilige-verfuegung.de/gemein.html.

[17] Se foregående note.

Som udgangspunkt behandles ansøgningen på grundlag af en mundtlig forhandling, men denne kan i særlige tilfælde undlades, jf. ZPO § 937, stk. 2.

Selvom rekvirenten ikke har sandsynliggjort, at betingelserne for at iværksætte en foreløbig anordning er til stede, jf. afsnit 5.2 ovenfor, kan retten alligevel træffe afgørelse herom, hvis der stilles sikkerhed. Sikkerhedsstillelse kan også kræves, selvom betingelserne er opfyldt, jf. ZPO § 936, jf. § 921.

Domstolen bestemmer efter et frit skøn, hvilke foranstaltninger der er hensigtsmæssige for op at opnå formålet med den foreløbige anordning, f.eks. forbud eller påbud, jf. ZPO § 938.

5.5. Ophør af foranstaltninger og appel

En foreløbig foranstaltning kan ophæves på grund af ændrede faktiske omstændigheder, jf. ZPO § 936, jf. § 927. Kun i særlige tilfælde kan en foreløbig anordning ophæves ved, at rekvisitus stiller sikkerhed, jf. ZPO § 939.

Rekvisitus kan få prøvet en beslutning om en iværksat foreløbig foranstaltning ved appel. Denne prøvelse kan føre til, at den foreløbige foranstaltning opretholdes, ophæves eller ændres, jf. ZPO § 936, jf. §§ 924 og 925.

Foranstaltningen ophører senest, når hovedsagen er afgjort.

Kapitel 4
Tidligere overvejelser

Som nævnt oven for under kapitel 2, afsnit 1 har reglerne om forbud (og arrest) senest gennemgået en generel revision og modernisering ved en lovændring i 1988. Et af de spørgsmål, der blev rejst i den forbindelse, var spørgsmålet om selve procesordningen i forbudssager. Dette spørgsmål har også – både tidligere og senere – givet anledning til overvejelser. I dette afsnit beskrives disse overvejelser nærmere.

1. Retsplejelovens forarbejder

Efter de gældende regler i retsplejeloven er det fogedretten, der har kompetencen til at behandle sager om forbud. Denne procesordning går helt tilbage til retsplejeloven af 1916.

Civilprocesudkastene af henholdsvis 1877 og 1899 indeholder forarbejderne til forbudsreglerne i retsplejeloven af 1916. Af forarbejderne fremgår det, at det i vidt omfang med retsplejeloven var tilsigtet at opretholde den hidtil gældende retstilstand vedrørende nedlæggelse af fogedforbud.

I 1899-udkastet er anført følgende om overvejelserne om procesordningen, jf. Rigsdagstidende 1901-02, Tillæg A, sp. 2904:

> ”Det har i kommissionen været under overvejelse, om man ikke burde afskaffe forbud ved fogden under hensyn til de overdrivelser, hvortil adgangen til nedlæggelse af fogedforbud let kan friste, og i stedet for forbud ved fogden – i lighed med, hvad der kendes i forskellige fremmede lovgivninger – give domstolene selv beføjelse til, når sådant begæredes, og omstændighederne talte derfor, at udstede forbud mod foretagelse af handlinger, der kunne præjudicere afgørelse af en retstrætte, hvorom vedkommende domstol senere skal træffe den endelige afgørelse.
>
> Man har imidlertid bestemt sig til ikke at gå til en sådan forandring af den gældende ret. På den ene side måtte det nemlig ventes, at et forbud ved domstolen i mange tilfælde ikke vil kunne komme tidsnok til at yde den samme hjælp, som man hos os har været vant til at finde i fogedforbudene; på den anden side kan man formentlig ved at præcisere betingelserne for nedlæggelse af fogedforbud mere, end de hidtil have været det, afværge misbrug af instituttet. Således er i § 495 overensstemmende med det tidligere udkast den regel opstillet, at forbud kun kan gøres, når den, mod hvem forbudet rettes, ved gerning eller ord har givet grund til at antage, at han vil foretage de handlinger, som

skulle forbydes, således at rekvirenten, hvis fyldestgørende bevis i så henseende ikke kan fremskaffes, kun mod sikkerhedsstillelse kan få forbudet nedlagt."

2. Betænkning nr. 1107/1987 om arrest og forbud

Som det fremgår af kapitel 2, afsnit 1 ovenfor, henstod retsplejelovens regler om arrest og forbud indtil 1989 i det væsentlige uændret. Ved lov nr. 731 af 7. december 1988 blev reglerne med virkning fra den 1. januar 1989 revideret og moderniseret på baggrund af Retsplejerådets betænkning nr. 1107/1987 om arrest og forbud.

I betænkningen omtales bl.a. spørgsmålet om procesordningen i forbudssager. Af betænkningens s. 92 f fremgår følgende:

> "Arbejdsgruppen har endvidere overvejet, om ikke forbudssager generelt bør henlægges til domsretten. Flere af de hørte retter har givet udtryk for hensigtsmæssigheden af en sådan ændring, jf. afsnit 3.4.
>
> For ændringen taler især, at kravet om godtgørelse eller sandsynliggørelse af rekvirentens ret allerede i forbindelse med forbudets nedlæggelse kan medføre en bevisførelse, der ligger udover, hvad fogedretten er indrettet på at behandle. Sagsbehandlingen vil nærme sig procesformen i en almindelig civil sag. Domsretten vil også i almindelighed have større erfaring med hensyn til bevisbedømmelsen i indviklede sager. Endelig kan anføres, at behandlingen af justifikationssagen vil blive forenklet meget, da afgørelsen i denne sag ofte træffes på samme grundlag som forbudssagen. Processtoffet skal kun præsenteres een gang.
>
> Mod at overføre kompetencen til at nedlægge forbud fra fogedretten til domsretten taler især, at ændringen vil indebære en betydelig risiko for, at forbudet ikke kan nedlægges hurtigt nok til at yde rekvirenten et effektivt værn. Domsretten har ofte ikke samme muligheder som fogedretten for en hurtig berammelse af sagerne. Som det fremgår af afsnit 3.2. drøftede man under lovens forarbejder at give domsretten beføjelsen til at udstede forbud mod handlinger, der kunne præjudicere afgørelsen af en sag, hvorom vedkommende ret senere skulle træffe den endelige afgørelse. Man afstod fra at foreslå en sådan ændring, idet "et forbud ved domstolene i mange tilfælde ikke ville kunne komme tidsnok til at yde den samme hjælp, som man hos os har været vant til at finde i fogedforbudene".
>
> Henlægges håndhævelsen af forbudet til fogedretten som foreslået af arbejdsgruppen, jfr. nedenfor afsnit 3.5.7.2., vil det også være en forenkling, at fogedretten i forvejen har kendskab til forbudssagen.
>
> Arbejdsgruppen skal endvidere fremhæve, at de krav om en højt kvalificeret sagsbehandling, som er en følge af de forøgede beviskrav, kunne tale for, at dommeren eller en anden erfaren jurist beklæder fogedretten i de forbudssager, som må forventes at indebære en særlig vanskelig bevisbedømmelse.

Udfra en samlet overvejelse af de modstående hensyn vil arbejdsgruppen foreslå, at man bliver stående ved den hidtidige kompetencefordeling mellem fogedret og domsret."

3. Rapport om håndhævelse af patentrettigheder

I efteråret 1997 blev der nedsat en arbejdsgruppe under Patentdirektoratet med det formål at belyse problemstillingen vedrørende retshåndhævelse af patentrettigheder og fremkomme med en rapport med mulige forslag til ændringer i håndhævelsen på dette område. Arbejdsgruppen afgav sin rapport i april 1999, og om procesformen i forbudssager anføres bl.a. følgende på side 17:

"Det er først og fremmest og som udgangspunkt sikkert, at fogedretten ikke er et velegnet forum til behandling af de komplicerede tekniske forhold, der forekommer i patentsager, da retten beklædes af en dommerfuldmægtig eller retsassessor, der næsten undtagelsesfrit aldrig har haft lejlighed til at bedømme en patentkonflikt. Dette forhold beror dels på den geografiske spredning af sagerne, dels på det forhold, at retternes juridiske medarbejdere på det omhandlede niveau i vidt omfang skifter stilling hyppigt. I visse sager er det set, at civildommeren selv overtager fogedretten i en patentkonflikt – som også forudsat i Retsplejerådets betænkning om arrest og forbud 1987 – og dette vil i høj grad betyde en forbedring af den konkrete sags behandling som følge af dommerens større erfaring.

Forbudssager om patentforhold er dernæst præget af modsætningsforhold. På den ene side er der et indlysende krav om, at forbudssagen skal gå frem med størst mulig hurtighed, men på den anden side er både nedlæggelse og nægtelse af forbud yderst indgribende for parterne, hvorfor der er et ønske om at inddrage og belyse flest mulige tekniske forhold.

Det må være op til fogedretten at drage omsorg for, at de nævnte hensyn i størst muligt omfang tilgodeses, men rent faktisk er stillingen den, at fogedretten dels på grund af manglende kendskab til patentsager, dels på grund af manglende viden om den konkrete sag lader forberedelsen bero på parternes beslutninger, og fogedretten gør navnlig ikke brug af bestemmelsen i Retsplejelovens § 647, hvorefter den kan afskære en bevisførelse, som findes uforenelig med hensynet til forretningens fremme. Det er derfor ikke underligt, at der fremlægges meget omfattende dokumentationsmateriale, der ofte er af meget kompliceret natur. I forbindelse med forberedelsen er det også en ulempe, at der ikke findes sanktioner, der kan bringes i anvendelse overfor en part, som ikke overholder frister vedrørende skriftvekslingen, når sådanne er aftalt mellem parterne eller fastsat af fogeden.

På den anden side ses det også, at fogedretten får et for ringe grundlag at træffe afgørelse på i patentsager, da den korte forberedelsestid ikke gør det muligt for parterne at tilrettelægge processtoffet og give problemerne den behandling, som deres kompleksitet og vigtighed egentlig begrunder.

De omtalte ulemper træder særligt tydeligt frem, når det erindres, at justifikationssagen, som omtalt i afsnit A.8 om landsretsbehandlingen, tager alt for lang tid. En summarisk behandling ved fogedretten – selvsagt med de tilsigtede forbedringer – ville være mere acceptabel, hvis en endelig afgørelse af konflikten kunne opnås hurtigere."

Udvalgets anbefalinger fremgår af rapportens side 31:

"For at opnå størst mulig ekspertise og derved ensartethed i behandlingen af fogedsager om patentkonflikter finder Udvalget det mest hensigtsmæssigt at samle fogedsagerne ved én fogedret.

Med hensyn til placeringen af den kompetente fogedret har Udvalget været opmærksom på de regionale indvendinger, en sådan ordning kan indebære. Udvalget har imidlertid lagt vægt på de åbenbare fordele, en samling af fogedsagerne kan få.

I lighed med hvad der er gældende på varemærkeområdet, hvor Sø- og Handelsretten er enekompetent i første instans, *foreslår* Udvalget, at Fogedretten under Københavns Byret udpeges som eneste fogedret til behandling af forbudssager om patentindgreb. Det *foreslås* samtidig, at dommeren med ansvar for fogedsager selv varetager behandlingen af forbudssager på patentområdet, således at kontinuiteten og opbygningen af kompetence bevares.

Udvalget har ikke taget stilling til, om andre immaterialretlige sager bør henlægges til Københavns Byret. Da grænsefladerne mellem de forskellige immaterialretstyper ikke er entydige, bør dette spørgsmål analyseres nærmere."

Kapitel 5
Retsplejerådets overvejelser

1. Indledning

Som beskrevet oven for under kapitel 4 har det største kritikpunkt af forbudsreglerne været procesordningen. Retsplejerådets overvejelser herom fremgår af afsnit 2. I afsnit 3 behandles spørgsmålet om, hvorvidt kompetencen til at foranstalte foreløbige retsmidler bør være begrænset til egentlige forbud mod visse handlinger. Retsplejerådet foreslår, at kompetencen hertil udvides til at omfatte både forbud og påbud. Afsnit 4 indeholder Retsplejerådets overvejelser om, hvilke rettigheder, der bør kunne håndhæves ved et forbud eller påbud, og i afsnit 5 behandles betingelserne for at meddele forbud eller påbud. Afsnit 6 vedrører spørgsmålet om værneting, mens spørgsmålet om sagens behandling omtales i afsnit 7. Retsplejerådets overvejelser om beslaglæggelse og bistand til opretholdelse af et meddelt forbud eller påbud fremgår af afsnit 8, og i afsnit 9 behandles spørgsmålet om overtrædelse af et meddelt forbud eller påbud. Afsnit 10 vedrører spørgsmålet om efterfølgende retssag, og Retsplejerådets overvejelser om, hvornår et meddelt forbud eller påbud bør bortfalde eller ophæves, fremgår af afsnit 11. I afsnit 12 behandles spørgsmålet om tilfælde, hvor rettens personer skal vige deres sæde. I afsnit 13 behandles ansvaret ved et ulovligt meddelt forbud eller påbud, og afsnit 14 vedrører spørgsmålet om appelmuligheder.

2. Procesordningen

Som beskrevet oven for under kapitel 4 har det igennem årene flere gange været overvejet at flytte kompetencen til at behandle forbudssager fra rettens afdeling for behandling af fogedsager (fogedretten) til rettens afdeling for behandling af borgerlige retssager (retsafdelingen), jf. bl.a. civilprocesudkastet fra 1899 og Retsplejerådets betænkning nr. 1107/1987 om arrest og forbud.

Som argumenter *for* en sådan ændring har det navnlig været anført, at kravet om godtgørelse eller sandsynliggørelse af rekvirentens ret allerede i forbindelse med forbuddets nedlæggelse kan medføre en bevisførelse, der ligger udover, hvad fogedretten er indrettet på at behandle. Sagsbehandlingen vil nærme sig procesformen i en almindelig civil sag, og retsafdelingen vil også i almindelighed have større erfaring med hensyn til

bevisbedømmelsen i indviklede sager. Endelig er det blevet anført, at behandlingen af justifikationssagen vil blive forenklet meget, da afgørelsen i denne sag ofte træffes på samme grundlag som forbudssagen, og hvis dette sker i praksis, vil processtoffet således kun skulle præsenteres én gang.

Som argumenter *imod* at overføre kompetencen til at nedlægge forbud fra fogedretten til retsafdelingen er det blevet anført, at en sådan ændring vil indebære en betydelig risiko for, at forbuddet ikke kan nedlægges hurtigt nok til at yde rekvirenten et effektivt værn, idet retsafdelingen ofte ikke har samme muligheder som fogedretten for en hurtig berammelse af sagerne. Der er endvidere blevet peget på, at det i forbindelse med den efterfølgende håndhævelse af et forbud, som også varetages af fogedretten, kan være en fordel, at fogedretten i forvejen har kendskab til sagen. Som en yderligere fordel ved at lade kompetencen til at nedlægge forbud forblive i fogedretten kan endvidere nævnes, at fogedretten også har kompetencen for så vidt angår sager om bevissikring ved krænkelse af immaterialrettigheder mv., og at forbuds- og bevissikringssager i praksis ofte foretages under et.

Der er endvidere fra flere sider rejst et alternativt forslag om, at alle fogedforbudssager behandles ved én fogedret, f.eks. fogedretten under Københavns Byret. Endvidere er der stillet forslag om, at flere sager om forbud, f.eks. i alle sager om patenter, behandles i Sø- og Handelsretten.

De argumenter, der oven for er nævnt *for* at overføre kompetencen til at nedlægge forbud fra fogedretten til retsafdelingen, gør sig efter Retsplejerådets opfattelse i det væsentlige fortsat gældende. Samtidig må de ovennævnte betænkeligheder *imod* en sådan ændring antages at være reduceret med etableringen af de større byretter som led i domstolsreformen. Ved de nye, større byretter vil det således i vidt omfang være muligt at tilrettelægge arbejdet således, at sagerne – på samme måde som i fogedretten – vil kunne berammes og behandles hurtigt. For så vidt angår Sø- og Handelsretten bemærkes, at også denne ret er af en sådan størrelse, at det bør være muligt at sikre, at forbudssager vil kunne berammes og behandles hurtigt, hvis man finder anledning til at overføre (en del af) sagerne til denne ret.

Retsplejerådet er endvidere enig i, at det kan lægges til grund, at sagsbehandlingen i mange forbudssager vil nærme sig procesformen i en almindelig civil sag, og at retsafdelingens jurister, herunder især dommerne, har større erfaring med hensyn til bevis-

bedømmelsen i indviklede sager, end det er typisk for fogedrettens jurister, der som altovervejende hovedregel vil være dommerfuldmægtige og andre ikke udnævnte dommere. Selv om retsafdelingens jurister ikke alle er dommere, og selv om dommere også kan beklæde fogedretten, er Retsplejerådet herefter enig i, at kompetencen til at nedlægge forbud i byretterne overføres fra fogedretten til retsafdelingen. Retsplejerådet finder i denne forbindelse anledning til at bemærke, at omlægningen af kompetencen rent teknisk foreslås gennemført ved, at retsplejelovens gældende regler om forbud i kapitel 57 revideres og indsættes i et nyt kapitel 23 b. Det foreslås således, at reglerne flyttes fra tredje bog, femte afsnit, som omhandler de foreløbige retsmidler, til tredje bog, første afsnit, som omhandler de almindelige bestemmelser i den borgerlige retspleje. Retsplejerådet skal i øvrigt understrege, at det vil være vedkommende retspræsident, der fordeler sagerne mellem embedets jurister, og at der fortsat vil være forbudssager, som fuldt forsvarligt vil kunne behandles af andre jurister end udnævnte dommere.

Det skal tilføjes, at Retsplejerådet har overvejet, om der i virkeligheden ville være anledning til helt at ophæve den terminologiske sondring mellem byretternes fogedafdelinger og retsafdelinger og i stedet blot tale om, at sagerne skal behandles af byretterne, der så selv må placere sagsbehandlingen i den afdeling eller enhed, hvor det er mest hensigtsmæssigt. Meget kunne for så vidt tale herfor, også fordi det i vidt omfang er de samme jurister, der træffer afgørelser i de forskellige afdelinger. På den anden side vil en sådan ændring kræve omfattende omskrivninger af retsplejeloven og ændringer af retsplejelovens systematik, der bygger på en opdeling i afsnit af de forskellige typer af sager. Retsplejerådet afstår derfor i al fald for tiden fra at foreslå en sådan ophævelse af sondringen mellem retsafdelinger og fogedretter.

Der er efter Retsplejerådets opfattelse heller ikke grundlag for at overveje at samle alle forbudssagerne ved en bestemt byret, da forudsætningen for forslaget i det væsentlige bortfalder med Retsplejerådets forslag om at overføre behandlingen af forbudssager i byretterne fra fogedafdelingen til retsafdelingen. En sådan ordning ville da også være i strid med hele tanken bag Domstolsreformens etablering af større byretter.

Retsplejerådet ser derimod positivt på forslaget om at udvide Sø- og Handelsrettens (retsafdelings) kompetence til at behandle forbudssager. Det nærmere indhold af en sådan ordning må dog ses i sammenhæng bl.a. med spørgsmålet om mulighederne for appel af forbudsafgørelser, jf. nærmere nedenfor.

En overførsel af kompetencen til at nedlægge forbud fra fogedretten til retsafdelingen rejser en række spørgsmål i relation til de nærmere regler for behandlingen af forbudssager mv.

Der vil således bl.a. skulle tages stilling til, *hvilken* rets retsafdeling den saglige kompetence skal overføres til. Retsplejerådet har således overvejet, om den saglige kompetence til at behandle forbudssager i 1. instans i alle tilfælde bør være hos byretten, eller om en forbudssag f.eks. i stedet bør behandles af den ret, der i øvrigt har den saglige kompetence til at behandle hovedsagen (dvs. sagen vedrørende de materielle spørgsmål). Dette spørgsmål har navnlig betydning i de tilfælde, hvor byretten efter retsplejelovens § 225, stk. 3, § 226 eller § 227, f.eks. fordi en sag er af principiel karakter, kan henvise sagen til behandling i 1. instans ved landsretten eller Sø- og Handelsretten. Det har endvidere betydning i de tilfælde, hvor Sø- og Handelsretten har umiddelbar kompetence til at behandle hovedsagen, jf. retsplejelovens § 225. Spørgsmålet har også betydning, hvis hovedsagen er under anke.

Det bemærkes i den forbindelse, at visse forbudssager allerede efter gældende ret behandles af Sø- og Handelsretten. Det gælder sager om forbud vedrørende EF-varemærker og EF-design, når forbuddet skal have virkning på enhver medlemsstats område, jf. varemærkelovens § 43 c, stk. 1, og designlovens § 43, stk. 2 og 3. Sø- og Handelsrettens afgørelser i sådanne sager kan kæres til Østre Landsret, jf. varemærkelovens § 43 c, stk. 2, og designlovens § 43, stk. 5. Sø- og Handelsrettens afgørelser i andre sager (bortset fra skiftesager) indbringes derimod – eventuelt med Procesbevillingsnævnets tilladelse – for Højesteret.

Hvis den saglige kompetence til at behandle forbudssager i 1. instans placeres hos den ret, der i øvrigt har den saglige kompetence til at behandle hovedsagen, ville man opnå den umiddelbare fordel, at sagen som helhed blev samlet på ét "spor". Ordningen vil imidlertid umiddelbart føre til uens appeladgang, som vil afhænge af, om forbudssagen behandles i byretten, Sø- og Handelsretten, landsretten (hvis hovedsagen er henvist til landsretsbehandling eller hvis spørgsmålet om forbud først opstår i forbindelse med behandlingen af en ankesag) eller eventuelt i Højesteret.

Retsplejerådet finder det afgørende, at afgørelser om forbud, der ofte vil kunne have meget stor og indgribende betydning for sagens parter, skal kunne prøves i to instanser uden den begrænsning, der ligger i kravet om, at Procesbevillingsnævnet skal tillade

kære, fordi man finder, at kæren vedrører spørgsmål af principiel karakter, jf. retsplejelovens § 392, stk. 2.

På den baggrund foreslår Retsplejerådet, at forbudssager mv. som udgangspunkt behandles i byretten i 1. instans. Med henblik på at imødekomme ønsket om fagligt specialiseret behandling af visse forbudssager foreslår Retsplejerådet imidlertid, at Sø- og Handelsrettens kompetence til at behandle forbudssager udvides svarende til den kompetence, som retten har til at behandle de sagstyper, der er nævnt i retsplejelovens § 225 og § 227. For at sikre en mere udbredt mulighed for prøvelse i to instanser, forudsætter dette forslag dog, at også kære af de forbudssager, som Sø- og Handelsretten kan behandle efter de foreslåede nye regler, skal ske til landsretten på samme måde, som det allerede gælder for de ovenfor nævnte sager om forbud vedrørende EF-varemærker og EF-design.

Retsplejerådet har endvidere overvejet, om der – ligesom efter gældende ret – fortsat skal kunne anmodes om nedlæggelse af forbud mv. "særskilt", dvs. uanset om hovedsagen er anlagt eller ej, eller om en anmodning om forbud skal forudsætte, at hovedsagen er anlagt eller anlægges samtidig, således at spørgsmålet om nedlæggelse af forbud behandles som en del af denne sag.

Hvis nedlæggelse af forbud alene skal kunne ske i allerede anlagte sager, vil dette indebære en begrænsning i muligheden for anvendelse af forbudsinstituttet i forhold til gældende ret. Da en sådan begrænsning efter Retsplejerådets opfattelse hverken synes nødvendig eller hensigtsmæssig, foreslås det, at forbudsinstituttet fortsat skal kunne anvendes uafhængigt af, om hovedsagen er anlagt eller ej.

Det kan herefter overvejes, om der skal indføres adgang til, at retten som led i en verserende retssag (hovedsagen) kan træffe en midlertidig afgørelse om nedlæggelse af forbud mv., således at det ikke er nødvendigt at indbringe en selvstændig sag om forbudsspørgsmålet. Procesbesparende hensyn kan tale for, at der gives mulighed for dette, men ordningen vil imidlertid umiddelbart føre til den ovenfor omtalte uens appelbehandling, hvis sagen behandles i Sø- og Handelsretten eller er under anke. I begge situationer vil kære efter gældende ret skulle ske til Højesteret og kræve Procesbevillingsnævnets tilladelse. Holder man fast i ønsket om, at forbudsafgørelser skal kunne prøves i to instanser uden den begrænsning, der ligger i kravet om, at Procesbevillingsnævnet skal tillade kære, må det derfor særskilt overvejes, om fordelene ved en

ordning, hvorefter retten som led i en verserende civil sag kan træffe en midlertidig afgørelse om forbud mv., kan begrunde, at den midlertidige afgørelse om forbud mv. også i sådanne tilfælde – hvis der er tale om en midlertidig afgørelse truffet af Sø- og Handelsretten som led i hovedsagens behandling – skal kunne kæres til landsret, mens rettens endelige afgørelse i samme sag i givet fald skal prøves for Højesteret. Er der tale om en ankesag i landsretten, vil en prøvelse i to instanser af afgørelsen om forbud mv. uden tilladelse af Procesbevillingsnævnet kræve, at der etableres en helt særlig ordning f.eks. gående ud på, at der i disse sager vil være fri kæreadgang til Højesteret, eller at Højesteret selv kan admittere et kæremål.

Det er på den beskrevne baggrund Retsplejerådets opfattelse, at det ikke vil være hensigtsmæssigt at lovfæste en særlig ordning, hvorefter retten som led i en verserende retssag skal kunne træffe en midlertidig afgørelse om forbud mv.

Retsplejerådet foreslår derfor, at retsplejeloven udformes således, at sager om forbud og påbud skal indbringes som selvstændige sager, at dette alene skal kunne ske i byretterne og i Sø- og Handelsretten, og at der i begge situationer skal være adgang til kære til landsret. Dette svarer til den gældende retstilstand med den væsentlige ændring, at sagerne i byretterne ikke længere skal behandles i retternes fogedafdelinger, men i retsafdelingerne, og at omfanget af forbudssager, der kan behandles af Sø- og Handelsretten, udvides mærkbart.

For så vidt angår spørgsmålet om appel i øvrigt henvises til afsnit 14 nedenfor.

Der kan forekomme situationer, hvor det kan være hensigtsmæssigt at behandle hele eller dele af en sag om forbud og påbud samtidig med en retssag om den pågældende rettighed. Retsplejerådets forslag er ikke til hinder for dette, idet det følger af retsplejelovens § 254, at retten kan bestemme, at flere sager – og dette forudsættes også at gælde en hovedsag og en sag om forbud mv. – skal forhandles i forbindelse med hinanden. Der henvises i øvrigt til afsnit 6 og 7, hvor der bl.a. ses på spørgsmålet om den processuelle fremgangsmåde i sådanne situationer. Retsplejerådet finder dog allerede her anledning til at bemærke, at uanset valg af behandlingsform må det foreløbige retsmiddel ikke miste sin hastende karakter. I og med at kompetencen til at behandle sager om forbud (og påbud, jf. afsnit 3 nedenfor) foreslås flyttet fra fogedretten til retsafdelingen, finder Retsplejerådet i øvrigt, at reglerne herom bør flyttes fra retsplejelovens kapitel 57, der er placeret i retsplejelovens tredje bog, femte afsnit, som omhand-

ler fogedrettens kompetence til at foranstalte foreløbige retsmidler. Det foreslås, at reglerne om retsafdelingens kompetence til at meddele forbud eller påbud i stedet placeres i tredje bog, første afsnit om almindelige bestemmelser, nærmere bestemt i et nyt kapitel 23 b. Som det fremgår neden for under afsnit 8 foreslås det, at fogedretten forsat skal have en vis kompetence med hensyn til bistand til opretholdelse af et forbud eller påbud samt beslaglæggelse. Retsplejerådet finder, at reglerne herom fortsat bør placeres i kapitel 57.

Med hensyn til spørgsmålet om rettens stedlige kompetence (værneting) henvises til afsnit 6 nedenfor.

3. Forbud og påbud

Som beskrevet oven for under kapitel 2, afsnit 2.2.2 kan fogedforbud i dag kun benyttes til håndhævelse af undladelsesforpligtelser, dog således at der i forbindelse hermed kan pålægges accessoriske handlepligter.

I Norge, Sverige, Finland og Tyskland er anvendelsen af foreløbige retsmidler noget bredere, jf. nærmere kapitel 3, afsnit 2.1, 3.1, 4.1 og 5 ovenfor. Heller ikke i EU-retten er foreløbige retsmidler begrænset til egentlige forbud. Det følger således af artikel 279 i EUF-Traktaten, at EU-Domstolen i sager, som er indbragt for denne, kan "foreskrive de nødvendige foreløbige forholdsregler."

Retsplejerådet finder i lyset heraf, at kompetencen til at foranstalte foreløbige retsmidler heller ikke i dansk ret bør være begrænset til egentlige forbud mod visse handlinger. Det foreslås, at retten i stedet ved et forbud eller påbud skal kunne bestemme, at en part midlertidigt skal foretage, undlade eller tåle bestemte handlinger. Forslaget om, at en part skal kunne pålægges at *undlade* bestemte handlinger svarer til, hvad en part efter gældende ret kan pålægges ved forbud. Forslaget om, at en part skal kunne pålægges at *foretage* sig noget eller *tåle* at der bliver foretaget noget, indebærer derimod en udvidelse i forhold til gældende ret, idet forbud i dag ud over undladelsespligter kun kan angå accessoriske handlepligter. Som det fremgår af kapitel 2, afsnit 2.2.2 har der dog i de senere års retspraksis været en vis tendens til at pålægge mere vidtgående handlepligter. Retsplejerådets forslag vil således i vidt omfang være udtryk for en lovfæstelse af den retspraksis, der har udviklet sig i forhold til accessoriske handlepligter. En midlertidig afgørelse om påbud vil således eksempelvis kunne gå ud på, at der skal

etableres en bestemt faktisk tilstand, f.eks. at en vejbom skal fjernes, eller at et skilt skal tages ned. Selvom der er adgang til, at der kan etableres ændringer i en faktisk tilstand ved en midlertidig afgørelse om forbud eller påbud, kan der som led i en sådan afgørelse ikke uden videre gives pålæg om vidtgående tilstandsændringer. Den midlertidige afgørelse bør således ikke gå længere end det, der er nødvendigt for at gennemføre en tilfredsstillende midlertidig retstilstand.

Særligt med hensyn til luftfartøjer, fremmede statsskibe og skibsladninger, der tilhører fremmede stater, finder Retsplejerådet, at spørgsmålet om meddelelse af forbud (eller påbud) ligesom efter gældende ret, jf. retsplejelovens § 641, stk. 3, bør afgøres efter de særlige regler herom i anden lovgivning. Der henvises i den forbindelse til kapitel 2, afsnit 2.2.4 ovenfor.

Retsplejerådet foreslår endvidere, at der ligesom i den gældende bestemmelse i retsplejelovens § 652 foretages en afgrænsning i forhold til reglerne om arrest i retsplejelovens kapitel 56, jf. herved kapitel 2, afsnit 2.2.3 ovenfor. Efter Retsplejerådets opfattelse bør reglerne om arrest anvendes, hvis det er et formål med anmodningen at opnå sikkerhed for fyldestgørelse af et pengekrav.

Retsplejerådet foreslår endvidere, at der tillige foretages en afgrænsning over for reglerne om bevissikring i retsplejelovens kapitel 57 a. Efter rådets opfattelse bør reglerne om bevissikring anvendes, hvis det er et formål med anmodningen at sikre bevis for en krænkelse af immaterialrettigheder mv.

Retsplejerådet har overvejet, om procesordningen også burde ændres for så vidt angår sager om arrest og bevissikring, således at kompetencen til at behandle sådanne sager ligeledes blev flyttet fra fogedretten til retsafdelingen. Retsplejerådet finder imidlertid ikke grundlag for at foreslå en sådan ændring i procesordningen.

Retsplejerådet er opmærksomt på, at det efter gældende praksis ofte forekommer, at der samtidigt anmodes både om foretagelse af bevissikring og nedlæggelse af forbud. Selv om kompetencen til at anvende de nævnte retsmidler efter Retsplejerådets forslag ikke fremover vil være samlet i fogedretten, vil der dog ikke være noget til hinder for, at sådanne anmodninger også fremover vil kunne behandles i samme møde. Hvis forbudssagen bliver behandlet i byretten, vil den pågældende dommer i så fald blot skulle varetage flere funktioner, idet den pågældende vil skulle optræde som foged i relation

til anmodningen om bevissikring og som dommer i retsafdelingen i relation til anmodningen om meddelelse af forbud eller påbud. Det bør i givet fald påhvile den pågældende (by)ret at sørge for, at retten beklædes af en person, der er tilstrækkeligt kompetent til at behandle den eller de omhandlede anmodninger. Hvis forbudssagen bliver behandlet i Sø- og Handelsretten, må der ske en koordinering med vedkommende fogedret, hvis det vil være hensigtsmæssigt, at der samtidig med Sø- og Handelsrettens behandling af forbudssagen ønskes foretaget en bevissikring.

4. Rettigheder, der kan håndhæves ved forbud eller påbud

Som beskrevet oven for under kapitel 2, afsnit 2.2.1 følger det af retsplejelovens § 641, stk. 1, at forbud i dag ikke kan nedlægges mod det *offentliges myndighedsudøvelse*. Med afsæt i EU-Domstolens dom i Factortame I-sagen og i de gældende principper for, hvornår et søgsmål om gyldigheden af en administrativ afgørelse kan tillægges opsættende virkning uden udtrykkelig lovhjemmel, jf. herved Højesterets dom gengivet i U 1994.823 H, har Retsplejerådet nærmere overvejet, om forbuddet i retsplejelovens § 641, stk. 1, mod at anvende forbudsinstituttet mod offentlig myndighedsudøvelse bør videreføres. Det er Retsplejerådets opfattelse, at en adgang til at nedlægge et forbud eller påbud mod det offentliges myndighedsudøvelse i givet fald bør have undtagelsens karakter og i alt væsentligt svare til området for at tillægge et søgsmål om gyldigheden af en administrativ afgørelse opsættende virkning. Retsplejerådet finder på denne baggrund ikke tilstrækkeligt grundlag for i retsplejeloven at lovfæste en ordning, hvorefter der kan nedlægges forbud eller påbud med hensyn til det offentliges myndighedsudøvelse.

Adgangen til at standse offentlige myndigheders myndighedsudøvelse må i stedet – som hidtil – afgøres som et spørgsmål om opsættende virkning af den konkrete myndighedsudøvelse i forbindelse med et søgsmål mod myndigheden. Spørgsmålet om opsættende virkning i forhold til offentlige myndigheders myndighedsudøvelse kan opstå både i forhold til lovgivning og i forhold til forvaltningsafgørelser. Særligt for så vidt angår opsættende virkning i forhold til forvaltningsafgørelser kan spørgsmålet være afgjort i den enkelte lovgivning. Selvom der ikke foreligger udtrykkelig lovhjemmel, er domstolene ikke afskåret fra undtagelsesvis at tillægge et søgsmål vedrørende gyldigheden af en administrativ afgørelse opsættende virkning, jf. Højesterets afgørelse i U 1994.823 H. Det fremgår af Højesterets præmisser i den pågældende afgørelse, at den konkrete afgørelse af, om et søgsmål bør tillægges opsættende virkning,

må bero på en afvejning af det offentliges interesse i, at gennemførelsen af afgørelsen ikke udsættes, over for arten og omfanget af den skade, den pågældende kan blive påført, ligesom det må tillægges betydning, om der efter en foreløbig vurdering foreligger et rimeligt grundlag for påstanden om ugyldighed.

Hvis der opstår spørgsmål om national lovgivnings forenelighed med EU-retten, følger det af EU-Domstolens dom i Factortame I (sag C-213/89), at nationale domstole direkte i medfør af EU-retten er beføjede til at træffe foreløbige forholdsregler, dvs. tillægge myndighedsudøvelsen opsættende virkning, hvis det eneste, der er til hinder for, at den nationale domstol træffer foreløbige forholdsregler, er en national retsregel. Højesteret har antaget, at det i de tilfælde, hvor der opstår spørgsmål om en forvaltningsafgørelses forenelighed med EU-retten, og hvor den nationale domstol har besluttet at forelægge et præjudicielt spørgsmål for EU-Domstolen, må følge af EU-retten, at den nationale domstol ligeledes har beføjelse til at træffe bestemmelse om, at gennemførelsen af afgørelsen skal udsættes, jf. Højesterets præmisser i U 1994.823 H.

Fogedforbuddets anvendelsesområde er som nævnt oven for under kapitel 2, afsnit 2.2.2 i dag ikke begrænset til en bestemt type rettigheder, men kan anvendes ved mange forskelligartede rettigheder, herunder f.eks. immaterialrettigheder.

I sin ph.d.-afhandling Immaterialrettigheder og foreløbige forbud fra 2008 argumenterer Clement Salung Petersen for at afskaffe eller væsentligt begrænse adgangen til at nedlægge foreløbige forbud i visse sager om immaterialretlige rettigheder (nærmere bestemt de sager, som han definerer som *vanskelige immaterialretlige sager*). Clement Salung Petersen henviser i den forbindelse bl.a. til, at afgørelsen om fogedforbud i den nævnte type sager i praksis ofte bliver den eneste retsafgørelse, der tager stilling til parternes tvist, idet justifikationssagerne ikke gennemføres til dom. Fogedforbud kommer dermed til at fungere som et *endeligt* retsmiddel, selv om det alene er ment som et foreløbigt retsmiddel. Herved kommer et foreløbigt retsmiddel til at substituere den ordinære domsproces som tvistløsningsform. Clement Salung Petersen anfører, at tvistløsningsformen herved bliver en ufuldkommen tvistløsningsform, idet de foreløbige retsmidlers procesform ikke lever op til de krav til tvistløsning, som stilles i den ordinære domsproces for at sikre materielt korrekte afgørelser. Der opstår herved en øget risiko for fejl og misbrug af forbudsinstituttet, som kan føre til gennemtvingelse af retspositioner i strid med den materielle ret. Der peges på, at vanskelige immaterial-

retlige sager ofte giver anledning til en sådan tvivl, at der er en relevant risiko for, at der nedlægges uberettigede forbud.

Det har inden for et andet retsområde været hævdet i litteraturen, at den, der får nedlagt et forbud mv., herved opnår en gunstig forhandlingsposition, som kan føre til, at sagen forliges, og at justifikationssag ikke anlægges, jf. overvejelserne i Svante Johanssons artikel "Interimistiska åtgärder vid aktiebolagsrättsliga processer" gengivet i SvJT 1991, side 601 ff.

Retsplejerådet finder i den forbindelse anledning til at bemærke, at hvis den part, der har opnået forbuddet eller påbuddet, herefter utilbørligt forhaler sager, vil der være mulighed for at få forbuddet ophævet, jf. overvejelserne i afsnit 11.

Det immaterialretlige sanktionssystem er blevet styrket væsentligt igennem de senere år. F.eks. er der gennemført en række strafskærpelser ved krænkelse af immaterialrettigheder, ligesom også det erstatningsretlige værn er blevet styrket. Også rettighedshavernes processuelle muligheder for at bringe disse sanktioner i anvendelse er blevet styrket, f.eks. ved indførelse af reglerne i retsplejeloven om oplysningspligt (kapitel 29 a), som gennemførte de nødvendige ændringer i retsplejeloven til implementering af direktiv 2004/48/EF af 29. april 2004 om håndhævelsen af intellektuelle ejendomsrettigheder, og bevissikring (kapitel 57 a). Efter Retsplejerådets opfattelse vil disse sanktioner imidlertid ikke altid være tilstrækkelige til at sikre en rettighedshaver mod krænkelser. På den baggrund og henset til Retsplejerådets øvrige forslag om en ny procesordning for behandlingen af forbudssager, finder Retsplejerådet, at der fortsat bør være mulighed for at få nedlagt forbud i sager om krænkelse af visse immaterialrettigheder.

Efter Retsplejerådets opfattelse bør der i sådanne sager gælde de samme betingelser for nedlæggelse af forbud mv., som foreslås at skulle gælde for andre typer af rettigheder, jf. nærmere neden for under afsnit 5. Som bekendt kan forbud ikke nedlægges, når det skønnes, at lovens almindelige regler om straf og erstatning yder parten tilstrækkeligt værn, jf. § 643, stk. 1. I rettens vurdering heraf må også indgå de ændringer af det immaterialretlige sanktionssystem, der er gennemført i de senere år, jf. ovenfor.

På den baggrund, og henset til Retsplejerådets øvrige forslag om en helt ny procesordning for behandlingen af forbudssager, er Retsplejerådet således ikke enig i, at adgangen til at få meddelt forbud bør afskaffes for visse immaterialretlige sager.

5. Betingelserne for at meddele forbud eller påbud

De gældende betingelser for at nedlægge et forbud er beskrevet i kapitel 2, afsnit 2.3 ovenfor. Det blev i forbindelse med lovændringen i 1988 overvejet at skærpe beviskravene. Retsplejerådet har overvejet, om der kan være anledning til igen at overveje spørgsmålet, om beviskravene bør skærpes. I forarbejderne til lovændringen i 1988 blev der imidlertid – og som det bærende argument for ikke at skærpe beviskravene yderligere – henvist til, at et krav om, at rekvirenten allerede under forbudssagen fuldt ud skal godtgøre sin ret, ville berøve forbuddet dets effektivitet som retsmiddel mod truende retskrænkelser. Dette argument gør sig fortsat gældende. På den baggrund, og da de gældende beviskrav heller ikke synes at have givet anledning til særlige problemer eller uhensigtsmæssigheder i praksis, finder Retsplejerådet ikke, at beviskravene bør skærpes yderligere.

Det bemærkes i denne forbindelse, at Retsplejerådet af Justitsministeriet er blevet forelagt en henvendelse fra Industriforeningen for Generiske Lægemidler (IGL), der foreslår, at aktualitetsbetingelsen i retsplejelovens § 642, nr. 2, afklares. IGL anfører, at en præcisering særligt er relevant i forhold til fogedforbudssager anlagt mod lægemiddelproducenter, der har søgt om markedsføringstilladelse i Danmark med henblik på at anvende Danmark som referenceland, men hvor de pågældende producenter ikke har foretaget konkrete skridt til markedsføring i strid med et gyldigt patent. IGL henviser til en sag gengivet i U 2011.2501 H, som efter IGL's opfattelse afspejler problematikken omkring at afgøre, hvornår det kan anses for godtgjort eller sandsynliggjort, at rekvisitus vil foretage de handlinger, som søges forbudt.

Retsplejerådet finder, at den før omtalte argumentation i forbindelse med overvejelserne om lovændringen i 1988 også gør sig gældende i forhold til den af IGL forelagte problemstilling. Det er endvidere Retsplejerådets opfattelse, at den pågældende problemstilling bedst egner sig til løsning i den enkelte konkrete sag. På den baggrund giver henvendelsen fra IGL ikke anledning til at overveje en skærpelse af betingelserne i § 642.

Retsplejerådet foreslår således, at de gældende betingelser for at nedlægge forbud i retsplejelovens § 642 – med enkelte sproglige ændringer – videreføres, dog således at bestemmelsen ikke kun skal omfatte forbud, men også påbud, jf. afsnit 3 ovenfor.

Efter Retsplejerådets forslag er det herefter en betingelse for, at retten kan meddele forbud eller påbud, at den part, der anmoder om forbuddet eller påbuddet, godtgør eller sandsynliggør 1) at parten har den ret, der søges beskyttet ved forbuddet eller påbuddet, 2) at modpartens adfærd nødvendiggør, at der meddeles forbud eller påbud, og 3) at partens mulighed for at opnå sin ret vil forspildes, hvis parten henvises til at afvente tvistens retlige afgørelse.

Retsplejerådet foreslår, at retten ligesom efter gældende ret ikke skal kunne meddele forbud eller påbud, når det skønnes, at lovens almindelige regler om straf og erstatning og eventuelt en af modparten tilbudt sikkerhed yder parten tilstrækkeligt værn. Dette svarer til den gældende bestemmelse i retsplejelovens § 643, stk. 1, dog således at bestemmelsen ikke kun omhandler forbud, men også påbud, jf. afsnit 3 ovenfor.

Retsplejerådet finder endvidere, at proportionalitetsafvejningen i retsplejelovens § 643, stk. 2, bør videreføres, dog således at bestemmelsen udvides til også at omfatte påbud, jf. afsnit 3 ovenfor. Den gældende bestemmelse i § 643, stk. 2, er udtryk for en undtagelsesregel, som kun forudsættes anvendt i de få tilfælde, hvor der består en betydelig forskel mellem rekvirentens interesse i nedlæggelse af forbud og de mulige skadevirkninger for rekvisitus. Dette bør efter Retsplejerådet fortsat gælde, således at retten kan nægte at meddele forbud eller påbud, hvis en sådan afgørelse vil påføre modparten skade eller ulempe, der står i åbenbart misforhold til partens interesse i forbuddet eller påbuddet.

De interesser, der efter gældende ret skal inddrages i proportionalitetsafvejningen, er *parternes* interesser. Særligt i forbindelse med den såkaldte Pirate Bay-sag (gengivet i U 2010.2221 H) har der været nogen debat[18] om, hvorvidt der i sager vedrørende forbud mod internettransmission af ophavsretligt beskyttet materiale bør kunne inddrages andre interesser end parternes. Et forbud rettes mod netværksoperatøren, og det er således hensynet til denne, der indgår i interesseafvejningen. Hvis der nedlægges forbud således, at netværksoperatøren må lukke internetforbindelsen, "rammer" forbuddet imidlertid reelt netværksoperatørens kunde(r) (tredjemand). Selvom tredjemand har adgang til at indtræde i sagen efter retsplejelovens § 252 om biintervention, forudsætter en reel adgang for tredjemand til at varetage sine interesser, at vedkommende tredjemand er vidende om (forbuds)sagens eksistens.

[18] Der kan bl.a. henvises til diskussionen i Clement Salung Petersen i Immaterialrettigheder og foreløbige forbud, side 468 f.

Retsplejerådet har på den baggrund overvejet, om der kan indføres en pligt for retten – eller sagens parter – til at underrette tredjemand med henblik på, at denne gives mulighed for at varetage sine interesser, evt. ved at indtræde i sagen. Retsplejerådet har imidlertid fundet, at det vil være meget vidtgående at indføre en særlig forpligtelse til i forbuds- og påbudssager at underrette tredjemand. Der kan peges på, at det kan være vanskeligt at afgrænse kredsen af tredjemænd, der reelt berøres af den midlertidige afgørelse, hvilket f.eks. kan være tilfældet i sager om produkter, der har et muligt stort kundegrundlag. Der kan endvidere peges på, at det af hensyn til den midlertidige afgørelses hastende karakter kan være vanskeligt at nå at indkalde eventuelle tredjemænd til sagens behandling, da en sådan indkaldelse, hvor der måtte være et ukendt antal tredjemænd, f.eks. kunne tænkes gennemført ved annoncering. Herudover må det i øvrigt antages, at parterne ofte selv vil have incitament til på forhånd at inddrage tredjemænd, der har en særlig interesse i sagens afgørelse. På den baggrund foreslår Retsplejerådet, at det i stedet overlades til de pågældende parter selv, f.eks. i forbindelse med kontraktindgåelse, at aftale underretningspligt i tilfælde af retssag. I tilfælde, hvor det fremgår af sagen, at der er en tredjemand, der kan have en væsentlig interesse i sagens udfald, kan det efter Retsplejerådets opfattelse endvidere være nærliggende, at retten rejser spørgsmålet, om parterne har orienteret den pågældende tredjemand.

Retsplejerådet har endvidere overvejet, om der er behov for ændringer eller justeringer med hensyn til reglerne om sikkerhedsstillelse.

Efter Retsplejerådets opfattelse bør udgangspunktet også fremover være, at retten skal kunne bestemme, at parten som betingelse for meddelelse af forbud eller påbud skal stille sikkerhed for den skade og ulempe, som kan påføres modparten ved forbuddet eller påbuddet. Retsplejerådet foreslår derfor at videreføre reglerne om sikkerhedsstillelse i retsplejelovens § 644, dog således at bestemmelsen ikke kun omhandler forbud, men også påbud, jf. afsnit 3 ovenfor.

Som beskrevet oven for under kapitel 2, afsnit 2.3.3 kan parterne efter gældende ret ikke på forhånd aftale, at der ikke skal stilles sikkerhed, hvorimod rekvisitus under forretningen kan give afkald på sikkerhedsstillelse. Retsplejerådet foreslår, at princippet om, at der kan gives afkald på sikkerhedsstillelse, når tvisten er opstået, lovfæstes.

Retsplejerådet har endvidere overvejet, om der også bør gives mulighed for i visse tilfælde at indgå en aftale om afkald på sikkerhedsstillelse, *inden* tvisten er opstået.

For ikke-erhvervsdrivende bør der efter Retsplejerådets opfattelse ikke være en sådan mulighed, da det kan være svært for ikke-professionelle parter at overskue, hvad et forhåndsafkald på sikkerhedsstillelse indebærer. Er der derimod tale om erhvervsdrivende, der handler som led i deres erhverv, må disse generelt formodes at kunne overskue, hvad et forhåndsafkald indebærer. Retsplejerådet foreslår på den baggrund, at en erhvervsdrivende i en sag om forhold, der vedrører virksomhedens erhverv, også på forhånd skal have mulighed for at give afkald på sikkerhedsstillelse, dvs. inden tvisten er opstået.

Da lignende betragtninger som de nævnte efter Retsplejerådets opfattelse gør sig tilsvarende gældende for offentlige myndigheder, bør også disse have mulighed for på et hvilket som helst tidspunkt ved aftale med en anden offentlig myndighed, eller med en erhvervsdrivende at give afkald på sikkerhedsstillelse ved forudgående aftale.

Selv om udgangspunktet efter Retsplejerådets opfattelse således bør være, at erhvervsdrivende og offentlige myndigheder skal kunne indgå forhåndsaftale om afkald på sikkerhedsstillelse, finder rådet, at der bør indsættes en form for "ventil", hvorefter retten efter anmodning undtagelsesvist kan se bort fra en sådan aftale, hvis hensynet til den ene part i særlig grad taler herfor.

Det bemærkes endvidere, at også aftalelovens regler om ugyldige viljeserklæringer vil kunne medføre tilsidesættelse af en aftale om afkald på sikkerhedsstillelse, hvis betingelserne herfor efter disse regler er opfyldt.

6. Værneting mv.

Som nævnt oven for under afsnit 2 foreslår Retsplejerådet, at den saglige kompetence til at behandle forbuds- og påbudssager i 1. instans skal placeres hos retsafdelingen i byretten, dog skal sagerne også kunne behandles i Sø- og Handelsretten, hvis der er tale om en af de i retsplejelovens § 225 eller § 227 nævnte sager. Reglerne om saglig kompetence fremgår af retsplejelovens kapitel 21.

I dette afsnit beskrives særligt spørgsmålet om stedlig kompetence (værneting).

De gældende værnetingsregler i forbudssager er beskrevet oven for under kapitel 2, afsnit 2.4. Som anført dette sted er udgangspunktet, at spørgsmålet om værneting afgø-

res efter reglerne i retsplejelovens §§ 235-240, hvorimod de øvrige værnetingsregler i retsplejelovens kapitel 22 (§§ 241-247) ikke finder anvendelse. Hvis rekvisitus er processuel udlænding, eller der er tale om en anmodning om bistand og beslaglæggelse efter retsplejelovens § 645, finder de sædvanlige fogedretlige værnetingsregler i retsplejelovens § 487 derimod anvendelse, herunder § 487, stk. 2, om opholds- og godsværneting. Dette er i overensstemmelse med Bruxelles I-forordningen, som forudsætter, at hver medlemsstat fortsat kan anvende sine egne nationale regler om foreløbige retsmidler, herunder også sine egne regler om fogedretternes internationale kompetence i sådanne sager, uanset at en anden kontraherende stat har kompetence efter Bruxelles I-forordningens regler til at påkende sagens realitet, jf. forordningens artikel 31 og kommentaren hertil i Kommenteret Retsplejelov II (red. af Bernhard Gomard m.fl.), 8. udgave (2008), side 728.

De gældende regler indebærer f.eks., at forbudssager i dag – medmindre rekvisitus er processuel udlænding – ikke kan anlægges ved fogedretten i de situationer, hvor der alene er deliktsværneting efter retsplejelovens § 243. Der er således i dag f.eks. ikke mulighed for at beramme en forbudssag til foretagelse under en messe på messearealet, hvor rekvisitus sælger ulovlige kopiprodukter, medmindre rekvisitus har hjemting i retskredsen (eller er processuel udlænding). Da dette kan forekomme mindre rimeligt, foreslår Retsplejerådet, at reglerne om stedlig kompetence i forbudssager mv. udvides, således at reglerne i retsplejelovens kapitel 22 finder anvendelse i sin helhed.

For processuelle udlændinge vil forslaget om at anvende retsplejelovens almindelige værnetingsregler i kapitel 22 indebære en indskrænkning i reglerne om opholds- og godsværneting, idet værnetinget for disse personer efter gældende ret afgøres efter retsplejelovens § 487, der har et videre anvendelsesområde end § 246, stk. 2 og 3, som alene omfatter sager vedrørende formueretsforhold.

Kollegial behandling

Efter Retsplejerådets opfattelse må bestemmelsen i retsplejelovens § 12, stk. 3, om kollegial behandling i byretten (som finder tilsvarende anvendelse i sager ved Sø- og Handelsretten, jf. retsplejelovens § 16, stk. 1) antages alene at omfatte egentlige (hoved)sager og ikke "selvstændige" sager om forbud eller påbud.

Spørgsmålet er herefter, om der bør indføres adgang til at undergive forbuds- og påbudssager kollegial behandling.

Efter Retsplejerådets opfattelse bør der for det første kunne ske kollegial behandling i de tilfælde, hvor der verserer en hovedsag, som er undergivet kollegial behandling, og hvor retten finder, at det kan være hensigtsmæssigt at forhandle den verserende retssag sammen med forbuds- eller påbudssagen, jf. reglen om rettens adgang til at forhandle sager i forbindelse med hinanden i retsplejelovens § 254, stk. 1.

Derudover finder Retsplejerådet, at det også i særlige tilfælde bør være muligt at undergive en forbuds- eller påbudssag kollegial behandling, således at retsplejelovens § 12, stk. 3 og 4, og § 16, stk. 1, også skal omfatte sager om forbud eller påbud.

Sagkyndige retsmedlemmer

Retsplejerådet har endvidere overvejet, i hvilket omfang der bør kunne deltage sagkyndige retsmedlemmer i behandlingen af spørgsmålet om meddelelse af forbud eller påbud.

I borgerlige sager ved Sø- og Handelsretten tiltrædes retten under hovedforhandlingen af 2 (i særlige tilfælde 4) sagkyndige medlemmer, jf. retsplejelovens § 16, stk. 3, 1. pkt., og stk. 5. Retten kan endvidere tilkalde de sagkyndige medlemmer til retsmøder uden for hovedforhandlingen, når den finder særlig anledning hertil, herunder navnlig i tilfælde af afhøring af parter eller vidner, afhjemling af syn og skøn eller afsigelse af kendelse om et omtvistet punkt, jf. retsplejelovens § 16, stk. 3, 2. pkt.

Det fremgår endvidere af retsplejelovens § 20, stk. 1, at retten i borgerlige sager i 1. instans, der behandles ved byretten eller landsretten, kan bestemme, at retten under hovedforhandlingen skal tiltrædes af 2 sagkyndige medlemmer, hvis fagkundskab skønnes at være af betydning for sagen. Når der er truffet bestemmelse om medvirken af sagkyndige, kan retten tilkalde de sagkyndige til retsmøder uden for hovedforhandlingen, når den finder særlig anledning hertil, herunder navnlig i tilfælde af afhøring af parter eller vidner, afhjemling af syn og skøn eller afsigelse af kendelse om et omtvistet punkt, jf. § 20, stk. 4.

De nævnte regler omhandler alene tilfælde, hvor der er anlagt en (hoved)sag. Disse regler finder efter Retsplejerådets opfattelse ikke umiddelbart anvendelse på forbuds- og påbudssagerne, som udgør en særlig sagstype (et foreløbigt retsmiddel). Særligt for så vidt angår de gældende regler om Sø- og Handelsrettens behandling af sager om

nedlæggelse af forbud vedrørende EF-varemærker elle EF-design, fremgår dette udtrykkeligt af retsplejelovens § 16, stk. 6.

Spørgsmålet er herefter, om der *bør* kunne deltage sagkyndige retsmedlemmer ved behandlingen af (selvstændige) forbudssager. Det er umiddelbart Retsplejerådets vurdering, at dette ikke vil være nødvendigt i en lang række forbudssager. På den anden side vil en sådan ordning kunne have sine fordele i sager, hvor udfaldet i væsentlig grad beror på en særlig sagkyndig vurdering. Endvidere kan en sådan ordning være af betydning i de situationer, hvor der er en verserende sag, der behandles under medvirken af sagkyndige retsmedlemmer, og hvor det kan være hensigtsmæssigt at behandle forbudssagen sammen med den verserende sag, jf. retsplejelovens § 254.

Retsplejerådet foreslår på den baggrund, at retsplejelovens almindelige regler i § 16 og § 20, om fakultativ brug af sagkyndige retsmedlemmer, også skal omfatte sager om forbud og påbud, således at retten også i disse sager kan træffe afgørelse om, at der skal medvirke sagkyndige retsmedlemmer. Forslaget indebærer, at bestemmelsen i retsplejelovens § 16, stk. 6, hvorefter sager om forbud vedrørende EF-varemærker eller EF-design behandles uden medvirken af sagkyndige medlemmer, skal ophæves.

Det bemærkes i den forbindelse, at afgørelsen af, hvorvidt sagkyndige retsmedlemmer skal deltage i 1.instans-behandlingen af en forbudssag bør være styrende for, om der *kan* deltage sagkyndige retsmedlemmer i forbindelse med en eventuel kærebehandling af sagen ved landsretten, sml. retsplejelovens § 20, stk. 2.

7. Sagens behandling

De regler, der i dag gælder for behandlingen af en forbudssag, er beskrevet nærmere oven for under kapitel 2, afsnit 2.5. Det drejer sig om regler dels fra retsplejelovens afsnit om civile søgsmål, dels fra afsnittet om tvangsfuldbyrdelse.

Efter Retsplejerådets opfattelse må de gældende sagsbehandlingsregler i det store hele anses for velbegrundede og hensigtsmæssige. Retsplejerådet finder på den baggrund ikke grundlag for at foretage væsentlige ændringer af de gældende sagsbehandlingsregler. Den foreslåede ændring af procesordningen nødvendiggør dog efter Retsplejerådets opfattelse en nyaffattelse af sagsbehandlingsreglerne, således at disse i al væsentlighed samles i det nye kapitel 23 b.

Med hensyn til kravene til en anmodning om meddelelse af forbud eller påbud bør anmodningen efter Retsplejerådets opfattelse indeholde oplysninger om grundlaget for denne svarende til de oplysninger, der fremgår af retsplejelovens § 348, stk. 2.

Det foreslås endvidere, at retsplejelovens § 349 skal finde tilsvarende anvendelse. Dette indebærer, at retten kan afvise en anmodning om meddelelse af forbud eller påbud, der ikke opfylder de ovennævnte krav.

Hvis anmodningen om meddelelse af forbud eller påbud opfylder de formelle betingelser, der er beskrevet ovenfor, kan behandlingen af sagen fortsætte, således at der afholdes et retsmøde, hvor den fornødne bevisførelse finder sted. Det er i øvrigt Retsplejerådets opfattelse, at princippet i retsplejelovens § 344 om den frie bevisbedømmelse også skal finde anvendelse i sager om forbud eller påbud, hvilket svarer til gældende ret, jf. retsplejelovens § 646, stk. 2, jf. § 344. Det bemærkes i den forbindelse, at henvisningerne i § 344 til §§ 302, 303 og 339, stk. 3, gør disse bestemmelser anvendelige under forbuds- eller påbudssagen.

Som beskrevet under gældende ret i kapitel 2, afsnit 2.5.1 kan der i en fogedforbudssag som udgangspunkt anvendes de samme former for bevismidler som i en almindelig civil sag, herunder f.eks. sagkyndig bevisførelse. I fogedforbudssager er der imidlertid i dag praksis for at anvende ensidigt indhentede erklæringer i videre omfang end i den ordinære domsproces, dvs. uanset om erklæringen er indhentet før eller efter indgivelse af en anmodning om forbud. Retsplejerådet foreslår, at gældende praksis vedrørende bevisførelsen i forbudssager videreføres for sager om forbud eller påbud.

Retsplejerådet finder i denne forbindelse anledning til at bemærke, at de almindelige sagsbehandlingsregler i den ordinære domsproces fortsat finder anvendelse på selve retssagen om den underliggende tvist. Dette indebærer, at det i retssagen om den underliggende tvist efter gældende retspraksis ikke vil blive tilladt, at der sker fremlæggelse af ensidigt indhentede erklæringer, der er indhentet efter sagens anlæg. Retsplejerådet bemærker i øvrigt, at i det omfang en afgørelse i en forbudssag er støttet på en ensidigt indhentet erklæring, må erklæringen kunne anvendes til støtte for en begæring om syn og skøn i en retssag om den underliggende tvist. Retsplejerådet vil i øvrigt senere vende tilbage til spørgsmålet om anvendelse af ensidigt indhentede erklæringer i den ordinære domsproces.

Retsplejerådet foreslår, at der sker en videreførelse af bestemmelsen om, at retten fastsætter tid og sted for mødet om meddelelse af forbud eller påbud og giver besked herom til den part, der har anmodet om forbuddet eller påbuddet.

Retsplejerådet foreslår endvidere, at den fremgangsmåde vedrørende underretning – eventuelt ved tilsigelse – der i dag gælder for fogedrettens behandling af forbudssager, jf. retsplejelovens § 646, stk. 2, jf. § 493, stk. 1 og 2, og § 494, stk. 1 og 4, videreføres. Retten vil således så vidt muligt skulle underrette den part, som forbuddet eller påbuddet vil skulle rette sig imod (modparten) om tid og sted for mødet. Underretning bør dog kunne undlades, hvis retten finder det ubetænkeligt at afholde mødet uden forudgående meddelelse til modparten, eller hvis det må antages, at formålet med forbuddet eller påbuddet ellers vil forspildes. I nærmere angivne tilfælde kan underretning ske ved tilsigelse til mødet. Retten kan i de pågældende tilfælde tilsige modparten til mødet med et af retten fastsat varsel. Det kan i tilsigelsen pålægges modparten at møde personligt. En tilsigelse skal indeholde oplysning om varslet og om virkningerne af udeblivelse.

Hvis den part, der har anmodet om forbuddet eller påbuddet, ikke møder, bør dette efter Retsplejerådets opfattelse – ligesom efter gældende ret, jf. retsplejelovens § 646, stk. 2, jf. § 492, stk. 1 – medføre, at anmodningen om meddelelse af forbud eller påbud afvises.

Herudover foreslås det at videreføre den for forbudssager gældende retstilstand med henvisning til reglerne om udeblivelsesdom i civile sager på grund af sagsøgtes udeblivelse fra første retsmøde. Retsplejerådet henviser om denne retstilstand til sine bemærkninger ovenfor i kapitel 2, afsnit 2.5.1. Hvis modparten ikke møder eller træffes, finder Retsplejerådet, at anmodningen om meddelelse af forbud eller påbud bør kunne imødekommes, hvis den er tilstrækkeligt begrundet i sagsfremstillingen og det i øvrigt fremkomne, og modparten er lovligt tilsagt, eller underretning af den pågældende er undladt i overensstemmelse med de retningslinjer, der er foreslået ovenfor, om hvornår underretning kan undlades. Hvis retten finder, at modparten bør være til stede, bør retten dog kunne beslutte at udsætte mødet om forbud eller påbud. Dette svarer til, hvad der i dag gælder for fogedrettens behandling af forbudssager, jf. retsplejelovens § 646, stk. 2, jf. § 495, stk. 1, 1. pkt. og stk. 3, og retstilstanden beskrevet i kapitel 2, afsnit 2.5.1.

Hvis modparten udebliver, bør det efter Retsplejerådets opfattelse ikke afskære retten fra at kunne bestemme, at den part, der anmoder om forbud eller påbud, stiller sikkerhed for den skade eller ulempe, som kan påføres modparten ved forbuddet eller påbuddet.

Retsplejerådet har overvejet særlige præklusionsregler for forbudssager, men finder ikke anledning til at foreslå sådanne indført. Forbudssagernes særlige, indgribende og hastende karakter gør det i særlig grad påkrævet at sikre, at en part på den ene side ikke unødigt afskæres fra at fremkomme med beviser mv., og på den anden side ikke får mulighed for at trække sagen i langdrag. Det er Retsplejerådets opfattelse, at disse hensyn bedst varetages ved en konkret vurdering i den enkelte sag og ikke bør undergives en egentlig regulering med opstilling af særlige frister.

Retsplejerådet foreslår at videreføre de gældende regler om rettens vejledningspligt i forbudssager, jf. retsplejelovens § 646, stk. 2, jf. § 500, stk. 1, og § 648, stk. 2. De særlige vejledningsregler indebærer, at retten i sager om forbud og påbud får en videregående vejledningspligt, end hvad der følger af rettens almindelige vejledningspligt i retsplejelovens § 339, stk. 4. Endvidere foreslås det at videreføre den særlige regel om fri proces i forbudssager, jf. § 646, stk. 2, jf. § 500, stk. 2. Beskikkelsen vil således alene angå sagen om den midlertidige afgørelse om forbud eller påbud. Fri proces under sagen om den underliggende tvist må således – som efter gældende ret – søges efter de almindelige regler om fri proces i retsplejelovens kapitel 31.

Retsplejerådet finder, at der fortsat bør være adgang til at udsætte sagen, hvis et retsforhold, hvis fastsættelse vil få indflydelse på sagens udfald er under behandling ved en ret eller en administrativ myndighed, eller der foreligger andre særlige grunde, jf. den gældende regel herom i retsplejelovens § 646, stk. 2, jf. § 502, stk. 1, nr. 2 og 3. Det skal i den forbindelse fremhæves, at den vidtgående adgang til bevisførelse under sagen om forbud eller påbud og reglerne om sikkerhedsstillelse – i overensstemmelse med gældende ret – kun rent undtagelsesvis giver grundlag for at udsætte en verserende sag om forbud eller påbud. Hertil kommer, at en vidtgående brug af udsættelsesadgangen vil berøve forbuds- og påbudsinstituttet dets effektivitet.

Retsplejerådet har overvejet, hvilken indflydelse en ændring af procesordningen, hvorefter sager om forbud (og påbud) flyttes fra fogedretten til retsafdelingen, bør have på spørgsmålet om tredjemands indtræden i sagen. Retsplejerådet har således for det før-

ste overvejet, om den ændrede procesordning bør medføre, at tredjemands mulighed for hovedintervention i sagen for så vidt angår behandlingen af spørgsmålet om forbud eller påbud bør ske efter de regler, der gælder for hovedintervention i civile sager, jf. retsplejelovens § 251, eller om en sådan indtræden fortsat bør afgøres efter de mere lempelige fogedretlige kriterier i § 499.

En ændring af procesordningen bør efter Retsplejerådets opfattelse ikke medføre, at det bliver vanskeligere for en tredjemand at indtræde i sagen i forhold til efter gældende ret. Retsplejerådet foreslår derfor, at de fogedretlige kriterier for tredjemands indtræden ved hovedintervention videreføres. En tredjemand bør således kunne indtræde som part under behandlingen af en anmodning om meddelelse af forbud eller påbud, for så vidt angår spørgsmålet, om forbuddet eller påbuddet vil stride imod den pågældendes ret, og indtræden bør kunne ske ved en erklæring herom til retten.

Retsplejerådet finder endvidere, at indtræden også bør kunne ske ved biintervention efter reglen herom i retsplejelovens § 252, som Højesterets anke- og kæremålsudvalg anvendte analogt i sagen gengivet i U 2010.2221 H, jf. kapitel 2, afsnit 2.5.2 ovenfor. Det bemærkes, at Højesteret i den nævnte afgørelse anførte, at der ikke i sagen var oplyst omstændigheder – f.eks. i form af, at biintervention ville indebære en uhensigtsmæssig forsinkelse – der gav grundlag for at fravige udgangspunktet om at tillade biintervention. Retsplejerådet foreslår, at retsplejelovens § 252 med disse bemærkninger skal finde tilsvarende anvendelse i sager om forbud eller påbud.

For så vidt angår spørgsmålet om at orientere tredjemand om, at sagen verserer, henvises til afsnit 5.

Som beskrevet oven for under kapitel 2, afsnit 2.5.4 træffes der efter gældende ret som udgangspunkt først afgørelse om sagsomkostningerne ved forbudsforretningen under den efterfølgende justifikationssag. Retsplejerådets forslag om en ændring i procesordningen indebærer som nærmere redegjort for under afsnit 10, at der ikke længere vil skulle anlægges en egentlig justifikationssag, hvor der vil skulle tages særskilt stilling til, hvorvidt forbuddet eller påbuddet er lovligt meddelt.

Retsplejerådet foreslår, at retten fremover i forbindelse med afgørelsen om meddelelse af forbud eller påbud normalt også skal træffe bestemmelse om de sagsomkostninger, der har været forbundet med afgørelsen om forbud eller påbud. Afgørelsen om sags-

omkostninger skal træffes i overensstemmelse med reglerne i retsplejelovens kapitel 30. Udgifter, der med rette er anvendt til indhentelse af ensidigt indhentede erklæringer, kan i den forbindelse også dækkes som en sagsomkostning. Retsplejerådets forslag udelukker ikke, at det i særlige tilfælde kan være hensigtsmæssigt at udskyde afgørelsen af omkostningsspørgsmålet til afgørelsen af hovedsagen. Dette kan f. eks. være tilfældet i sager, der er behandlet sammen efter retsplejelovens § 254, og hvor afgørelsen af hovedsagen forventes at kunne foreligge kort tid efter afgørelsen af forbudsspørgsmålet.

Retsplejerådet foreslår endvidere, at det ved behandlingen af en anmodning om meddelelse af forbud eller påbud skal være muligt for parterne i samme omfang som i andre civile sager at deltage ved anvendelse af telekommunikation. Det foreslås derfor, at reglerne i retsplejelovens § 365, stk. 4 og 5, skal finde tilsvarende anvendelse under mødet om meddelelse af forbud eller påbud.

Retsplejerådet har overvejet, om der – som i Norge – skal indføres hjemmel til, at retten kan give et såkaldt fortrolighedspålæg i forbindelse med en sag om meddelelse af forbud eller påbud. Retsplejerådet finder, at en sådan hjemmel ikke kan anskues alene for forbudssager, men i givet fald må ses i en større sammenhæng.

8. Beslaglæggelse og bistand til opretholdelse af et forbud eller påbud

Som omtalt oven for under kapitel 2, afsnit 2.6 indeholder retsplejelovens § 645 regler om fogedrettens bistand til opretholdelse af et nedlagt forbud og beslaglæggelse.

Hvis kompetencen til at meddele forbud (og påbud) som foreslået af Retsplejerådet oven for under afsnit 2 flyttes fra fogedretten til retsafdelingen, rejser det spørgsmål om, hvorvidt kompetencen til at beslaglægge og yde bistand til opretholdelsen af et meddelt forbud eller påbud også bør overføres til retsafdelingen.

Behandlingen af anmodninger om bistand eller beslaglæggelse kan siges at have karakter af egentlig tvangsfuldbyrdelse. Det må da også antages at være baggrunden for, at fogedretten efter gældende ret i disse tilfælde har adgang til at benytte en række af de processuelle regler, der i øvrigt er karakteristiske for tvangsfuldbyrdelse, jf. retsplejelovens § 646, stk. 1, 2. pkt., og stk. 2, 2. pkt.

På den baggrund er der efter Retsplejerådets opfattelse meget, der kunne tale for at lade kompetencen til at behandle anmodninger om bistand eller beslaglæggelse forblive ved fogedretten.

Når der er indgivet en anmodning om meddelelse af forbud eller påbud til retsafdelingen, og anmodningen fortsat er under behandling, vil det efter Retsplejerådets opfattelse dog være mest hensigtsmæssigt, hvis sagen "holdes samlet", således at retsafdelingen i forbindelse med meddelelsen af et forbud eller påbud også kan tage stilling til et spørgsmål om beslaglæggelse. Retsplejerådet foreslår derfor, at retsafdelingen i forbindelse med meddelelse af et forbud eller påbud efter anmodning *samtidig* skal kunne træffe bestemmelse om at beslaglægge rørligt gods, såfremt der er bestemte grunde til at antage, at det vil blive anvendt til overtrædelse af forbuddet eller påbuddet.

Udgangspunktet bør efter Retsplejerådets opfattelse være, at retsafdelingen i sådanne tilfælde selv tager stilling til en anmodning om beslaglæggelse i forbindelse med afgørelsen af spørgsmålet om meddelelse af forbud eller påbud. Der kan dog tænkes situationer, hvor det vil være uhensigtsmæssigt at skulle behandle spørgsmålet om beslaglæggelse samtidig med spørgsmålet om meddelelse af forbud eller påbud. Her tænkes f.eks. på tilfælde, hvor en stillingtagen til spørgsmålet om meddelelse af forbud eller påbud vil blive unødigt forsinket, hvis denne skal afvente en stillingtagen til spørgsmålet om beslaglæggelse, således at der kan træffes samtidig afgørelse om spørgsmålene. Som eksempel kan nævnes tilfælde, hvor der er berammet et møde på rettens kontor til behandling af en anmodning om meddelelse af forbud eller påbud. Efter mødet er berammet, fremsættes der en anmodning om beslaglæggelse, som det tidsmæssigt ikke vil være muligt at tage stilling til på det berammede møde, idet en stillingtagen til spørgsmålet om beslaglæggelse nødvendiggør en udgående forretning til det sted, hvor godset, som ønskes beslaglagt, befinder sig. Hvis spørgsmålet om meddelelse af forbud eller påbud og spørgsmålet om beslaglæggelse skal behandles samtidig, vil det således være nødvendigt at udsætte afgørelsen om meddelelse af forbud eller påbud. Da en sådan forsinkelse af meddelelsen af et forbud eller påbud vil kunne være uheldig af hensyn til rekvirentens interesse i at sikre sin rettighed hurtigst muligt, bør retten – efter rekvirentens begæring – efter Retsplejerådets opfattelse have mulighed for, at træffe afgørelse om meddelelse af forbud eller påbud, og i stedet henvise spørgsmålet om beslaglæggelse til efterfølgende særskilt afgørelse. Det foreslås, at den efterfølgende behandling i så fald skal foretages af fogedretten – også hvor sagen om selve forbuddet eller påbuddet er behandlet ved Sø- og Handelsretten – jf. straks nedenfor.

Fremsættes der *efter,* at retten har meddelt forbud eller påbud, anmodning om beslaglæggelse eller bistand til opretholdelse af forbuddet eller påbuddet, bør sådanne spørgsmål – af de grunde, der er nævnt ovenfor – efter Retsplejerådets opfattelse afgøres af fogedretten.

Efter Retsplejerådets opfattelse bør de gældende regler i retsplejelovens § 645, stk. 3 og 4, om opbevaring og sikkerhedsstillelse videreføres, og det bør gælde uanset, om anmodningen om beslaglæggelse behandles af retsafdelingen eller fogedretten. Det beslaglagte vil således skulle opbevares på bekostning af den part, der har anmodet om beslaglæggelse, af retten eller den, retten bemyndiger hertil. Endvidere vil retten kunne betinge beslaglæggelse af, at parten stiller sikkerhed for opbevaringsomkostningerne, ligesom beslaglæggelse vil kunne betinges af, at sikkerhedsstillelsen for forbuddets eller påbuddets meddelelse forhøjes, jf. afsnit 5 ovenfor.

Som beskrevet oven for under kapitel 2, afsnit 2.5.2 og 2.6 finder en række regler om tvangsfuldbyrdelse i dag tilsvarende anvendelse ved fogedrettens behandling af anmodninger om beslaglæggelse mv. De bestemmelser, det drejer sig om, er retsplejelovens § 491, stk. 3, om fogedrettens adgang til at foretage forretninger uden for retskredsen, hvis særlige grunde taler derfor, § 494, stk. 2, om politifremstilling af skyldneren, hvis denne udebliver, § 495, stk. 2, om fogedrettens pligt til, i tilfælde af at skyldneren ikke møder eller træffes, at opfordre andre personer, der er til stede, til at varetage skyldnerens interesser, § 497 om skyldnerens oplysningspligt og § 498 om fogedrettens adgang til at undersøge skyldnerens husrum og gemmer mv. samt magtanvendelse og politiets bistand hertil.

For ikke at forringe mulighederne for at få foretaget beslaglæggelse i forbindelse med meddelelsen af et forbud eller påbud, foreslås det, at de nævnte regler fortsat skal finde anvendelse ved behandlingen af en anmodning om beslaglæggelse – uanset om anmodningen behandles af retsafdelingen i forbindelse med spørgsmålet om meddelelse af forbud mv., eller om anmodningen behandles efterfølgende af fogedretten.

Som beskrevet oven for under kapitel 2, afsnit 2.6.3 kan der efter gældende ret træffes afgørelse om, hvad der skal ske med det beslaglagte gods ved justifikationssagen, en straffesag om overtrædelse af et forbud eller ved ophævelsen af et forbud.

Retsplejerådet finder, at der også fremover bør kunne træffes bestemmelse om, hvordan der skal forholdes med beslaglagt gods i forbindelse med en straffesag om overtrædelse af et forbud eller påbud, jf. afsnit 9 nedenfor, eller i forbindelse med ophævelsen af et forbud eller påbud, jf. afsnit 11 nedenfor. Dette bør efter Retsplejerådets opfattelse gælde, hvad enten beslaglæggelsen er foretaget af retten selv eller af fogedretten på baggrund af et forbud eller påbud, som retten har meddelt.

Som nævnt neden for under afsnit 10 foreslår Retsplejerådet, at der ikke længere skal anlægges en egentlig justifikationssag, hvorimod selve hovedsagen fortsat vil skulle anlægges. Det foreslås på den baggrund, at der også ved dommen i (hoved)sagen skal kunne træffes bestemmelse om, hvordan der skal forholdes med beslaglagt gods, hvis sagen afgøres ved en dansk domstol svarende til den gældende bestemmelse i retsplejelovens § 649.

Retsplejerådet foreslår endvidere, at der sker videreførelse af bestemmelsen i § 649 om, at der enten kan træffes bestemmelse om, at det beslaglagte gives tilbage til den part, som forbuddet eller påbuddet retter sig imod, eller om konfiskation. Retsplejerådet foreslår endvidere, at det tilføjes, at der også kan træffes afgørelse om at udlevere det beslaglagte gods til en rettighedshaver, der har ret til at have godset i sin besiddelse. Hvis den part, som forbuddet eller påbuddet retter sig imod, ikke lovligt har haft det beslaglagte gods i sin besiddelse, bør godset således ikke tilbagegives til parten, men – hvis ikke der er grundlag for konfiskation – i stedet udleveres til den retmæssige ejer (eller en anden, som har ret til at besidde godset). Retsplejerådet finder i øvrigt anledning til at bemærke, at det efter rådets opfattelse ikke umiddelbart kan udelukkes, at der uden for det strafferetlige område kan være et mindre område for konfiskation.

Med hensyn til valget mellem tilbagelevering og konfiskation finder Retsplejerådet, at den gældende praksis bør videreføres, jf. kapitel 2, afsnit 2.6.3 ovenfor.

Det forudsættes endvidere, at konfiskeret gods ligesom hidtil overgives til det stedlige politi til videre foranstaltning. Som nævnt oven for under kapitel 2, afsnit 2.6.3 er det i forarbejderne til 1988-lovændringen forudsat, at konfiskeret gods, i tilfælde hvor det konfiskerede efter dommen skal anvendes til fyldestgørelse af rekvirentens erstatningskrav, skal forblive i fogedrettens besiddelse, indtil udlæg i godset kan foretages. I lyset af at der er tale om konfiskeret gods, hvor ejendomsretten således er overgået til staten, er der efter Retsplejerådets opfattelse ikke grundlag for at kræve, at der foreta-

ges udlæg i godset, og efter Retsplejerådets opfattelse bør det konfiskerede gods, således også overgives til det stedlige politi til videre foranstaltning i tilfælde, hvor det konfiskerede efter dommen skal anvendes til fyldestgørelse af rekvirentens erstatningskrav.

9. Overtrædelse af et forbud eller påbud

Retsplejerådet finder, at de gældende regler om strafansvar for overtrædelse af et forbud bør opretholdes og udvides til også at omfatte påbud, jf. kapitel 2, afsnit 2.7 og afsnit 3 ovenfor.

Adgangen til at pålægge straf efter retsplejelovens § 651 retter sig mod selve det at handle i strid med et meddelt forbud eller påbud. Det er derfor principielt uden betydning for selve strafansvaret, om den rettighed, på grundlag af hvilken forbuddet eller påbuddet er meddelt, senere måtte vise sig ikke at bestå.

Retsplejerådet har overvejet, om de omhandlede straffesager ikke længere bør være undergivet privat påtale.[19] En ændring i påtalekompetencen i disse sager vil imidlertid rejse en række spørgsmål i forhold til andre tilfælde, hvor strafforfølgning sker under private straffesager. Som eksempel herpå kan nævnes sager efter retsplejelovens § 535, hvorefter den, der forsætligt overtræder en dom, hvorved det er pålagt vedkommende at foretage eller undlade noget, under en af rekvirenten anlagt sag kan idømmes straf af bøde eller fængsel indtil 4 måneder. På den baggrund foreslås den gældende påtalekompetence i sager om overtrædelse af forbud eller påbud opretholdt.

Retsplejerådet bemærker i øvrigt, at retsplejeloven i § 651, stk. 2, indeholder en bestemmelse om tredjemands strafansvar for medvirken til at overtræde et fogedforbud. Retsplejerådet foreslår, at denne bestemmelse ikke videreføres, da tredjemands forsætlige medvirken kan straffes efter straffelovens § 23. Retsplejerådet tilsigter således ikke herved en ændring i adgangen til at straffe den, der forsætligt yder bistand til at overtræde et forbud mv.

Særligt med hensyn til den gældende bestemmelse i retsplejelovens § 651, stk. 3, hvorefter spørgsmålet om idømmelse af straf eller erstatning kan udsættes, indtil for-

[19] Som nævnt i kapitel 2, afsnit 2.7, kan immaterialretskrænkelser af særlig grov karakter dog føres som offentlige straffesager.

budssagen (justifikationssagen) er afgjort, bemærkes, at det i forbindelse med ændringen af forbudsreglerne i 1988, jf. lov nr. 731 af 7. december 1988, blev overvejet, om der var grundlag for at ændre denne regel. Det pågældende lovforslag byggede på Retsplejerådets betænkning nr. 1107/1987 om arrest og forbud. I betænkningen (s. 98 f) anføres følgende om spørgsmålet:

> ”Det har i den juridiske litteratur været drøftet, i hvilket omfang en sådan udsættelse bør ske, jf. ovenfor afsnit 3.1.5.1. I kritikken af de gældende regler, jf. afsnit 3.3. har det endvidere været anført, at det kan virke stødende, at en straffesag kan gennemføres, uanset det eventuelt senere fastslås, at fogedforbudet har været ulovligt.
>
> Arbejdsgruppen finder det afgørende for forbudsinstituttets effektivitet, at overtrædelse af et af fogedretten nedlagt forbud er selvstændigt strafsanktioneret, og man finder ikke at kunne gå ind for en regel om obligatorisk udsættelse af straffesagen. Må et velmotiveret forbud ellers befrygtes at miste sin effektivitet, bør straffesagen fremmes. Det kan i den forbindelse nævnes, at kravet om, at rekvirenten skal godtgøre eller sandsynliggøre sin ret, inden forbud kan nedlægges, og den omstændighed, at der indføres kæreadgang med hensyn til nedlagte forbud, må antages i betydelig grad at mindske risikoen for, at der under en privat straffesag idømmes straf for overtrædelse af et forbud, der senere underkendes.
>
> Arbejdsgruppen finder efter det anførte ikke grundlag for at foreslå de gældende regler ændret.”

I lovforslagets bemærkninger blev det anført, at det formentlig kun sjældent ville være hensigtsmæssigt at anvende adgangen til at udsætte den private straffesag på udfaldet af justifikationssagen. Der blev i den forbindelse henvist til de forøgede beviskrav, den foreslåede adgang til at påkære nedlagte forbud samt til forbudsinstituttets effektivitet.

Som et eksempel fra retspraksis kan nævnes afgørelsen gengivet i U1984.356 H, hvor fogedretten på begæring af benzinselskabet BP havde forbudt en forhandler, der havde indgået kontrakt med BP, at aftage driftsmidler og ophænge skilte fra andre end BP. Politiet havde forgæves ydet bistand til gennemførelse af forbuddet. Herefter blev forhandleren under en sag om overtrædelse af forbuddet pålagt straf. Da afgørelsen af strafspørgsmålet var en forudsætning for, at forbuddet kunne blive effektivt, og da der ikke fandtes tilstrækkelig grund til udsættelse efter retsplejelovens § 650, stk. 1, 2. pkt. (nu § 651, stk. 3) af ankesagen om straf på afgørelsen af forbudsjustifikationssagen, nægtedes udsættelse.

Retsplejerådets forslag om indretning af procesordningen indebærer, at der ikke længere vil skulle anlægges en egentlig justifikationssag, jf. afsnit 10. Da de hensyn, som

Retsplejerådet pegede på i betænkningen fra 1987 efter rådets opfattelse imidlertid fortsat gør sig gældende, foreslås bestemmelsen i § 651, stk. 3, videreført således, at spørgsmålet om idømmelse af straf eller erstatning kan udsættes, indtil retssagen om den underliggende tvist er afgjort, jf. nærmere herom i afsnit 10. En sådan udsættelse vil formentlig sjældent være hensigtsmæssig, men kan f.eks. tænkes anvendt i situationer, hvor retssagen om den underliggende tvist allerede verserer og er tæt på sin afgørelse.

Retsplejerådet finder endvidere, at retten ligesom efter gældende ret, jf. retsplejelovens § 648, stk. 2, bør have en særlig pligt til at vejlede den, som et forbud eller påbud retter sig imod, om retsvirkningerne af forbuddet eller påbuddet, herunder at overtrædelse af afgørelsen kan medføre strafansvar. I sager om meddelelse af forbud eller påbud vil retten således have en videregående vejledningspligt, end hvad der følger af rettens almindelige vejledningspligt i retsplejelovens § 339, stk. 4.

Retsplejerådet forudsætter, at vejledningen gives skriftligt, hvis forbuddet eller påbuddet meddeles uden, at den part, som forbuddet eller påbuddet retter sig imod, er til stede.

10. Efterfølgende retssag

En ændring af procesordningen, således at kompetencen til at meddele forbud (og påbud) flyttes fra fogedretten til retsafdelingen, indebærer efter Retsplejerådets opfattelse, at en egentlig justifikationssag, hvor der tages stilling til, om forbuddet (eller påbuddet) er lovligt meddelt, fremover vil være overflødig. Når retsafdelingen har forholdt sig til, om der er tilstrækkeligt grundlag for at meddele et forbud eller påbud, bør dette spørgsmål efter Retsplejerådets opfattelse kunne kæres, jf. afsnit 14 nedenfor, men Retsplejerådet finder ikke, at der herudover er behov for, at retsafdelingen under en justifikationssag endnu engang skal tage særskilt stilling til, om forbuddet eller påbuddet er lovligt meddelt.

Der vil derimod efter Retsplejerådets opfattelse fortsat være behov for en endelig afklaring af, om den rettighed, som har givet anledning til forbuddet eller påbuddet, også rent faktisk består. Retsplejerådet foreslår derfor, at der skal gælde et krav om, at den part, der har anmodet om forbud eller påbud, inden to uger efter, at der er truffet endelig afgørelse om at meddele forbud eller påbud, skal anlægge eller indlede sag om den

rettighed, der påstås krænket, medmindre sådan sag allerede er anlagt ved en dansk eller udenlandsk domstol eller er indledt ved en voldgiftsret.

Den foreslåede ordning minder i vidt omfang om den ordning, der gælder i tysk ret, jf. nærmere kapitel 3, afsnit 5 ovenfor. I tysk ret skelnes der således også skarpt mellem prøvelse af det foreløbige retsmiddels oprindelige lovlighed, som kun kan ske ved appel, og prøvelsen af den underliggende tvist, som kun kan (og skal) ske ved hovedsagen.

Hvis (hoved)sagen ikke rettidigt anlægges ved en dansk eller udenlandsk domstol eller indledes ved en voldgiftsret, bør forbuddet eller påbuddet efter Retsplejerådets opfattelse kunne kræves ophævet, jf. afsnit 11 nedenfor.

Efter gældende ret bortfalder pligten til at anlægge justifikationssag, hvis rekvisitus under eller efter forbudsforretningen frafalder forfølgning, jf. retsplejelovens § 648, stk. 1, jf. § 634, stk. 1, jf. kapitel 2, afsnit 2.8 ovenfor.

Da den part, som et forbud eller påbud retter sig imod, efter Retsplejerådets opfattelse på tilsvarende måde bør kunne give afkald på videre forfølgning, foreslår Retsplejerådet, at parterne ved aftale skal kunne fravige kravet om sagsanlæg mv.

Ligesom efter gældende ret bør videre forfølgning af et forbud eller påbud efter Retsplejerådets opfattelse ikke kunne frafaldes på forhånd. Det foreslås derfor, at en aftale om fravigelse af kravet om sagsanlæg mv. først skal kunne indgås, når der er truffet en endelig afgørelse om at meddele forbud eller påbud.

11. Bortfald eller ophævelse af et forbud eller påbud

Når retten har meddelt et forbud eller påbud, vil retten i forbindelse med en dom i hovedsagen kunne tage stilling til, om den part, som forbuddet eller påbuddet har været rettet imod, også fremover skal foretage, undlade eller tåle de omhandlede handlinger. Det foreløbige forbud eller påbud bliver således "afløst" af dommen, og det foreslås derfor, at et forbud eller påbud – hvis det ikke er ophævet forinden, jf. nærmere nedenfor – skal bortfalde, når der er afsagt realitetsdom i sagen, og anke ikke er iværksat inden ankefristens udløb, eller en rettidigt iværksat anke senere er frafaldet, eller andet er bestemt i dommen.

Hvis der er tale om et forbud eller påbud, der ikke er meddelt i forbindelse med en tvist, der skal behandles af en dansk domstol, bør et sådant forbud eller påbud efter Retsplejerådets opfattelse derimod i intet tilfælde bortfalde automatisk, men derimod gælde, indtil det ophæves.

Retsplejerådet finder videre, at et forbud eller påbud bør kunne ophæves, hvis en hovedsag om den underliggende tvist afvises eller hæves. Hvis sagen afvises, bør forbuddet eller påbuddet dog først kunne ophæves, når afgørelsen er endelig. For hovedsager ved danske eller udenlandske domstole kræver dette, at en eventuel ankefrist er udløbet eller ankesagen endelig afgjort. Hvis en rettidigt anlagt sag hæves eller afvises, fordi domstolen eller voldgiftsretten ikke har kompetence til at behandle sagen, kan en ophævelse af forbuddet dog undlades, hvis sagen uden unødigt ophold indbringes for rette domstol eller voldgiftsret.

Ophævelse bør herefter efter Retsplejerådets opfattelse kunne ske helt eller delvist, hvis betingelserne for rettens meddelelse af forbud eller påbud ikke længere er opfyldt, eller hvis den part, der har opnået forbuddet eller påbuddet, utilbørligt forhaler sagen. For så vidt angår tilfælde, hvor sagen om den rettighed, der påstås krænket, ikke allerede er anlagt eller indledt ved en dansk eller udenlandsk domstol eller ved en voldgiftsret, foreslår Retsplejerådet som nævnt oven for under afsnit 10, at parten inden to uger efter, at der er truffet endelig afgørelse om at meddele forbud eller påbud, skal anlægge eller indlede sådan sag. Hvis parten ikke overholder denne forpligtelse, bør forbuddet eller påbuddet efter Retsplejerådets opfattelse kunne kræves ophævet, ligesom ophævelse bør kunne ske, hvis (hoved)sagen hæves eller afvises.

For så vidt angår de tilfælde, hvor (hoved)sagen skal afgøres ved en udenlandsk domstol eller ved en voldgiftsret, finder Retsplejerådet endvidere, at spørgsmålet om ophævelse af et forbud eller påbud bør kunne indbringes for retten, når (hoved)sagens realitet er endelig afgjort.

Retsplejerådet finder, at det bør være den ret, der har behandlet anmodningen om meddelelse af forbud eller påbud i 1. instans, som også bør behandle en anmodning om ophævelse af et forbud eller påbud i 1. instans. Rettens afgørelse om at ophæve eller ikke at ophæve et forbud eller påbud kæres efter reglerne i det foreslåede kapitel 23 b. Dette indebærer, at Sø- og Handelsrettens afgørelse i en sag om ophævelse af et forbud eller påbud skal indbringes for Østre Landsret.

Endelig foreslår Retsplejerådet, at den part, der har opnået et forbud eller påbud, så vidt muligt skal have lejlighed til at udtale sig, inden forbuddet eller påbuddet ophæves. Forslaget svarer til den gældende bestemmelse i retsplejelovens § 648, jf. § 638, stk. 3.

12. Inhabilitet

Som beskrevet under afsnit 5 ovenfor foreslår Retsplejerådet at videreføre det grundlæggende krav om, at den, der anmoder om et forbud (eller et påbud), skal godtgøre eller sandsynliggøre, at betingelserne for at nedlægge et forbud (eller et påbud) er til stede. Det betyder bl.a., at vedkommende skal godtgøre eller sandsynliggøre, at vedkommende har den ret, der søges beskyttet ved forbuddet eller påbuddet.

Det spørgsmål, der efter den gældende procesordning kan rejses i forhold til rettens senere inhabilitet, jf. kapitel 2, afsnit 2.8.2 ovenfor, må derfor også overvejes i forbindelse med de foreslåede regler.

I disse overvejelser må indgå, at Retsplejerådet foreslår, at den, der har fået medhold i sin anmodning om et forbud (påbud), skal anlægge sag om den rettighed, der påstås krænket, hvis en sag herom ikke allerede er verserende. Derimod skal der efter Retsplejerådets forslag ikke længere anlægges en såkaldt justifikationssag.

Retsplejerådets forslag indebærer, at der ikke under sagen om den rettighed, der påstås krænket, skal tages stilling til, om forbuddet (påbuddet) blev lovligt meddelt. Dette spørgsmål anses for afgjort, når der foreligger en endelig afgørelse om selve forbuddet (påbuddet).

Retsplejelovens regler om speciel inhabilitet skal anvendes således, at Danmarks forpligtelser efter Den Europæiske Menneskerettighedskonvention overholdes. Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol har ofte og ikke mindst i straffesager behandlet klager over, at dommere har medvirket ved pådømmelsen af en sag, som de på en eller anden måde tidligere har beskæftiget sig med. Det forhold, at en dommer, der skal træffe afgørelse i en sag, forud for sagens indbringelse for domstolene eller for hovedforhandlingen har truffet visse afgørelser vedrørende den samme sag, indebærer ikke i sig selv, at der er berettiget tvivl om dommerens upartiskhed. Det afgørende er karakteren og omfanget af de foranstaltninger, som dommeren har truffet forud for hoved-

forhandlingen. Hvis en dommer reelt har taget stilling til tvistens genstand på et tidligere tidspunkt, vil dommeren ikke kunne behandle tvisten på et senere tidspunkt. Der henvises til Jon Fridrik Kjølbro, Den Europæiske Menneskerettighedskonvention – for praktikere, 3. udgave (2010), side 418 f.

Den omstændighed, at en dommer har medvirket ved meddelelse af et forbud (påbud) kan derfor i sig selv ikke føre til, at dommeren ikke kan deltage i behandlingen af sagen om den rettighed, der påstås at være krænket. Afgørende må i stedet være, om dommeren i forbindelse med afgørelsen om forbuddet (påbuddet) har truffet sin afgørelse på en sådan måde, at vedkommende kan siges allerede reelt at have taget stilling til den pågældende rettighed og dermed præjudiceret den endelige afgørelse. Er dette tilfældet f.eks. derved, at dommeren reelt har givet udtryk for, at den, der ønskede forbuddet (påbuddet), har den ret, der søges beskyttet ved forbuddet (påbuddet), kan vedkommende dommer ikke medvirke ved den senere behandling og afgørelse om den rettighed, der påstås krænket. Det afgørende er, hvordan dommeren har formuleret præmisserne i den midlertidige afgørelse.

Det bemærkes særligt, at det i denne forbindelse efter Retsplejerådets opfattelse kan lægges til grund, at hvis en forbudssag er blevet behandlet sammen med hovedsagen, jf. retsplejelovens § 254, og begge sager herefter på samme grundlag er optaget til afgørelse, vil den omstændighed, at afgørelsen i forbudssagen måtte blive truffet før afgørelsen i hovedsagen, ikke kunne føre til, at dommere, der har medvirket ved afgørelsen af forbudssagen, ikke vil kunne deltage i færdiggørelsen af hovedsagen. Dette gælder også i de tilfælde, hvor dommeren ved afgørelsen af forbudssagen har lagt til grund, at vedkommende part har godtgjort sin ret.

Et af formålene med at flytte kompetencen til at nedlægge forbud (påbud) fra fogedretten til retsafdelingen er, at man ved at lade den samme dommer, som har behandlet forbudssagen, behandle hovedsagen om den rettighed, der påstås krænket, vil kunne opnå en procesbesparende virkning, da processtoffet normalt kun vil skulle præsenteres for de medvirkende dommere en gang. Denne fordel vil selvsagt ikke kunne opnås, hvis en dommer, der har meddelt et forbud (påbud) ikke vil kunne deltage i behandlingen af hovedsagen. Retsplejerådet har på denne baggrund overvejet, om der – for at begrænse antallet af tilfælde af inhabilitet under hovedsagen – alene skal gælde et krav om, at forbudsbetingelserne skal "sandsynliggøres". Sondringen mellem godtgørelse og sandsynliggørelse af betingelserne har imidlertid bl.a. betydning for, om der skal

stilles sikkerhed, idet der ikke skal stilles sikkerhed, når betingelserne for at meddele et forbud (påbud) er godtgjort. Et krav om sikkerhedsstillelse kan i den enkelte sag udgøre en (betydelig) økonomisk belastning for rekvirenten. Det er derfor Retsplejerådets opfattelse, at vægtige hensyn taler for at opretholde det nuværende system, hvorefter betingelserne enten skal godtgøres eller sandsynliggøres, således at den rekvirent, der kan godtgøre forbudsbetingelsernes tilstedeværelse, ikke skal stille sikkerhed.

13. Ansvaret ved ulovligt meddelt forbud eller påbud

Retsplejerådet finder, at de gældende regler om erstatningsansvar ved ulovlige forbud, jf. retsplejelovens § 648, jf. § 639, jf. kapitel 2, afsnit 2.10 ovenfor, må anses for velbegrundede og hensigtsmæssige, og rådet foreslår derfor, at de gældende regler videreføres og udvides til også at omfatte påbud som omtalt i afsnit 3 ovenfor. Med forslaget opretholdes således det objektive ansvar for den, der har opnået et forbud (og med forslaget også påbud), hvis det viser, at den hævdede rettighed ikke består (helt eller delvis). Retsplejerådet finder, at konsekvenserne af at få nedlagt et forbud eller påbud er af så vidtrækkende karakter, at dette fortsat bør afspejle sig i ansvarsgrundlaget for den, der anmoder om at få nedlagt et forbud eller påbud. Retsplejerådet finder dog, at der er behov for en vis sproglig præcisering i relation til ”tort”, idet det efter Retsplejerådets opfattelse bør fremgå udtrykkeligt, at tort har karakter af en godtgørelse og ikke en erstatning.

14. Appelmuligheder

Efter Retsplejerådets opfattelse bør rettens afgørelser om forbud og påbud, herunder en særskilt afgørelse om betaling af de omkostninger, der er forbundet med behandlingen af spørgsmålet, træffes ved kendelse. Herved sikres, at afgørelsen skal begrundes, jf. retsplejelovens § 218, stk. 1.

En ændring af procesordningen, således at kompetencen til at meddele forbud (og påbud) flyttes fra fogedretten til retsafdelingen, rejser endvidere spørgsmål om adgangen til at kære sådanne afgørelser.

De almindelige regler om kære i civile sager fremgår af retsplejelovens kapitel 37. Når kompetencen til at meddele forbud og påbud flyttes til retsafdelingen, kan det således

tale for, at spørgsmålet om kære af afgørelser om forbud eller påbud også skal afgøres efter de kæreregler, der i øvrigt gælder for civile sager.

En anvendelse af kærereglerne i kapitel 37 vil medføre, at en kendelse om forbud eller påbud truffet af en byret kan kæres til vedkommende landsret, jf. retsplejelovens § 389, stk. 1.

En anvendelse af kærereglerne i kapitel 37 vil imidlertid også medføre, at kendelser om forbud eller påbud truffet af Sø- og Handelsretten kun kan kæres til Højesteret, hvis Procesbevillingsnævnet giver tilladelse hertil, jf. retsplejelovens § 392, stk. 2.

Som nævnt oven for under afsnit 2 er det Retsplejerådets opfattelse, at der – hvis Sø- og Handelsrettens kompetence til at behandle forbudssager skal udvides – er væsentlige grunde til ikke at anvende de almindelige regler i kapitel 37 om kære af Sø- og Handelsrettens afgørelser, men i stedet indføre særlige kæreregler for denne rets afgørelser om meddelelse af forbud eller påbud.

Retsplejerådet foreslår således, at den ordning, der allerede gælder for Sø- og Handelsrettens afgørelser om meddelelse af forbud eller påbud i sager om EF-varemærker mv., udvides til at gælde også de nye forbudssager, som Sø- og Handelsretten skal kunne behandle. Det betyder, at afgørelser i alle forbudssager behandlet af Sø- og Handelsretten vil skulle kæres til Østre Landsret.

Kapitel 6
Lovudkast med bemærkninger

1. Lovudkast

Forslag
til
Lov om ændring af retsplejeloven m.v.
(Midlertidige afgørelser om forbud og påbud)

Justitsministeriet

§ 1

I lov om rettens pleje, jf. lovbekendtgørelse nr. …., foretages følgende ændringer:

1. I *§ 12, stk. 3,* og § *16, stk. 3, 1. pkt.,* indsættes efter ”borgerlige sager”: ”og midlertidige afgørelser om forbud eller påbud efter kapitel 23 b”.

2. I *§ 15, stk. 1,* indsættes efter ”§§ 225 og 227”: ”, og behandling af midlertidige afgørelser om forbud eller påbud i det omfang, som følger af kapitel 23 b”.

3. I *§ 15, stk. 2, nr. 1 og 2,* ændres ”forbudssager” til: ”midlertidige afgørelser om forbud eller påbud”.

4. *§ 16, stk. 6,* ophæves.

5. I *§ 20, stk. 1,* indsættes som *2. pkt.*:
”Reglen i 1. pkt. finder tilsvarende anvendelse i midlertidige afgørelser om forbud eller påbud efter kapitel 23, når afgørelsen behandles ved byretten i 1. instans.”

6. Efter *§ 347* indsættes:

”Kapitel 23 b
Midlertidige afgørelser om forbud og påbud i en borgerlig sag

§ 347 a. Efter anmodning kan retten efter reglerne i dette kapitel ved et forbud eller påbud bestemme, at private og repræsentanter for stat, region og kommune i disses egenskab af parter i private retsforhold midlertidigt skal foretage, undlade eller tåle bestemte handlinger.

Stk. 2. Hvis formålet med en anmodning efter stk. 1 er at opnå sikkerhed for fyldestgørelse af et pengekrav, skal anmodning herom indgives og behandles efter reglerne i kapitel 56 om arrest.

Stk. 3. Hvis formålet med en anmodning efter stk. 1 er at sikre bevis for en krænkelse af immaterialrettigheder mv., skal anmodning herom indgives og behandles efter reglerne om bevissikring i kapitel 57 a.

Stk. 4. Med hensyn til luftfartøjer, fremmede statsskibe og skibsladninger, der tilhører fremmede stater, kan forbud og påbud kun anvendes efter reglerne herom i anden lovgivning.

§ 347 b. Anmodning om meddelelse af forbud eller påbud indgives til en ret, der har saglig kompetence efter §§ 224 eller 225 og stedlig kompetence efter kapitel 22 til at behandle en sådan sag. Retsplejelovens § 227 finder tilsvarende anvendelse.

Stk. 2. Hvis tvisten om den rettighed, der søges beskyttet ved forbuddet eller påbuddet, skal afgøres ved voldgift eller en udenlandsk domstol, indgives anmodning om meddelelse af forbud eller påbud til en ret, som ville have haft saglig og stedlig kompetence efter stk. 1.

§ 347 c. Forbud eller påbud kan meddeles, hvis den part, der anmoder om forbuddet eller påbuddet, godtgør eller sandsynliggør:

1) at parten har den ret, der søges beskyttet ved forbuddet eller påbuddet,
2) at modpartens adfærd nødvendiggør, at der meddeles forbud eller påbud, og
3) at partens mulighed for at opnå sin ret vil forspildes, hvis parten henvises til at afvente tvistens retlige afgørelse.

§ 347 d. Forbud eller påbud kan ikke meddeles, når det skønnes, at lovens almindelige regler om straf og erstatning og eventuelt en af modparten tilbudt sikkerhed yder parten tilstrækkeligt værn.

Stk. 2. Retten kan nægte at meddele forbud eller påbud, hvis det vil påføre modparten skade eller ulempe, der står i åbenbart misforhold til partens interesse i meddelelse af forbuddet eller påbuddet.

§ 347 e. Retten kan bestemme, at parten som betingelse for meddelelse af forbud eller påbud skal stille sikkerhed for den skade og ulempe, som kan påføres modparten ved forbuddet eller påbuddet.

Stk. 2. Retten bestemmer sikkerhedens art og størrelse.

Stk. 3. Har retten stillet krav om sikkerhed, meddeles forbud eller påbud først, når den forlangte sikkerhed er stillet. Retten giver parterne besked om tidspunktet for forbuddets eller påbuddets meddelelse, såfremt dette tidspunkt ikke allerede er oplyst i et retsmøde, jf. § 162.

Stk. 4. Parterne kan, når tvisten er opstået, aftale, at forbud og påbud kan meddeles uden sikkerhedsstillelse. I sager mellem erhvervsdrivende om forhold, der vedrører parternes erhverv, kan en sådan aftale også indgås, før tvisten er opstået. Med erhverv sidestilles offentlig virksomhed. Retten kan efter anmodning undtagelsesvis se bort fra en aftale som nævnt i 2. pkt., hvis hensynet til den ene part i særlig grad taler herfor.

§ 347 f. Anmodning om meddelelse af forbud eller påbud skal indeholde oplysninger om grundlaget for denne svarende til de oplysninger, der fremgår af § 348, stk. 2. § 349 finder tilsvarende anvendelse.

§ 347 g. Anmodningen om meddelelse af forbud eller påbud behandles i et retsmøde, hvor den fornødne bevisførelse finder sted. Retten kan afskære en bevisførelse, som findes uforenelig med hensynet til forretningens fremme.

Stk. 2. Reglen i § 344 finder tilsvarende anvendelse.

Stk. 3. Retten fastsætter tid og sted for det i stk. 1 nævnte møde og giver meddelelse herom til den part, der har anmodet om forbuddet eller påbuddet.

Stk. 4. Retten underretter så vidt muligt modparten om tid og sted for mødet. Underretning kan ske ved tilsigelse, jf. stk. 5 og 6. Underretning kan dog undlades, hvis retten finder det ubetænkeligt at afholde mødet uden forudgående meddelelse til modparten, eller hvis det må antages, at formålet med forbuddet eller påbuddet vil forspildes, hvis modparten underrettes.

Stk. 5. Retten kan med et af denne fastsat varsel tilsige den, som anmodningen om forbud eller påbud retter sig imod, til mødet, såfremt dette foretages i den retskreds, hvor parten har bopæl eller opholdssted, eller hvorfra parten driver erhvervsmæssig virksomhed, eller i en tilstødende retskreds. Afholdes mødet ved Københavns Byret,

Retten på Frederiksberg, Retten i Glostrup eller Retten i Lyngby, kan parten tilsiges, såfremt denne har sådan tilknytning til en af disse retskredse. Det kan i tilsigelsen pålægges parten at møde personligt. Tilsigelsen skal indeholde oplysning om varslet og om virkningerne af udeblivelse.

Stk. 6. Er den part, som anmodningen om forbud eller påbud retter sig imod, en forening, et selskab eller lignende, kan foreningens eller selskabets direktør eller forretningsfører eller i fornødent fald et medlem af bestyrelsen tilsiges efter reglen i stk. 5, hvis vedkommende har bopæl eller opholdssted i retskredsen eller en tilstødende retskreds, eller foreningen eller selskabet har hjemting i eller driver erhvervsmæssig virksomhed fra en af disse retskredse. Reglen i stk. 5, 2. pkt., finder tilsvarende anvendelse.

§ 347 h. Hvis den part, der har anmodet om forbuddet eller påbuddet, ikke møder, afvises anmodningen om forbud eller påbud.

Stk. 2. Hvis den part, som anmodningen om forbud eller påbud retter sig imod, ikke møder eller træffes, kan anmodningen om forbud eller påbud imødekommes, hvis den er tilstrækkeligt begrundet i sagsfremstillingen og det i øvrigt fremkomne, og parten er lovligt tilsagt, eller underretning af parten er undladt i medfør af § 347 g, stk. 4, 3. pkt. Retten kan eventuelt udsætte mødet, hvis retten finder, at parten bør være til stede.

Stk. 3. Reglerne i § 365, stk. 4 og 5, finder tilsvarende anvendelse under mødet.

§ 347 i. Retten kan udsætte sagen, hvis

1) et retsforhold, hvis fastsættelse vil få indflydelse på sagens udfald, er under behandling ved en ret eller en administrativ myndighed, eller
2) der foreligger andre særlige grunde.

§ 347 j. Tredjemand kan indtræde som part under behandlingen af anmodningen om forbud eller påbud for så vidt angår spørgsmålet, om forbuddet eller påbuddet vil stride imod den pågældendes ret. Indtrædelsen sker ved en erklæring herom til retten.

Stk. 2. Tredjemand, der har en retlig interesse i udfaldet af en sag, kan indtræde i sagen til støtte for en af parterne. § 252 finder tilsvarende anvendelse.

§ 347 k. Retten træffer bestemmelse om betaling af de omkostninger, der har været forbundet med afgørelsen om forbud eller påbud. Rettens afgørelse træffes i overensstemmelse med reglerne i kapitel 30. Hvis sag om den rettighed, der påstås krænket, allerede er anlagt ved en dansk domstol, kan retten henskyde afgørelsen til sagsomkostningsafgørelsen i den verserende sag.

§ 347 l. Retten vejleder i fornødent omfang den, der ikke møder med advokat, om hans retsstilling.

Stk. 2. Retten kan give en person, der opfylder de økonomiske betingelser efter § 325, fri proces, hvis den pågældende har behov for advokatbistand.

Stk. 3. Retten vejleder den, som forbuddet eller påbuddet retter sig imod, om retsvirkningerne af afgørelsen, herunder at overtrædelse af forbuddet eller påbuddet kan medføre strafansvar.

§ 347 m. Hvis retten meddeler forbud eller påbud, kan retten efter anmodning fra den part, der har anmodet om forbuddet eller påbuddet, samtidig træffe bestemmelse om at beslaglægge rørligt gods, såfremt der er bestemte grunde til at antage, at det vil blive anvendt til overtrædelse af forbuddet eller påbuddet. Hvis retten finder, at spørgsmålet om beslaglæggelse bør behandles særskilt, kan retten henvise spørgsmålet til særskilt behandling ved fogedretten efter reglerne i kapitel 57.

Stk. 2. Det beslaglagte opbevares på partens bekostning af retten eller af den, retten bemyndiger hertil.

Stk. 3. Retten kan betinge beslaglæggelse af, at parten stiller sikkerhed for de i stk. 2 nævnte omkostninger. Beslaglæggelse kan endvidere betinges af, at en i medfør af § 347 e fastsat sikkerhed forhøjes.

Stk. 4. Under behandlingen af en anmodning om beslaglæggelse finder § 491, stk. 3, § 494, stk. 2, § 495, stk. 2, § 497 og § 498 tilsvarende anvendelse.

§ 347 n. Bistand til opretholdelse eller gennemførelse af et meddelt forbud eller påbud ydes af fogedretten efter reglerne i kapitel 57.

§ 347 o. Hvis sag om den rettighed, der påstås krænket, ikke allerede er anlagt ved en dansk eller udenlandsk domstol eller indledt ved en voldgiftsret, skal den, der har anmodet om forbud eller påbud, inden to uger efter, at afgørelsen om at meddele forbud eller påbud er endelig, anlægge eller indlede sådan sag. Hvis sagen anlægges ved en dansk domstol, skal sagen anlægges ved den ret, der har behandlet anmodningen om forbud eller påbud i 1. instans.

Stk. 2. Stk. 1 finder tilsvarende anvendelse, når forbud eller påbud er afværget ved sikkerhedsstillelse.

Stk. 3. Stk. 1 og 2 kan fraviges ved parternes aftale. En sådan aftale kan først indgås, når der er truffet endelig bestemmelse om at meddele forbud eller påbud.

§ 347 p. Et forbud eller påbud gælder, indtil det ophæves efter reglerne i stk. 2 og 3 eller bortfalder efter reglerne i stk. 4.

Stk. 2. Et forbud eller påbud kan ophæves helt eller delvist, hvis

1) betingelserne for rettens meddelelse af forbud eller påbud ikke længere er opfyldt,
2) den part, der har opnået forbuddet eller påbuddet, utilbørligt forhaler sagen, eller
3) sag efter § 347 o ikke anlægges eller indledes rettidigt, hæves eller afvises.

Stk. 3. Et forbud eller påbud i en sag, hvor hovedsagen om den rettighed, der påstås krænket, skal afgøres ved udenlandsk domstol eller ved voldgift, kan endvidere ophæves, når der er truffet endelig afgørelse i hovedsagen.

Stk. 4. Et forbud eller påbud i en sag, hvor hovedsagen om den rettighed, der påstås krænket, skal afgøres ved en dansk domstol, bortfalder, hvis forbuddet eller påbuddet ikke forinden er ophævet efter reglerne i stk. 2, når der er afsagt dom i hovedsagen, og anke ikke er iværksat inden ankefristens udløb, eller en rettidigt iværksat anke senere er frafaldet, eller andet er bestemt i dommen.

Stk. 5. Anmodning om ophævelse af et forbud eller påbud indgives skriftligt til den ret, der har behandlet anmodningen om forbud eller påbud i 1. instans.

Stk. 6. Forinden et forbud eller påbud ophæves, skal retten så vidt muligt give den part, der har opnået forbuddet eller påbuddet, lejlighed til at udtale sig.

§ 347 q. Byrettens afgørelser om forbud og påbud, herunder en afgørelse om ophævelse af forbud eller påbud eller en selvstændig afgørelse om betaling af de omkostninger, der er forbundet med behandlingen af spørgsmålet, træffes ved kendelse, der kan kæres efter reglerne i kapitel 37. Kære har ikke opsættende virkning for afgørelsen om forbud eller påbud.

Stk. 2. Sø- og Handelsrettens afgørelser om forbud og påbud, herunder en selvstændig afgørelse om betaling af de omkostninger, der er forbundet med behandlingen af spørgsmålet, træffes ved kendelse, der kan kæres til Østre Landsret. Retsplejelovens kapitel 37 finder tilsvarende anvendelse. Kære har ikke opsættende virkning for afgørelsen om forbud og påbud.

§ 347 r. Den, som har opnået et forbud eller påbud på grundlag af en rettighed, som viser sig ikke at bestå, skal betale modparten erstatning for tab og godtgørelse for tort. Det samme gælder, når forbuddet eller påbuddet bortfalder eller ophæves på grund af efterfølgende omstændigheder, såfremt det må antages, at rettigheden ikke bestod.

Stk. 2. Viser rettighedshaverens ret sig alene at bestå i et mindre omfang, skal rettighedshaveren betale modparten erstatning for det tab, der følger af, at forbuddet eller påbuddet har haft for stor udstrækning.

Stk. 3. Er forbuddet eller påbuddet ulovligt af andre grunde, skal rettighedshaveren betale modparten erstatning for tab og godtgørelse for tort, såfremt rettighedshaveren burde have undladt at begære forbud eller påbud.

Stk. 4. Krav efter stk. 1-3 kan gøres gældende som modkrav under sagen, hvis denne allerede verserer ved en dansk domstol, eller under selvstændigt søgsmål. Selvstændigt søgsmål, der først kan anlægges, når forbuddet eller påbuddet er ophævet eller bortfaldet efter § 347 p, skal anlægges inden 3 måneder efter ophævelsen eller bortfaldet.

Stk. 5. Reglerne i stk. 1-4 finder tilsvarende anvendelse, når et forbud eller påbud afværges ved sikkerhedsstillelse, jf. § 347 d, stk. 1.

Stk. 6. Ophæves et forbud eller påbud under kære, kan der ved afgørelsen i kæresagen tillægges modparten erstatning og godtgørelse efter reglerne i stk. 1-3.

§ 347 s. Hvis sag om den rettighed, der påstås krænket, afgøres ved en dansk domstol, træffes der ved afgørelsen bestemmelse om, hvorledes der skal forholdes med beslaglagt rørligt gods, herunder gods, der er beslaglagt af fogedretten i medfør af kapitel 57. En sådan bestemmelse kan også træffes ved ophævelse af et forbud eller påbud i medfør af § 347 p eller ved dommen i en i medfør af § 347 t anlagt sag. Ved afgørelsen kan det beslaglagte tilbagegives den part, som forbuddet eller påbuddet retter sig imod, udleveres til en rettighedshaver, eller det kan konfiskeres. Sker der konfiskation, kan det konfiskerede efter anmodning anvendes til dækning af erstatningskrav, der tilkommer den part, der har opnået forbuddet eller påbuddet.

§ 347 t. Den, der forsætligt overtræder et forbud eller påbud, kan idømmes straf af bøde eller fængsel indtil 4 måneder og i forbindelse hermed dømmes til at betale erstatning. Sag efter 1. pkt. anlægges af den part, der har opnået forbuddet eller påbuddet.

Stk. 2. Spørgsmålet om idømmelse af straf eller erstatning kan udsættes, indtil sagen om den rettighed, der påstås krænket, er afgjort."

7. *Kapitel 57* affattes således:

"Kapitel 57
Bistand til opretholdelse af forbud og påbud mv.

§ 641. Er der meddelt forbud eller påbud efter kapitel 23 b, yder fogedretten efter anmodning den, der har opnået forbuddet eller påbuddet (rekvirenten), bistand til opretholdelse af forbuddet eller påbuddet, herunder ved at hindre, at forbuddet overtrædes, eller ved at sikre at påbuddet efterkommes, eller ved at tilintetgøre, hvad der er foretaget i strid med forbuddet eller påbuddet.

Stk. 2. Fogedretten kan beslaglægge rørligt gods, såfremt det anvendes eller har været anvendt ved overtrædelse af forbuddet eller påbuddet, eller såfremt der er bestemte grunde til at antage, at det vil blive anvendt til sådant formål.

Stk. 3. Det beslaglagte opbevares på rekvirentens bekostning af fogedretten eller af den, fogedretten bemyndiger hertil.

Stk. 4. Fogedretten kan betinge beslaglæggelse af, at rekvirenten stiller sikkerhed for de i stk. 3 nævnte omkostninger. Beslaglæggelse kan endvidere betinges af, at en sikkerhed, som retten har fastsat i medfør af § 347 e, forhøjes.

Stk. 5. Foretager fogedretten beslaglæggelse, skal fogedretten underrette den ret, som har meddelt forbuddet eller påbuddet, om afgørelsen.

§ 642. Anmodning om bistand eller beslaglæggelse efter § 641 indgives til fogedretten i den retskreds, hvor der efter § 487 er værneting, eller til fogedretten ved den byret, der har nedlagt forbuddet eller påbuddet. Anmodningen skal vedlægges udskrift af kendelsen om forbud eller påbud.

Stk. 2. Med hensyn til sagens behandling finder § 248, § 344, § 348, § 349, § 360, stk. 3, § 491, stk. 1, 1. pkt., og stk. 3, § 492, stk. 1, § 493, stk. 1 og 2, § 494, stk. 1, 2 og 4, § 495, stk. 1, 1. pkt., stk. 2 og 3, §§ 497-500, § 502, stk. 1, nr. 2 og 3, og § 506 tilsvarende anvendelse. Under behandlingen af en anmodning om bistand til sikring af opretholdelsen af et påbud finder endvidere reglerne i kapitel 48 tilsvarende anvendelse.

§ 643. Fogedretten træffer bestemmelse om betaling af de omkostninger, der har været forbundet med fogedrettens behandling af sagen. Reglerne i kapitel 30 finder tilsvarende anvendelse. Hvis sag om den rettighed, der påstås krænket, allerede er an-

lagt ved en dansk domstol, kan fogedretten henskyde afgørelsen til sagsomkostningsafgørelsen i den verserende sag.

§ 644. Fogedrettens afgørelser, der træffes ved kendelse, kan kæres efter reglerne i kapitel 53. Kære har ikke opsættende virkning."

Erhvervs- og Vækstministeriet

§ 2

I designloven, jf. lovbekendtgørelse nr. 89 af 28. januar 2009, som ændret ved § 19 i lov nr. 579 af 1. juni 2010, foretages følgende ændringer:

1. I *§ 43, stk. 1-3,* ændres "Forbud" til: "Midlertidige afgørelser om forbud eller påbud".

2. I *§ 43, stk. 1,* ændres "fogedretten" til: "byretten eller Sø- og Handelsretten".

3. I *§ 43, stk. 4,* indsættes efter "kapitel": "23 b og".

§ 3

I varemærkeloven, jf. lovbekendtgørelse nr. 90 af 28. januar 2009, som ændret ved § 18 i lov nr. 579 af 1. juni 2010, foretages følgende ændringer:

1. I *§ 43b, stk. 1,* § *43c, stk. 1,* og § *43d* ændres "Forbud" til: "Midlertidige afgørelser om forbud eller påbud".

2. I *§ 43b, stk. 1,* ændres "fogedretten" til: "byretten eller Sø- og Handelsretten".

3. I *§ 43b, stk. 2,* og § *43c, stk. 3, 1. pkt.,* indsættes efter "kapitel": "23 b og".

4. I *§ 43c, stk. 3, 2. pkt.,* ændres "§ 645" til: "641".

5. I *§ 43d* ændres "forbudet" til: "den midlertidige afgørelse om forbud eller påbud".

§ 4

I markedsføringsloven, jf. lovbekendtgørelse nr. 839 af 31. august 2009, som ændret ved § 2 i lov nr. 535 af 26. maj 2010, lov nr. 719 af 25. juni 2010, § 11 i lov nr. 1556 af 21. december 2010, § 4 i lov nr. 341 af 27. april 2011 og lov nr. 621 af 14. juni 2011, foretages følgende ændringer:

1. I *§ 29, stk. 1, 2. pkt.,* ændres ”§ 642, nr. 2, § 643, § 645, stk. 1-3, og § 651” til: ”§ 347 c, nr. 2, § 347 d, § 347 t og § 641, stk. 1-3 og 5”.

2. I *§ 29, stk. 1, 2. pkt.,* ændres ”§§ 636 og 638 og § 648, stk. 2” til: ”§ 347 l, stk. 3 og § 347 p”.

§ 5

I lov om forbud til beskyttelse af forbrugernes interesser, jf. lov nr. 1257 af 20. december 2000, foretages følgende ændringer:

1. I *§ 3, stk. 2,* ændres ”fogedretten” til: ”byretten eller Sø- og Handelsretten”.

2. I *§ 3, stk. 2,* ændres ”nedlægge forbud” til: ”træffe en midlertidig afgørelse om forbud eller påbud”.

3. I *§ 3, stk. 2,* indsættes efter ”kapitel”: ”23 b og”.

Ikrafttræden mv.

§ 6

Loven træder i kraft den …

§ 7

Loven gælder ikke for Færøerne og Grønland, men §§ 2, 3 og 5 kan ved kongelig anordning sættes i kraft for Færøerne og Grønland med de ændringer, som de færøske og grønlandske forhold tilsiger.

2. Bemærkninger til lovudkastet

Bemærkninger til lovforslagets enkelte bestemmelser

Til § 1

Til nr. 1 (§ 12, stk. 3 og § 16, stk. 3, 1. pkt.)

Det er forudsat, at retsplejelovens almindelige regler om kollegial og sagkyndig behandling i byretten og Sø- og Handelsretten ikke umiddelbart finder anvendelse i selvstændige sager om midlertidige afgørelser om forbud og påbud efter det foreslåede nye kapitel 23 b, jf. lovudkastets § 1, nr. 6.

I de tilfælde, hvor der verserer en hovedsag, som er undergivet *kollegial behandling*, og hvor retten finder, at det kan være hensigtsmæssigt at forhandle den verserende retssag sammen med forbuds- eller påbudssagen, jf. reglen om rettens adgang til at forhandle sager i forbindelse med hinanden i retsplejelovens § 254, stk. 1, bør forbuds- og påbudssagen imidlertid kunne blive undergivet kollegial behandling.

Dernæst bør det også i særlige tilfælde være muligt selvstændigt at kunne undergive en forbuds- eller påbudssag kollegial behandling.

Det foreslås derfor at udvide anvendelsesområdet for kollegial behandling til også at omfatte midlertidige afgørelser om forbud og påbud efter kapitel 23 b, jf. lovudkastets § 1, nr. 6.

Forslaget om adgang til kollegial behandling gælder, hvad enten sagen behandles i byretten eller i Sø- og Handelsretten, jf. henvisningen til retsplejelovens § 12, stk. 3, i retsplejelovens § 16, stk. 1, 3. pkt.

Ligeledes kan det i sager, hvor udfaldet beror på en særlig *sagkyndig vurdering*, være en fordel, at der kan medvirke sagkyndige medlemmer. På denne baggrund foreslås det at udvide adgangen til at tilkalde sagkyndige medlemmer til også at omfatte midlertidige afgørelser om forbud og påbud efter kapitel 23 b, jf. lovudkastets § 1, nr. 6.

Der henvises til kapitel 5, afsnit 6.

Til nr. 2 (§ 15, stk. 1)

Der er tale om en konsekvensændring som følge af forslaget i lovudkastets § 1, nr. 6, om at udvide Sø- og Handelsrettens kompetence til at behandle sager om forbud (og påbud) svarende til den kompetence, som retten har til at behandle de sagstyper, der er nævnt i retsplejelovens §§ 225 og 227.

Der henvises til kapitel 5, afsnit 2.

Til nr. 3 (§ 15, stk. 2, nr. 1 og 2)

Der er tale om en konsekvensændring som følge af forslaget om, at kompetencen til at foranstalte foreløbige retsmidler udvides, således at retten ved forbud eller påbud skal kunne bestemme, at en part midlertidigt skal foretage, undlade eller tåle bestemte handlinger, jf. lovudkastets § 1, nr. 6.

Der henvises til kapitel 5, afsnit 3.

Til nr. 4 (§ 16, stk. 6)

Bestemmelsen om, at sager om nedlæggelse af forbud og påbud vedrørende EF-varemærker og EF-design behandles uden tilkaldelse af sagkyndige medlemmer, foreslås ophævet som konsekvens af forslaget i lovudkastets § 1, nr. 1.

Til nr. 5 (§ 20, stk. 1)

Det er forudsat, at retsplejelovens almindelige regler om sagkyndig behandling i byretten ikke umiddelbart finder anvendelse i selvstændige sager om midlertidige afgørelser om forbud og påbud efter det foreslåede nye kapitel 23 b, jf. lovudkastets § 1, nr. 6.

Imidlertid kan det i sager, hvor udfaldet beror på en særlig sagkyndig vurdering, være en fordel, at der kan medvirke sagkyndige medlemmer. På denne baggrund foreslås det at udvide adgangen til at tilkalde sagkyndige medlemmer til også at omfatte midlertidige afgørelser om forbud og påbud efter kapitel 23 b, jf. lovudkastets § 1, nr. 6.
Der henvises til kapitel 5, afsnit 6.

Til nr. 6 (Kapitel 23 b)

Til kapitel 23 b

De gældende regler om nedlæggelse af forbud i kapitel 57 foreslås revideret og indsat i et nyt kapitel 23 b om midlertidige afgørelser om forbud og påbud.

Forslaget om at flytte reglerne fra tredje bog, femte afsnit, som omhandler fogedrettens kompetence til at foranstalte foreløbige retsmidler, til tredje bog, første afsnit, som omhandler de almindelige bestemmelser i den borgerlige retspleje, skal ses i lyset af forslaget om at flytte kompetencen til at behandle sager om forbud (og efter forslaget også påbud) fra fogedafdelingen til retsafdelingen.

Der henvises generelt til kapitel 5.

Til § 347 a

Kompetencen til at foranstalte foreløbige retsmidler foreslås udvidet, således at retten ikke kun skal kunne nedlægge egentlige forbud mod visse handlinger. Det foreslås, at retten i stedet ved et forbud eller påbud skal kunne bestemme, at en part midlertidigt skal foretage, undlade eller tåle bestemte handlinger, jf. forslaget til *stk. 1*. Den foreslåede afgrænsning af forbud og påbud er således bredere end den nuværende adgang til at nedlægge forbud, idet en part efter den foreslåede bestemmelse i videre omfang end i dag vil kunne pålægges handlepligter, ligesom parten vil kunne pålægges at skulle tåle, at modparten selv foretager nogle handlinger.

Den foreslåede bestemmelse om, at en part skal kunne pålægges at *undlade* bestemte handlinger svarer til, hvad en part efter gældende ret kan pålægges ved forbud. Forslaget om, at en part skal kunne pålægges at *foretage* sig noget eller *tåle*, at der bliver foretaget noget, indebærer derimod som nævnt en udvidelse i forhold til gældende ret, idet forbud i dag udover undladelsespligter kun kan angå accessoriske handlepligter. I de senere års retspraksis har der dog været en vis tendens til at pålægge mere vidtgående handlepligter. Forslaget vil således i vidt omfang være udtryk for en lovfæstelse af den retspraksis, der har udviklet sig i forhold til accessoriske handlepligter. En midlertidig afgørelse om påbud vil således eksempelvis kunne gå ud på, at der skal etableres en bestemt faktisk tilstand, f.eks. at en vejbom skal fjernes, eller at et skilt skal ta-

ges ned. Selvom der er adgang til, at der kan etableres ændringer i en faktisk tilstand ved en midlertidig afgørelse om forbud eller påbud, kan der som led i en sådan afgørelse ikke uden videre gives pålæg om vidtgående tilstandsændringer. Den midlertidige afgørelse bør således ikke gå længere end det, der er nødvendigt for at gennemføre en tilfredsstillende midlertidig retstilstand.

Et forbud eller påbud kan som hidtil rettes mod private og mod det offentlige, når en myndighed er part i et privat retsforhold.

Der stilles derimod ikke forslag om, at offentlige myndigheders myndighedsudøvelse skal omfattes af reglerne om adgang til at nedlægge forbud og påbud. Adgangen til at standse offentlige myndigheders myndighedsudøvelse må i stedet – som hidtil – afgøres som et spørgsmål om opsættende virkning af den konkrete myndighedsudøvelse i forbindelse med et søgsmål mod myndigheden. Spørgsmålet om opsættende virkning i forhold til offentlige myndigheders myndighedsudøvelse kan opstå både i forhold til lovgivning og i forhold til forvaltningsafgørelser. Særligt for så vidt angår opsættende virkning i forhold til forvaltningsafgørelser kan spørgsmålet være afgjort i den enkelte lovgivning. Selv om der ikke foreligger udtrykkelig lovhjemmel, er domstolene ikke afskåret fra undtagelsesvis at tillægge et søgsmål vedrørende gyldigheden af en administrativ afgørelse opsættende virkning, jf. Højesterets afgørelse i U 1994.823 H. Det fremgår af Højesterets præmisser i den pågældende afgørelse, at den konkrete afgørelse af, om et søgsmål bør tillægges opsættende virkning, må bero på en afvejning af det offentliges interesse i, at gennemførelsen af afgørelsen ikke udsættes, over for arten og omfanget af den skade, den pågældende kan blive påført, ligesom det må tillægges betydning, om der efter en foreløbig vurdering foreligger et rimeligt grundlag for påstanden om ugyldighed.

Hvis der opstår spørgsmål om national lovgivnings forenelighed med EU-retten, følger det af EU-Domstolens dom i Factortame I (sag C-213/89), at nationale domstole direkte i medfør af EU-retten er beføjede til at træffe foreløbige forholdsregler, dvs. tillægge myndighedsudøvelsen opsættende virkning, hvis det eneste, der er til hinder for, at den nationale domstol træffer foreløbige forholdsregler, er en national retsregel. Højesteret har antaget, at det i de tilfælde, hvor der opstår spørgsmål om en forvaltningsafgørelses forenelighed med EU-retten, og hvor den nationale domstol har besluttet at forelægge et præjudicielt spørgsmål for EU-Domstolen, må følge af EU-retten, at den

nationale domstol ligeledes har beføjelse til at træffe bestemmelse om, at gennemførelsen af afgørelsen skal udsættes, jf. Højesterets præmisser i U 1994.823 H.

Formålet med de foreslåede bestemmelser i *stk. 2 og 3* er at foretage en afgrænsning i forhold til reglerne om arrest og bevissikring, jf. retsplejelovens kapitel 56 og 57 a. Anmodninger om arrest og bevissikring vil fortsat skulle behandles af fogedretten.

Det bemærkes i den forbindelse, at det efter gældende ret i praksis ofte forekommer, at der samtidig anmodes både om foretagelse af bevissikring og nedlæggelse af forbud. Selv om kompetencen til at anvende de nævnte retsmidler efter forslaget ikke fremover vil være samlet i fogedretten, vil der dog ikke være noget til hinder for, at sådanne anmodninger også fremover vil kunne behandles i samme møde. Den pågældende dommer vil i så fald blot skulle varetage flere funktioner, idet den pågældende vil skulle optræde som foged i relation til anmodningen om bevissikring og som dommer i retsafdelingen i relation til anmodningen om meddelelse af forbud eller påbud. Det påhviler i givet fald den pågældende (by)ret at sørge for, at retten beklædes af en person, der er tilstrækkeligt kompetent til at behandle den eller de omhandlede anmodninger.

Den foreslåede bestemmelse i *stk. 4* svarer til den gældende bestemmelse i retsplejelovens § 641, stk. 3, dog således at bestemmelsen ikke kun omhandler forbud, men også påbud som omtalt i stk. 1.

Der henvises i øvrigt til kapitel 5, afsnit 2-4.

Til § 347 b

Bestemmelsen vedrører retternes saglige og stedlige kompetence i midlertidige afgørelser om forbud og påbud. Det foreslås, at sager om forbud og påbud altid skal indbringes som selvstændige sager, uanset om der måtte versere en retssag om den underliggende tvist.

Med hensyn til spørgsmålet om *saglig kompetence* foreslås det, at sager om forbud og påbud som udgangspunkt behandles i byretten i 1. instans. Med henblik på at opnå en fagligt specialiseret behandling af visse forbudssager foreslås det derudover, at Sø- og Handelsrettens kompetence til at behandle sager om forbud (og påbud) udvides sva-

rende til den kompetence, som retten har til at behandle de sagstyper, der er nævnt i retsplejelovens §§ 225 og 227.

Det foreslås derfor i *stk. 1, 1. pkt.*, at anmodningen om meddelelse af en midlertidig afgørelse om forbud eller påbud i 1. instans indgives til byretten eller Sø- og Handelsretten efter reglerne i retsplejelovens §§ 224 og 225. Byretten kan endvidere henvise sagen til behandling i Sø- og Handelsretten efter reglen i § 227, jf. *2. pkt*.

Reglerne indebærer en vis valgfrihed for sagens parter i spørgsmålet om, ved hvilken ret sagen om forbud eller påbud skal behandles. I sager som nævnt i § 225, stk. 2, kan sagen således indbringes ved Sø- og Handelsretten (og ellers i byretten). Ligeledes er reglerne i § 225, stk. 3, og § 227, stk. 1, om henvisning til behandling ved Sø- og Handelsretten, betinget af, at en af parterne anmoder herom.

Med hensyn til spørgsmålet om *stedlig kompetence* foreslås det, at reglerne i retsplejelovens kapitel 22 skal finde anvendelse i sin helhed. Det bemærkes, at den foreslåede bestemmelse i et vist omfang således indebærer en udvidelse i forhold til, hvad der i dag gælder om stedlig kompetence i forbudssager, hvor alene §§ 235-240 finder anvendelse.

Særligt for processuelle udlændinge vil forslaget om at anvende retsplejelovens almindelige værnetingsregler i kapitel 22 indebære en indskrænkning i reglerne om opholds- og godsværneting, idet værnetinget for disse personer efter gældende ret afgøres efter retsplejelovens § 487, der har et videre anvendelsesområde end § 246, stk. 2 og 3, som alene omfatter sager vedrørende formueretsforhold.

I *stk. 2* foreslås det, at bestemmelsen i stk. 1 tillige skal gælde for tvister, der vil skulle afgøres ved voldgift eller udenlandsk domstol. For så vidt angår sådanne tvister vil anmodningen om forbud eller påbud således skulle indgives til en ret, der efter reglerne i §§ 224 eller 225 (§ 227) og kapitel 22 ville være saglig og stedlig kompetent, hvis ikke tvisten skulle afgøres ved voldgift eller udenlandsk domstol.

Der henvises i øvrigt til kapitel 5, afsnit 2 og 6.

Til § 347 c

Som betingelse for at retten skal kunne meddele forbud eller påbud, foreslås det, at den part, der anmoder om forbuddet eller påbuddet, skal godtgøre eller sandsynliggøre, at parten har den ret, der søges beskyttet ved forbuddet eller påbuddet *(nr. 1)*, at modpartens adfærd nødvendiggør, at der meddeles forbud eller påbud *(nr. 2)*, og at partens mulighed for at opnå sin ret vil forspildes, hvis parten henvises til at afvente tvistens retlige afgørelse *(nr. 3)*.

Disse betingelser svarer i vidt omfang til de gældende betingelser for nedlæggelse af forbud i retsplejelovens § 642, idet den foreslåede bestemmelse dog ikke kun omhandler forbud, men også påbud som omtalt i § 347 a, stk. 1.

Der henvises i øvrigt til kapitel 5, afsnit 5.

Til § 347 d

Det foreslås i *stk. 1*, at retten ikke skal kunne meddele forbud eller påbud, når det skønnes, at lovens almindelige regler om straf og erstatning og eventuelt en af modparten tilbudt sikkerhed yder parten tilstrækkeligt værn. Dette svarer til den gældende bestemmelse i retsplejelovens § 643, stk. 1, dog således at bestemmelsen ikke kun omhandler forbud, men også påbud som omtalt i § 347 a, stk. 1.

Endvidere foreslås det i *stk. 2*, at proportionalitetsafvejningen i retsplejelovens § 643, stk. 2, videreføres, dog således at bestemmelsen udvides til også at omfatte påbud som omtalt i § 347 a, stk. 1. Den gældende bestemmelse i § 643, stk. 2, er udtryk for en undtagelsesregel, som kun forudsættes anvendt i de få tilfælde, hvor der består en betydelig forskel mellem rekvirentens interesse i nedlæggelse af forbud og de mulige skadevirkninger for rekvisitus.

Efter den foreslåede bestemmelse kan retten nægte at meddele forbud eller påbud, hvis en sådan afgørelse vil påføre modparten skade eller ulempe, der står i åbenbart misforhold til partens interesse i forbuddet eller påbuddet.

Det bemærkes endvidere, at adgangen til at meddele forbud eller påbud ligeledes må vurderes i lyset af relevante bestemmelser i Den Europæiske Menneskerettighedskonvention, herunder f.eks. artikel 10 om ytringsfrihed.

Der henvises i øvrigt til kapitel 5, afsnit 5.

Til § 347 e

Reglerne om sikkerhedsstillelse i retsplejelovens § 644 foreslås opretholdt, dog således at bestemmelsen ikke kun omhandler forbud, men også påbud som omtalt i § 347 a, stk. 1. Retten skal således kunne bestemme, at parten som betingelse for meddelelse af forbud eller påbud skal stille sikkerhed for den skade og ulempe, som kan påføres modparten ved forbuddet eller påbuddet.

I *stk. 4* foreslås som noget nyt en bestemmelse om muligheden for at give afkald på sikkerhedsstillelse.

I *1. pkt.* foreslås det gældende princip om, at der kan gives afkald på sikkerhedsstillelse, når tvisten er opstået, lovfæstet.

Det foreslås endvidere i *2. pkt.*, at det i sager mellem erhvervsdrivende om forhold, der vedrører deres erhverv, også skal være muligt på forhånd at indgå en aftale om afkald på sikkerhedsstillelse, dvs. inden tvisten er opstået. Efter *3. pkt.* skal offentlig virksomhed sidestilles med erhverv.

I *4. pkt.* foreslås en særlig regel om muligheden for at tilsidesætte en forhåndsaftale mellem erhvervsdrivende (eller offentlige myndigheder) om afkald på sikkerhedsstillelse. Det foreslås således, at retten efter anmodning undtagelsesvis kan se bort fra en sådan aftale, hvis hensynet til den ene part i særlig grad taler herfor.

Det bemærkes, at aftalelovens regler om ugyldige viljeserklæringer gælder ved siden af den foreslåede bestemmelse. Tilsidesættelse af en aftale om afkald på sikkerhedsstillelse vil således også kunne ske efter disse regler, hvis betingelserne herfor er opfyldt.

Der henvises i øvrigt til kapitel 5, afsnit 5.

Til § 347 f

Bestemmelsen omhandler kravene til en anmodning om meddelelse af forbud eller påbud. Det foreslås, at anmodningen skal indeholde oplysninger om grundlaget for denne svarende til de oplysninger, der fremgår af retsplejelovens § 348, stk. 2. Det foreslås endvidere, at retsplejelovens § 349 skal finde tilsvarende anvendelse.

Der henvises i øvrigt til kapitel 5, afsnit 7.

Til § 347 g

Det foreslås i *stk. 1*, at en anmodning om meddelelse af forbud eller påbud skal behandles i et retsmøde, hvor den fornødne bevisførelse finder sted. Den foreslåede bestemmelse i stk. 1, 2. pkt., hvorefter retten skal kunne afskære en bevisførelse, som findes uforenelig med hensynet til forretningens fremme, er en videreførelse af den gældende bestemmelse i retsplejelovens § 647, stk. 1.

Det foreslås i øvrigt at gældende ret, hvorefter der i forbudssager er praksis for at anvende ensidigt indhentede erklæringer, uanset om erklæringen er indhentet før eller efter indgivelse af en anmodning om forbud, videreføres for sager om forbud eller påbud. Retssagen om den underliggende tvist vil derimod skulle behandles efter reglerne i den ordinære domsproces, hvor ensidigt indhentede sagkyndige erklæringer i praksis normalt kun tillades fremlagt, hvis de er indhentet før sagens anlæg, jf. herved Højesterets afgørelse i U 2011.151 H.

Det foreslås i *stk. 2*, at princippet i retsplejelovens § 344 om den frie bevisbedømmelse også skal finde anvendelse i sager om forbud eller påbud. Henvisningerne i § 344 til §§ 302, 303 og 339, stk. 3, gør disse bestemmelser anvendelige under forbuds- eller påbudssagen. Dette svarer til gældende ret, jf. retsplejelovens § 646, stk. 2, jf. § 344.

Det foreslås i *stk. 3*, at retten fastsætter tid og sted for mødet om meddelelse af forbud eller påbud og giver besked herom til den part, der har anmodet om forbuddet eller påbuddet, hvilket svarer til gældende ret, jf. retsplejelovens § 646, stk. 2, jf. § 491, stk. 1, 1. pkt.

Bestemmelserne i *stk. 4-6*, omhandler underretning – eventuelt ved tilsigelse – af den part, som anmodningen om forbud eller påbud retter sig imod. Det foreslås, at retten så vidt muligt underretter modparten om tid og sted for mødet. Underretning bør dog kunne undlades, hvis retten finder det ubetænkeligt at afholde mødet uden forudgående meddelelse til modparten, eller hvis det må antages, at formålet med forbuddet eller påbuddet vil forspildes, hvis modparten underrettes. I nærmere angivne tilfælde kan underretning ske ved tilsigelse. Den foreslåede fremgangsmåde vedrørende underretning mv. svarer til den fremgangsmåde, der i dag gælder for fogedrettens behandling af forbudssager, jf. retsplejelovens § 646, stk. 2, jf. § 493, stk. 1 og 2, og § 494, stk. 1 og 4.

Der henvises i øvrigt til kapitel 5, afsnit 7.

Til § 347 h

Det foreslås i *stk. 1*, at anmodningen om meddelelse af forbud eller påbud skal afvises, hvis den part, der har anmodet om forbuddet eller påbuddet, ikke møder. Dette svarer til, hvad der i dag gælder for fogedrettens behandling af forbudssager, jf. retsplejelovens § 646, stk. 2, jf. § 492, stk. 1.

Stk. 2 vedrører tilfælde, hvor den part, som anmodningen om meddelelse af forbud eller påbud retter sig imod, ikke møder eller træffes. Det foreslås, at anmodningen om meddelelse af forbud eller påbud skal kunne imødekommes, hvis den er tilstrækkeligt begrundet i sagsfremstillingen og det i øvrigt fremkomne, og parten er lovligt tilsagt, eller underretning af den pågældende er undladt i medfør af den foreslåede bestemmelse i § 347 g, stk. 4, 3. pkt. Hvis parten skal tilsiges til mødet, forudsættes reglen alene anvendt i de tilfælde, hvor der i forbindelse med tilsigelsen er overgivet parten en genpart af anmodningen og de deri påberåbte bilag, ligesom parten i disse tilfælde skal vejledes om retsvirkningerne af udeblivelse i tilsigelsen. Dette svarer til, hvad der gælder i dag, jf. retsplejelovens § 646, stk. 2, jf. § 493, stk. 1 og 2, § 494, stk. 1 og 4, og § 495, stk. 1, 1. pkt. Anvendelse af reglen afskærer ikke rettens adgang til at betinge meddelelse af forbud eller påbud af, at der stilles sikkerhed.

Det foreslås endvidere, at retten eventuelt kan udsætte mødet om forbud eller påbud, hvis retten finder, at modparten bør være til stede. Dette svarer til, hvad der i dag gæl-

der for fogedrettens behandling af forbudssager, jf. retsplejelovens § 646, stk. 2, jf. § 495, stk. 3.

Efter det foreslåede *stk. 3* skal reglerne i retsplejelovens § 365, stk. 4 og 5, om deltagelse ved anvendelse af telekommunikation finde tilsvarende anvendelse under mødet om meddelelse af forbud eller påbud.

Der henvises i øvrigt til kapitel 5, afsnit 7.

Til § 347 i

Bestemmelsen giver retten mulighed for at udsætte behandlingen af såvel anmodningen om forbud eller påbud som eventuelle begæringer om bistand til håndhævelse af forbuddet eller påbuddet. Det skal dog fremhæves, at den vidtgående adgang til bevisførelse under sagen om forbud eller påbud og reglerne om sikkerhedsstillelse kun rent undtagelsesvis giver grundlag for at udsætte en verserende sag om forbud eller påbud. Hertil kommer, at en vidtgående brug af udsættelsesadgangen vil berøve forbuds- og påbudsinstituttet dets effektivitet. Med bestemmelsen opretholdes gældende ret om adgangen til at udsætte en forbudssag, jf. retsplejelovens § 646, stk. 2, jf. § 502, stk. 1, nr. 2 og 3.

Til § 347 j

Bestemmelsen omhandler tredjemands adgang til at intervenere i sagen. Det foreslås i *stk. 1*, at tredjemand skal kunne indtræde som part under behandlingen af en anmodning om meddelelse af forbud eller påbud for så vidt angår spørgsmålet, om forbuddet eller påbuddet vil stride imod den pågældendes ret (hovedintervention). Det foreslås i den forbindelse, at indtrædelsen sker ved en erklæring herom til retten. Med den foreslåede bestemmelse opretholdes den adgang, tredjemand i dag har for at indtræde som part i forbudssager, jf. retsplejelovens § 646, stk. 2, jf. § 499.

Det foreslås i *stk. 2*, at tredjemand, der har en retlig interesse i udfaldet af en sag, kan indtræde i sagen til støtte for en af parterne efter reglen i retsplejelovens § 252 (biintervention). Reglen har efter gældende ret været anvendt analogt, jf. U 2010.2221 H, og der foreslås således en lovfæstelse af denne praksis. Adgangen til på denne måde at indtræde i sagen omfatter også offentlige myndigheder.

I tilfælde hvor det af sagen fremgår, at en tredjemand har væsentlig interesse i sagens udfald, kan det efter Retsplejerådets opfattelse endvidere være nærliggende, at retten rejser spørgsmålet, om parterne har orienteret den pågældende tredjemand.

Der henvises i øvrigt til kapitel 5, afsnit 7.

Til § 347 k

Det foreslås, at retten skal træffe bestemmelse om betaling af de omkostninger, der har været forbundet med afgørelsen om forbud eller påbud, og at sådan afgørelse skal træffes i overensstemmelse med reglerne i retsplejelovens kapitel 30, jf. *1. og 2. pkt.*

I særlige tilfælde kan det være hensigtssigt at udskyde afgørelsen af omkostningsspørgsmålet til afgørelsen af hovedsagen. Dette kan f.eks. være tilfældet i sager, der er behandlet sammen efter retsplejelovens § 254, og hvor afgørelsen af hovedsagen forventes at kunne foreligge kort tid efter afgørelsen af forbudsspørgsmålet. Det foreslås derfor i *3. pkt.*, at spørgsmålet om omkostninger vedrørende afgørelsen om forbud eller påbud kan henskydes til sagsomkostningsafgørelsen i hovedsagen.

Der henvises i øvrigt til kapitel 5, afsnit 7.

Til § 347 l

Bestemmelsen i *stk. 1* fastslår rettens vejledningspligt over for den part, som ikke er repræsenteret ved advokat under sagen. Bestemmelsen er en videreførelse af den gældende regel om vejledning af selvmødere, jf. § 646, stk. 2, jf. § 500, stk. 1.

Bestemmelsen i *stk. 2*, omhandler adgangen til at beskikke en advokat for parterne i sagen. Beskikkelsen angår alene sagen om den midlertidige afgørelse om forbud eller påbud. Fri proces under sagen om den underliggende tvist må således søges efter de almindelige regler i retsplejelovens kapitel 31. Bestemmelsen er en videreførelse af den gældende regel om fri proces i forbudssager, jf. § 646, stk. 2, jf. § 500, stk. 2.

Det foreslås i *stk. 3*, at retten skal have pligt til at vejlede den, som et forbud eller påbud retter sig imod, om retsvirkningerne af forbuddet eller påbuddet, herunder at overtrædelse af afgørelsen kan medføre strafansvar, jf. forslaget til § 347 t.

Den foreslåede bestemmelse svarer til den gældende bestemmelse i retsplejelovens § 648, stk. 2, og indebærer således en videregående vejledningspligt, end hvad der følger af rettens almindelige vejledningspligt i retsplejelovens § 339, stk. 4.

Det forudsættes, at vejledningen kan gives skriftligt, hvis forbuddet eller påbuddet meddeles uden, at den part, som forbuddet eller påbuddet retter sig imod, er til stede.

Der henvises i øvrigt til kapitel 5, afsnit 7.

Til § 347 m

Det foreslås i *stk. 1*, *1. pkt.,* at retten i forbindelse med meddelelse af et forbud eller påbud efter anmodning *samtidig* skal kunne træffe bestemmelse om at beslaglægge rørligt gods, såfremt der er bestemte grunde til at antage, at det vil blive anvendt til overtrædelse af forbuddet eller påbuddet.

Efter forslaget til *2. pkt.,* skal retten dog kunne henvise spørgsmålet om beslaglæggelse til særskilt behandling ved fogedretten efter reglerne i det foreslåede nye kapitel 57, jf. nærmere nedenfor, hvis retten finder, at spørgsmålet om beslaglæggelse bør behandles særskilt. Udgangspunktet bør være, at retten selv tager stilling til en anmodning om beslaglæggelse i forbindelse med afgørelsen af spørgsmålet om meddelelse af forbud eller påbud. Der kan dog tænkes situationer, hvor det vil være uhensigtsmæssigt at skulle behandle spørgsmålet om beslaglæggelse samtidig med spørgsmålet om meddelelse af forbud eller påbud. Her tænkes f.eks. på tilfælde, hvor en stillingtagen til spørgsmålet om meddelelse af forbud eller påbud vil blive unødigt forsinket, hvis denne skal afvente en stillingtagen til spørgsmålet om beslaglæggelse, således at der kan træffes *samtidig* afgørelse om spørgsmålene. Som eksempel kan nævnes tilfælde, hvor der er berammet et møde på rettens kontor til behandling af en anmodning om meddelelse af forbud eller påbud. Herefter fremsættes der en anmodning om beslaglæggelse, som det tidsmæssigt ikke vil være muligt at tage stilling til på det berammede møde, idet en stillingtagen til spørgsmålet om beslaglæggelse nødvendiggør en udgående forretning til det sted, hvor godset, som ønskes beslaglagt, befinder sig. Hvis spørgsmålet om meddelelse af forbud eller påbud og spørgsmålet om beslaglæggelse skal behandles *samtidig*, vil det således være nødvendigt at udsætte afgørelsen om meddelelse af forbud eller påbud. Den foreslåede bestemmelse giver mulighed for, at retten, hvis det

skønnes mest hensigtsmæssigt, og rekvirenten ønsker dette, i så fald kan henvise spørgsmålet om beslaglæggelse til efterfølgende særskilt afgørelse.

Det foreslås, at den efterfølgende behandling skal foretages af fogedretten. Dette skal ses i sammenhæng med forslaget til § 347 n, hvorefter spørgsmål om beslaglæggelse *efter*, at retten har meddelt forbud eller påbud, foreslås afgjort af fogedretten.

Efter forslaget til *stk. 2* opbevares det beslaglagte på bekostning af den part, der har anmodet om beslaglæggelse, af retten eller den, retten bemyndiger hertil. Dette svarer til den gældende bestemmelse i retsplejelovens § 645, stk. 3.

Efter forslaget til *stk. 3* kan retten betinge beslaglæggelse af, at parten stiller sikkerhed for opbevaringsomkostningerne, jf. stk. 2. Beslaglæggelse kan endvidere betinges af, at sikkerhedsstillelsen efter den foreslåede § 347 e forhøjes. Dette svarer til den gældende bestemmelse i retsplejelovens § 645, stk. 4.

Det foreslåede *stk. 4* indeholder en henvisning til en række fogedretlige bestemmelser, der foreslås at skulle finde tilsvarende anvendelse under rettens behandling af en anmodning om beslaglæggelse. Dette svarer til de bestemmelser, der efter gældende ret finder anvendelse ved fogedrettens behandling af anmodninger om beslaglæggelse efter retsplejelovens § 645, jf. § 646, stk. 2, 2. pkt.

De bestemmelser, det drejer sig om, er retsplejelovens § 491, stk. 3, om fogedrettens adgang til at foretage forretninger uden for retskredsen, hvis særlige grunde taler derfor, § 494, stk. 2, om politifremstilling af skyldneren, hvis denne udebliver, § 495, stk. 2, om fogedrettens pligt til, i tilfælde af at skyldneren ikke møder eller træffes, at opfordre andre personer, der er til stede, til at varetage skyldnerens interesser, § 497 om skyldnerens oplysningspligt og § 498 om fogedrettens adgang til at undersøge skyldnerens husrum og gemmer mv. samt magtanvendelse og politiets bistand hertil.

Der henvises i øvrigt til kapitel 5, afsnit 8.

Til § 347 n

Den foreslåede bestemmelse fastslår, at bistand til opretholdelse eller gennemførelse af et meddelt forbud eller påbud skal ydes af fogedretten efter reglerne i det foreslåede nye kapitel 57.

Bestemmelsen skal ses i sammenhæng med forslaget til § 347 m, jf. ovenfor. Som nævnt under bemærkningerne til denne bestemmelse foreslås det, at spørgsmål om beslaglæggelse, der opstår *efter*, at retten har meddelt forbud eller påbud, skal behandles af fogedretten.

Der henvises i øvrigt til bemærkningerne til det foreslåede kapitel 57 nedenfor samt til kapitel 5, afsnit 8.

Til § 347 o

Medmindre sag om den rettighed, der påstås krænket, allerede er anlagt ved en dansk eller udenlandsk domstol eller er indledt ved en voldgiftsret, foreslås det i *stk. 1, 1. pkt.*, at den part, der har anmodet om forbud eller påbud, inden to uger efter, at der er truffet endelig afgørelse om at meddele forbud eller påbud, skal anlægge eller indlede sådan sag.

Efter forslaget regnes fristen for at anlægge eller indlede sag fra det tidspunkt, hvor afgørelsen om meddelelse af forbud eller påbud må anses for endelig. Hvis der er adgang til at kære rettens afgørelse om forbud eller påbud, jf. forslaget til § 347 q, jf. kapitel 37, indebærer forslaget således, at to ugers-fristen for sagsanlæg regnes fra udløbet af kærefristen, eller fra det tidspunkt, hvor kære er frafaldet, eller, hvis afgørelsen kæres inden for kærefristen, fra 2. instansens afgørelse i sagen.

Bestemmelsen erstatter de gældende bestemmelser i retsplejelovens § 648, stk. 1, jf. § 634, om anlæg af justifikationssag. Efter forslaget vil der ikke længere skulle anlægges en egentlig justifikationssag, hvor der vil skulle tages særskilt stilling til, hvorvidt forbuddet eller påbuddet er lovligt meddelt. Spørgsmålet om berettigelsen af det meddelte forbud eller påbud vil alene kunne prøves ved kære af rettens afgørelse, jf. forslaget til § 347 q.

Selv om der ikke længere stilles noget krav om en egentlig justifikationssag, vil der efter forslaget fortsat være krav om, at selve (hoved)sagen anlægges eller indledes. Hvis (hoved)sagen ikke rettidigt anlægges ved en dansk eller udenlandsk domstol eller indledes ved en voldgiftsret, kan forbuddet eller påbuddet kræves ophævet, jf. forslaget til § 347 p, stk. 2, nr. 3.

Hvis (hoved)sagen anlægges i Danmark – enten fordi den *skal* anlægges her, eller fordi den *kan* anlægges her – foreslås det i *2. pkt.*, at dette skal ske ved samme ret, som behandlede spørgsmålet om meddelelse af forbud eller påbud i 1. instans.

Hvis en byret har nægtet at meddele forbud eller påbud, men anmodningen om forbud eller påbud imødekommes af landsretten under kære af byrettens afgørelse, vil (hoved)sagen efter forslaget således – forudsat at der er værneting her i landet – skulle anlægges ved den pågældende byret.

Efter forslaget til *stk. 2* skal stk. 1 finde tilsvarende anvendelse, når den part, som anmodningen om forbud eller påbud er rettet imod, har afværget meddelelse af forbud eller påbud ved sikkerhedsstillelse, jf. forslaget til § 347 d, stk. 1.

Efter gældende ret bortfalder pligten til at anlægge justifikationssag, hvis rekvisitus under eller efter forbudsforretningen frafalder forfølgning, jf. retsplejelovens § 648, stk. 1, jf. § 634, stk. 1.

Da den part, som et forbud eller påbud retter sig imod, på tilsvarende måde bør kunne give afkald på videre forfølgning, indeholder *stk. 3* en bestemmelse om, at parterne ved aftale kan fravige bestemmelserne i stk. 1 og 2 vedrørende krav om sagsanlæg mv.

En aftale om fravigelse af stk. 1 og 2 kan – ligesom efter gældende ret – først indgås, når der er truffet en endelig afgørelse om at meddele forbud eller påbud.

Frafald af videre forfølgning af (hoved)sagen kan ikke antages tillige at indebære et afkald på adgangen til kære efter § 347 q.

Der henvises i øvrigt til kapitel 5, afsnit10.

Til § 347 p

Bestemmelsen angår spørgsmålene om bortfald og ophævelse af en midlertidig afgørelse om forbud eller påbud. Udgangspunktet er, at forbud eller påbud gælder, indtil det ophæves eller bortfalder, jf. *stk. 1*.

Bestemmelsen i *stk. 2* omhandler adgangen til at *ophæve* et forbud eller påbud. Bestemmelsen finder anvendelse, uanset om hovedsagen om den rettighed, der påstås krænket, skal afgøres ved en dansk domstol, ved udenlandsk domstol eller ved voldgift.

Det foreslås, at et forbud eller påbud kan ophæves helt eller delvist, hvis betingelserne for rettens meddelelse af forbud eller påbud ikke længere er opfyldt *(nr. 1)*. Det foreslås endvidere, at ophævelse skal kunne ske, hvis den part, der har opnået forbuddet eller påbuddet, utilbørligt forhaler sagen *(nr. 2)*. Endelig foreslås det, at ophævelse skal kunne ske, hvis sag efter § 347 o ikke anlægges eller indledes rettidigt, hæves eller afvises *(nr. 3)*.

Det bemærkes, at hvis en rettidigt anlagt sag hæves eller afvises, fordi domstolen eller voldgiftsretten ikke har kompetence til at behandle sagen, kan retten undlade at ophæve et forbud eller påbud, hvis sagen uden unødigt ophold indbringes for rette domstol eller værneting.

Når hovedsagen om den rettighed, der påstås krænket, skal afgøres ved en udenlandsk domstol eller ved voldgift foreslås det i *stk. 3*, at et forbud eller påbud endvidere kan ophæves, når afgørelsen i hovedsagen er endelig. Dette kræver, at en eventuel ankefrist i hovedsagen er udløbet, eller ankesagen endeligt er afgjort.

Efter forslaget vil et forbud eller påbud i sager, der skal afgøres ved en udenlandsk domstol eller ved voldgift, således ikke bortfalde automatisk, når hovedsagen er endeligt afgjort.

Bestemmelsen i *stk. 4* vedrører *bortfald* af forbud og påbud, når hovedsagen om den rettighed, der påstås krænket, skal afgøres ved en dansk domstol. Når retten har truffet en midlertidig afgørelse om forbud eller påbud, vil retten i forbindelse med dommen i retssagen om den rettighed, der påstås krænket, kunne tage stilling til, om den part,

som forbuddet eller påbuddet har været rettet imod, også fremover skal foretage, undlade eller tåle de omhandlede handlinger. Den midlertidige afgørelse om forbud eller påbud bliver således "afløst" af dommen, og det foreslås derfor, at et forbud eller påbud skal bortfalde, når der er afsagt dom i retssagen om den rettighed, der påstås krænket, og anke ikke er iværksat inden ankefristens udløb, eller en rettidigt iværksat anke senere er frafaldet, eller andet er bestemt i dommen. Ankes dommen inden ankefristens udløb, vil forbuddet eller påbuddet efter forslaget således stå ved magt, indtil dette i givet fald ophæves af ankeinstansen eller bortfalder i forbindelse med ankesagens afslutning. Efter forslaget kan retten i 1. instansdommen dog undtagelsesvis bestemme, at anken ikke skal have suspensiv virkning.

I *stk. 5* foreslås det, at en anmodning om ophævelse af et forbud eller påbud skal indgives skriftligt til den ret, der har behandlet anmodningen om forbud eller påbud i 1. instans. Rettens afgørelse om at ophæve eller ikke at ophæve et forbud kæres efter reglerne i dette kapitel. Dette indebærer, at Sø- og Handelsrettens afgørelse i en sag om ophævelse af et forbud eller påbud skal indbringes for Østre Landsret.

Det foreslås i *stk. 6*, at den part, der har opnået forbuddet eller påbuddet, så vidt muligt skal have lejlighed til at udtale sig, inden forbuddet eller påbuddet ophæves. Forslaget svarer til den gældende bestemmelse i retsplejelovens § 648, jf. § 638, stk. 3.

Der henvises i øvrigt til kapitel 5, afsnit 11.

Til § 347 q

Bestemmelsen vedrører adgangen til at kære midlertidige afgørelser om forbud og påbud.

Efter den foreslåede bestemmelse skal rettens afgørelser om forbud og påbud, herunder en særskilt afgørelse om betaling af de omkostninger, der er forbundet med behandlingen af spørgsmålet, træffes ved kendelse. Hvis retten har henskudt afgørelsen om sagsomkostninger til den samlede sagsomkostningsafgørelse i en verserende sag, jf. forslaget til § 347 k, vil denne sagsomkostningsafgørelse derimod ikke være omfattet af bestemmelsen.

Særligt for så vidt angår kære af byrettens afgørelser foreslås det, at kæreregelerne i kapitel 37 skal finde anvendelse, jf. *stk. 1*. Dette indebærer, at en kendelse om forbud eller påbud truffet af en byret kan kæres til vedkommende landsret, jf. retsplejelovens § 389, stk. 1.

Med henblik på at sikre en ensartet appeladgang i forhold til midlertidige afgørelser om forbud og påbud truffet af byretten, foreslås det, at der også for så vidt angår Sø- og Handelsrettens afgørelser i sager om forbud og påbud skal være adgang til kære til landsret. Det foreslås, at den kæreordning, der allerede gælder for Sø- og Handelsrettens afgørelser om meddelelse af forbud eller påbud i sager om EF-varemærker mv., udvides til at gælde også de nye forbudssager, som Sø- og Handelsretten skal kunne behandle, jf. § 347 b. Det betyder, at afgørelser i alle forbudssager behandlet af Sø- og Handelsretten vil skulle kæres til Østre Landsret.

Der henvises i øvrigt til kapitel 5, afsnit 2 og 14.

Til § 347 r

Den foreslåede bestemmelse omhandler spørgsmålet om erstatningsansvar ved ulovlige forbud og påbud. Bestemmelsen svarer i vidt omfang til den gældende bestemmelse i retsplejelovens § 648, jf. § 639, dog således at bestemmelsen ikke kun omhandler forbud, men også påbud som omtalt i § 347 a, stk. 1.

Der er i forhold til den gældende bestemmelse endvidere foretaget en sproglig præcisering i relation til ”tort”, således at det udtrykkeligt fremgår, at tort har karakter af en godtgørelse og ikke en erstatning.

Der henvises i øvrigt til kapitel 5, afsnit 13.

Til § 347 s

Som det fremgår af forslaget til § 347 m, kan retten i forbindelse med meddelelse af forbud eller påbud beslaglægge rørligt gods, såfremt der er bestemte grunde til at antage, at det vil blive anvendt til overtrædelse af forbuddet eller påbuddet. I § 641 foreslås det endvidere, at fogedretten, efter at retsafdelingen har meddelt forbud eller påbud, skal kunne beslaglægge rørligt gods, såfremt det anvendes eller har været anvendt til

overtrædelse af forbuddet eller påbuddet, eller såfremt der er bestemte grunde til at antage, at det vil blive anvendt til sådant formål.

I forslaget til *§ 347 s* reguleres det, hvordan der skal forholdes med det gods, der er beslaglagt – enten af retten selv eller af fogedretten på baggrund af et forbud eller påbud, som retten har meddelt. Efter forslaget kan bestemmelse om, hvordan der skal forholdes med beslaglagt gods, træffes ved dommen i (hoved)sagen, hvis denne afgøres ved en dansk domstol. Det foreslås endvidere, at sådan bestemmelse også kan træffes i forbindelse med en afgørelse om ophævelse af forbuddet eller påbuddet, jf. forslaget til § 347 p, eller ved en straffesag efter den foreslåede § 347 t.

Efter forslaget kan der enten træffes bestemmelse om, at det beslaglagte gives tilbage til den part, som forbuddet eller påbuddet retter sig imod, udleveres til en rettighedshaver, eller om konfiskation. Dette svarer til, hvad der i dag gælder i forbudssager, jf. retsplejelovens § 649, dog således at det er tilføjet, at der kan træffes afgørelse om at udlevere det beslaglagte gods til en rettighedshaver, der har ret til at have godset i sin besiddelse. Hvis den part, som forbuddet eller påbuddet retter sig imod, ikke lovligt har haft det beslaglagte gods i sin besiddelse, bør godset således ikke tilbagegives til parten, men – hvis ikke der er grundlag for konfiskation – i stedet udleveres til den retmæssige ejer (eller en anden, som har ret til at besidde godset).

Ligesom efter gældende ret bør der som altovervejende hovedregel ske konfiskation, hvis de beslaglagte genstande har været benyttet til eller udgør udbyttet af partens retsstridige handlinger, eller det kan befrygtes, at de fortsat vil blive anvendt til overtrædelse af det meddelte forbud eller påbud. Hvis beslaglæggelsen af genstandene derimod har været begrundet i bevissikringshensyn vil der ligesom efter gældende ret kunne ske tilbagelevering til parten, når der foreligger en endelig afgørelse vedrørende (u)retmæssigheden af de handlinger, der begrundede meddelelsen af forbuddet eller påbuddet, og parten må anses for retmæssig ejer af de pågældende genstande.

Det forudsættes, at konfiskeret gods ligesom hidtil overgives til det stedlige politi til videre foranstaltning. I lyset af at der er tale om konfiskeret gods, hvor ejendomsretten således er overgået til staten, foreslås dette også at gælde i tilfælde, hvor det konfiskerede efter dommen skal anvendes til fyldestgørelse af rekvirentens erstatningskrav. Forslaget indebærer på dette punkt en ændring i forhold til gældende ret, idet det efter

gældende ret forudsættes, at godset forbliver i fogedrettens besiddelse med henblik på foretagelse af udlæg.

Der henvises i øvrigt til kapitel 5, afsnit 8.

Til § 347 t

De gældende regler om strafansvar for overtrædelse af et forbud foreslås opretholdt og udvidet til også at omfatte påbud som omtalt i § 347 a, stk. 1. Den foreslåede bestemmelse i *stk. 1* svarer således – med den nævnte udvidelse – til den gældende bestemmelse i retsplejelovens § 651, stk. 1. Bestemmelsen i § 651, stk. 2, om tredjemands strafansvar for medvirken foreslås ikke videreført, da tredjemands forsætlige medvirken kan straffes efter straffelovens § 23. Der er således ikke tilsigtet en ændring i adgangen til at straffe den, der forsætligt yder bistand til at overtræde et forbud mv. Det følger af bestemmelsen i retsplejelovens § 1022, at der kan pålægges selskaber m.v. (juridiske personer) strafansvar efter reglerne i straffelovens 5. kapitel for overtrædelse af retsplejeloven.

Der henvises i øvrigt til kapitel 5, afsnit 9.

Til nr. 7 (Kapitel 57)

Til § 641

Når et forbud eller påbud *er* meddelt, foreslås det, at kompetencen til *efterfølgende* at yde bistand til opretholdelse af forbuddet eller påbuddet, herunder ved at foretage beslaglæggelse af rørligt gods, placeres hos fogedretten og ikke retsafdelingen. Bestemmelsen skal ses i sammenhæng med den foreslåede bestemmelse i § 347 n. Herudover skal bestemmelsen ses i sammenhæng med forslaget til § 347 m, stk. 1, hvorefter spørgsmålet om beslaglæggelse af rørligt gods, *indtil* forbud eller påbud er meddelt, som udgangspunkt behandles af den retsafdeling, der behandler spørgsmålet om forbud eller påbud. I § 347 m, stk. 1, 2. pkt., foreslås det imidlertid, at retten, hvis denne ikke finder det hensigtsmæssigt at behandle spørgsmålet om beslaglæggelse samtidig med spørgsmålet om meddelelse af forbud eller påbud, kan henvise spørgsmålet om beslaglæggelse til særskilt behandling ved fogedretten efter reglerne i kapitel 57.

Den foreslåede bestemmelse finder herefter anvendelse dels på *efterfølgende* anmodninger om bistand og beslaglæggelse, dels på anmodninger om beslaglæggelse, som af retsafdelingen er henvist til behandling ved fogedretten i medfør af den foreslåede § 347 m, stk. 1, 2. pkt.

Efter forslaget til *stk. 1* yder fogedretten, når forbud eller påbud er meddelt efter de foreslåede regler i kapitel 23 b, efter anmodning fra den, der har opnået forbuddet eller påbuddet (rekvirenten), bistand til opretholdelse af forbuddet eller påbuddet, herunder ved at hindre, at forbuddet overtrædes, sikre, at påbuddet efterkommes, eller tilintetgøre, hvad der er foretaget i strid med forbuddet eller påbuddet.

Den foreslåede bestemmelse svarer i vidt omfang til den gældende bestemmelse i retsplejelovens § 645, stk. 1, dog således at bestemmelsen er udvidet til også at omhandle påbud som omtalt i § 347 a, stk. 1.

Efter forslaget til *stk. 2* kan fogedretten beslaglægge rørligt gods, såfremt det anvendes eller har været anvendt ved overtrædelse af forbuddet eller påbuddet, eller såfremt der er bestemte grunde til at antage, at det vil blive anvendt til sådant formål.

Den foreslåede bestemmelse svarer i vidt omfang til den gældende bestemmelse i retsplejelovens § 645, stk. 2, dog således at bestemmelsen er udvidet til også at omhandle påbud som omtalt i § 347 a, stk. 1.

De foreslåede *stk. 3 og 4* svarer til forslagene til § 347 m, stk. 2 og 3, jf. ovenfor. Efter forslaget gives fogedretten således bl.a. kompetence til at træffe afgørelse om forhøjelse af den sikkerhed, som retsafdelingen har fastsat i medfør af forslaget til § 347 e.

Det foreslås i *stk. 5*, at fogedretten, hvis den foretager beslaglæggelse, skal underrette den ret, der har meddelt forbuddet eller påbuddet, om afgørelsen. Herved sikres det, at retten har kendskab til, hvorvidt der er blevet beslaglagt rørligt gods ud over det gods, som retten eventuelt selv har beslaglagt efter den foreslåede § 347 m, og at retten således kan tage stilling til, hvordan der endeligt skal forholdes med det beslaglagte gods, jf. herved forslaget til § 347 s. Samtidig sikres det også, at retten har kendskab til en eventuel forhøjelse af sikkerhedsstillelsen.

Til § 642

Efter forslaget til *stk. 1* skal anmodning om bistand eller beslaglæggelse indgives til fogedretten i den retskreds, hvor der efter retsplejelovens § 487 er værneting, eller til fogedretten ved den byret, der har nedlagt forbuddet eller påbuddet. Hvis forbuddet eller påbuddet er nedlagt af Sø- og Handelsretten, skal fogedretterne således bistå ved anmodninger om bistand eller beslaglæggelse. Det foreslås endvidere, at anmodningen skal vedlægges en udskrift af rettens kendelse om forbud eller påbud.

Det foreslåede *stk. 2, 1. pkt.* indeholder en henvisning til en række regler, som skal finde anvendelse i forbindelse med sagens behandling. De opregnede regler svarer til de regler, der efter gældende ret finder anvendelse ved fogedrettens behandling af anmodninger om bistand eller beslaglæggelse, jf. retsplejelovens § 646, stk. 2.

I *stk. 2, 2. pkt.,* foreslås det endvidere, at reglerne i kapitel 48 med de fornødne lempelser skal finde tilsvarende anvendelse under behandlingen af en anmodning om bistand til sikring af opretholdelsen af et påbud.

Kapitel 48 indeholder særregler om tvangsfuldbyrdelse af andre krav end pengekrav. Hvis en part har fået meddelt et påbud om at foretage visse handlinger, vil fogedretten efter forslaget således kunne bistå med gennemtvingelsen af handlepligten i overensstemmelse med reglerne i kapitel 48.

Til § 643

Det foreslås, at fogedretten skal træffe bestemmelse om betaling af de omkostninger, der har været forbundet med fogedrettens behandling af sagen, og at sådan afgørelse skal træffes i overensstemmelse med reglerne i retsplejelovens kapitel 30.

Hvis sag om den rettighed, der påstås krænket, allerede er anlagt ved en dansk ret, foreslås det dog, at fogedretten skal kunne henskyde spørgsmålet om omkostninger til sagsomkostningsafgørelsen i den verserende sag.

Til § 644

Bestemmelsen omhandler kære af fogedrettens afgørelser. Den foreslåede bestemmelse svarer til den gældende bestemmelse i retsplejelovens § 650.

Til § 2
(Designloven)

Der er tale om konsekvensændringer som følge dels af forslaget om, at kompetencen til at foranstalte foreløbige retsmidler udvides, således at retten ved forbud eller påbud skal kunne bestemme, at en part midlertidigt skal foretage, undlade eller tåle bestemte handlinger, dels af forslaget om flytte kompetencen til at behandle disse afgørelser fra fogedretten til retsafdelingen i byretten eller Sø- og Handelsretten, jf. lovudkastets § 1, nr. 6.

Der henvises til kapitel 5, afsnit 2 og 3.

Til § 3
(Varemærkeloven)

Der er tale om konsekvensændringer som følge dels af forslaget om, at kompetencen til at foranstalte foreløbige retsmidler udvides, således at retten ved forbud eller påbud skal kunne bestemme, at en part midlertidigt skal foretage, undlade eller tåle bestemte handlinger, dels af forslaget om flytte kompetencen til at behandle disse afgørelser fra fogedretten til retsafdelingen i byretten eller Sø- og Handelsretten, jf. lovudkastets § 1, nr. 6.

Der henvises til kapitel 5, afsnit 2 og 3.

Til § 4
(Markedsføringsloven)

Der er tale om konsekvensændringer som følge dels af forslaget om, at kompetencen til at foranstalte foreløbige retsmidler udvides, således at retten ved forbud eller påbud skal kunne bestemme, at en part midlertidigt skal foretage, undlade eller tåle bestemte handlinger, dels af forslaget om flytte kompetencen til at behandle disse afgørelser fra

fogedretten til retsafdelingen i byretten eller Sø- og Handelsretten. Det bemærkes, at begrebet justifikationssager foreslås ophævet i denne forbindelse. Der henvises til lovudkastets § 1, nr. 6.

Der henvises til kapitel 5, afsnit 2 og 3.

Til § 5
(Lov om forbud til beskyttelse af forbrugernes interesser)

Der er tale om konsekvensændringer som følge dels af forslaget om, at kompetencen til at foranstalte foreløbige retsmidler udvides, således at retten ved forbud eller påbud skal kunne bestemme, at en part midlertidigt skal foretage, undlade eller tåle bestemte handlinger, dels af forslaget om flytte kompetencen til at behandle disse afgørelser fra fogedretten til retsafdelingen i byretten eller Sø- og Handelsretten, jf. lovudkastets § 1, nr. 6.

Der henvises til kapitel 5, afsnit 2 og 3.

Til § 6
(Ikrafttræden)

Det foreslås, at loven træder i kraft den … . Loven finder anvendelse på anmodninger om forbud eller påbud, der fremsættes efter lovens ikrafttræden, uanset om retssag er anlagt før lovens ikrafttræden.

Til § 7
(Territorial gyldighed)

Bestemmelsen angår lovens territoriale gyldighed og fastslår, at loven ikke gælder for Færøerne og Grønland, men at lovens § 2 (ændring af designloven), § 3 (ændring af varemærkeloven) og § 5 (ændring af lov om forbud til beskyttelse af forbrugernes interesser) kan sættes i kraft for Færøerne og Grønland med de ændringer, som de færøske og grønlandske forhold tilsiger.